

**Донишкадаи идоракунии давлатииназди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон**

**Факултети муносибатҳои байналмилалӣ
Кафедраи ҳуқуқ ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ**

**Фан-Ҳуқуқи граждани ва меҳнатӣ (имтиҳон)
барои магистрантони курси 2-юми ихтисоси идоракунии давлатӣ гуруҳи
А,Б,В**

солиттаҳсили 2019-2020

Мураттибон: н.и.ҳ., дотсент Сангинов Д.Ш., Достизода Б.Х.

Калиди ӯама ӯавобӯо варианти А

Душанбе - 2019

Тасдиқ мекунад
Мудири кафедри ҳуқуқи
гражданӣ ва меҳнатӣ
Н.и.х., дотсент Каримов А.Қ.

МАҚМУӢИ САВОЛҲОИ ТЕСТӢ АЗ ФАНИ ҲУҚУҚИ ГРАЖДАНӢ ВА МЕҲНАТӢ

@1. Оё шахси ҳуқуқие, ки аз ҷониби давлат таъсис дода шудааст, аз рӯи
ӯҳдадориҳои он масъулият дорад?

\$A) Надорад;

\$B) Дорад, агар муассиси он Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

\$C) Ин масъаларо суд ҳал мекунад;

\$D) Надорад, ба шарте ин шахси ҳуқуқӣ ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуд
бошад;

\$E) Дорад, чунки муассиси он давлат аст;

@2. Кадоме аз ашёи номбаршаванда ашёи ғайриманқул аст?

\$A) Киштиҳои ҳавоӣ ва ниҳолҳои бисёрсола;

\$B) Пул, коғазҳои қиматнок, ниҳолҳои бисёрсола, корхона;

\$C) Бино, иншоот, қатора, манзил, нақлиёти автомобилӣ;

\$D) Киштии, заврақ, автомобил, қатора, ҳавопаймо;

\$E) Замин, об, қангал, фазои ҳаво ва дигар сарватҳои табиӣ;

@3. Қисман қобили амал будани ноболиғ барқарор карда мешавад:

1) бо гузаштани мӯҳлати маҳдудсозӣ (агар чунин мӯҳлат бо қарори суд
муайян карда шуда бошад);

2) ба синни 18 расидани ноболиғ ё эълон намудани эмансипатсия ё издивоҷ
то синни 18 дар ҳолатҳое, ки қонун иҷозат додааст;

3) бо қарори суд дар бораи бекор кардани маҳдудияти қобилияти амал, агар
ҳамаи асосҳои ҷорӣ намудани маҳдудият аз байн рафта бошад;

\$A) 1-2;

\$B) 1-3;

\$C) 1,3;

\$D) 1;

\$E) 2;

@4. Чанд тартиби пурра қобили амал эълон намудани ноболиғ мавҷуд аст?

\$A) 2;

\$B) 3;

\$C) 1;

\$D) 4;

\$E) 5;

@5. Ноболиғи эмансипатсияшуда метавонад:

- 1) васі ё парастор (қисми 2 моддаи 36 КГ) бошад;
- 2) фарзандхонд (қисми 1 моддаи 127 КО) бошад;
- 3) дар истеҳсолоти иҷро мустақилона ҳуқуқҳои худро ба амал барорад ва ўҳдадорихоро иҷро намояд (моддаи 34 Қонун дар бораи истеҳсолоти иҷро);
- 4) масъулияти гражданиро мустақилона ба зимма дошта бошад;

\$A) 3,4;

\$B) 1-3;

\$C) 1-4;

\$D) 4;

\$E) 1-2;

@6. Шахсе, ки дар натиҷаи сўиистеъмоли машрубот ё воситаҳои нашъаовар худ ва хонаводаи худро дар вазъи вазнини моддӣ қарор медиҳад,;

\$A) қобилияти амалкуниаш маҳдуд карда мешавад;

\$B) ғайри қоибили амал доништа мешавад;

\$C) майзада ё нашъаманд доништа мешавад;

\$D) ҳамаи ҷавобҳо дурустанд;

\$E) аз ҳуқуқи падариву модарӣ маҳрум карда мешавад;

@7. Маҳдуд сохтани қобилияти амали шахрванд аз инҳо иборат аст:

чунин шахрванд ҳуқуқ надорад аҳдҳои хурди маиширо анҷом диҳад;

чунин шахрванд барои содир намудани аҳди баста ва зарари вориднамудааш мустақилона масъулияти молумулкӣ дорад;

чунин шахрванд ҳуқуқ дорад аҳдҳои хурди маиширо анҷом диҳад;

\$A) 2-3;

\$B) 1-3;

\$C) 2;

\$D) 1;

\$E) 1-2;

@8. Кадоме аз ҳолатҳои зерин оқибатҳои бедарак ғойб эътироф намудани шахрванд мебошанд;

1) ҳамсари шахси бедарак ғойб метавонад дар мақомоти сабти асноди ҳолатҳои шахрвандӣ ақди никоҳро бекор намояд (моддаи 40 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бақайдгирии давлатии асноди ҳолати шахрвандӣ»);

2) дар сурати аз ҷониби суд бедарак ғойб эътироф намудани корманд шартномаи меҳнатӣ қатъ мегардад;

3) шартномаи супориш дар натиҷаи бедарак ғойб эътироф намудани

вакилқунанда ё вакил (қисми 1 моддаи 918 ГК), шартномаи комиссия дар сурати бедарак ғойб эътироф намудани комиссионер (қисми 1 моддаи 942 КГ) ва баъзе дигар шартномаҳо қатъ мегардад;

\$A) 1-3;

\$B) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$C) 1-2;

\$D) 1,3;

\$E) 2-3;

@9. Асосҳои махсус барои ғавтида эълон намудани шахрвандро муайян намоед:

\$A) ғайриҳозирии шахрванд дар ҷараёни шаш моҳ, агар ӯ дар вазъияте бедарак ғойб шуда бошад, ки хатари марг ба ҳаёташ таҳдид мекард ё ба эҳтимоли аз фалокат вафот кардани ӯ асос медиҳад; ғойбии шахрванди гумгашта вобаста ба амалиёти ҷангӣ дар ҷараёни як сол аз рӯзи ба охир расидани амалиёти ҷангӣ;

\$B) дар давоми се сол маълум набудани ҷои истиқомати шахрванд;

\$C) дар давоми се сол маълум набудани ҷои истиқомати шахрванд; ғайриҳозирии шахрванд дар ҷараёни шаш моҳ, агар ӯ дар вазъияте бедарак ғойб шуда бошад, ки хатари марг ба ҳаёташ таҳдид мекард ё ба эҳтимоли аз фалокат вафот кардани ӯ асос медиҳад; ғойбии шахрванди гумгашта вобаста ба амалиёти ҷангӣ дар ҷараёни як сол аз рӯзи ба охир расидани амалиёти ҷангӣ;

\$D) чунин асосҳо мавҷуд нестанд;

\$E) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

@10. Баргардонидани молу мулки шахси вафотёфта эълонгардида, ки ҳозир шудааст, ба кадом омил алоқаманд аст?

\$A) оё молу мулк ба шахси сеюм музднок ё ройгон гузаштааст; оё молу мулк дар шакли асл нигоҳ дошта шудааст ё на, оё бадастоварандаи молу мулк бовиҷдон буд ё на; оё бадастоваранда медонист ё намедонист, ки шахси ғавтида эълоншуда воқеан зинда мебошад; кадом молу мулк мавриди баҳс қарор дорад;

\$B) оё молу мулк дар шакли асл нигоҳ дошта шудааст ё на; оё бадастоварандаи молу мулк бовиҷдон буд ё на; оё бадастоваранда медонист ё намедонист, ки шахси ғавтида эълоншуда воқеан зинда мебошад; кадом молу мулк мавриди баҳс қарор дорад;

\$C) оё молу мулк ба шахси сеюм музднок ё ройгон гузаштааст; оё бадастоварандаи молу мулк бовиҷдон буд ё на; оё бадастоваранда медонист ё намедонист, ки шахси ғавтида эълоншуда воқеан зинда мебошад; кадом

молу мулк мавриди баҳс қарор дорад;

\$D) сарфи назар аз мӯҳлат ва ҳолати молу мулк он баргардонида мешавад;

\$E) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

@11. Ба шахси ҳуқуқие, ки иштирокчиёнашон нисбати онҳо ҳуқуқи ўҳдадорӣ доранд, инҳо дохил мешаванд;

ширкату ҷамъиятҳои хоҷагидорӣ;

кооперативҳои истеҳсолӣ ва матлубот;

корхонаҳои давлатӣ;

\$A) 1-2;

\$B) 1-3;

\$C) 1,3;

\$D) 1;

\$E) 2;

@12. Ба шахси ҳуқуқие, ки муассисони онҳо ба молу мулкшон ҳуқуқи моликият ё ҳуқуқи дигари молу мулкӣ доранд, инҳо дохил мешаванд:

1) корхонаҳои воҳид, аз ҷумла корхонаҳои фаръӣ;

2) муассисаҳои дохил мешаванд, ки аз ҷониби молик маблағгузорӣ мешаванд;

3) ширкат ва ҷамъиятҳои хоҷагидорӣ;

4) кооперативҳои истеҳсолӣ;

\$A) 1,2;

\$B) 1-3;

\$C) 1-4;

\$D) 1;

\$E) 2;

@13. Ба шахси ҳуқуқие, ки муассисонашон (иштирокчиёнашон) нисбати онҳо ҳуқуқи молумулкӣ надоранд, инҳо дохил мешаванд:

1) ташкилотҳои (иттиҳодияҳои) ҷамъиятӣ ва динӣ;

2) фондҳои хайрия ва фондҳои дигари ҷамъиятӣ,

3) иттиҳодияҳои шахси ҳуқуқӣ (ассотсиатсияҳо ва иттиҳодияҳо);

4) кооперативҳои истеҳсолӣ ва матлубот;

\$A) 1-3;

\$B) 1-4;

\$C) 1,2;

\$D) 1;

\$E) 2;

@14. Аз рӯи намуди фаъолият кадом намудҳои шахсони ҳуқуқиро медонед?

\$A) Аз рӯи намуди фаъолият ду гурӯҳи шахсони ҳуқуқӣ ҷудо карда мешаванд. Яке аз онҳо ҳуқуқ дорад ба ҳама гуна намуди фаъолияти манънакардаи қонун машғул шавад, мутаносибан мувофиқи муқаррароти

пешбини намудаи қонун ва дигар санадҳои меъёри дорои ҳама гуна ҳуқуқҳои граждани ва ӯҳдадорӣ бошад. Дигар шахсони ҳуқуқӣ ҳақ доранд танҳо ба ҳамаи фаъолияте машғул шаванд, ки дар ҳуҷҷатҳои таъсисии онҳо зикр шуда, ба мақсадҳои таъсисёбии онҳо мутобиқат менамоянд. Ҳуқуқ ва ӯҳдадорихои граждани чунин шахсони ҳуқуқӣ бояд ба фаъолияти оинномавии онҳо мувофиқат намоянд, қобилияти ҳуқуқдории онҳо бояд хусусияти махсус (қобилияти ҳуқуқии махсус) дошта бошад;

\$B) тижоратӣ ва ғайритижоратӣ;

\$C) чор намуди шахси ҳуқуқӣ;

\$D) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$E) Ба намудҳои алоҳидаи фаъолияте, ки номгӯяшон тибқи қонун муайян карда шудааст, шахси ҳуқуқӣ метавонад танҳо дар асоси литсензия – иҷозатномаи махсуси мақомоти барои иҷозатномадиҳӣ ваколатдоршуда машғул шавад;

@15. Ҷавоби дурустро муайян намоед:

\$A) Қобилияти ҳуқуқдории шахси ҳуқуқӣ аз лаҳзаи ташкили он, яъне аз лаҳзаи бақайдгирии давлатии он (қисми 2 моддаи 51 КГ) пайдо мешавад ва дар лаҳзаи ба охир расидани барҳамдиҳии он, баъди ворид намудани сабт ба феҳристи ягонаи давлатии шахсони ҳуқуқӣ дар ин хусус қатъ мегардад (қисми 8 моддаи 64 КГ);

\$B) Қобилияти ҳуқуқдории шахси ҳуқуқӣ аз лаҳзаи ташкили он, яъне аз лаҳзаи бақайдгирии давлатии он (қисми 2 моддаи 51 КГ) пайдо мешавад ва дар лаҳзаи ба охир расидани барҳамдиҳии он, то ворид намудани сабт ба феҳристи ягонаи давлатии шахсони ҳуқуқӣ дар ин хусус қатъ мегардад (қисми 8 моддаи 64 КГ);

\$C) Қобилияти ҳуқуқдории шахси ҳуқуқӣ аз лаҳзаи ташкили он, яъне аз лаҳзаи қабули қарори муассисон дар хусуси ташкили шахси ҳуқуқӣ (қисми 2 моддаи 51 КГ) пайдо мешавад ва дар лаҳзаи ба охир расидани барҳамдиҳии он, баъди ворид намудани сабт ба феҳристи ягонаи давлатии шахсони ҳуқуқӣ дар ин хусус қатъ мегардад (қисми 8 моддаи 64 КГ);

\$D) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$E) Қобилияти ҳуқуқдории шахси ҳуқуқӣ то лаҳзаи ташкили он, яъне то бақайдгирии давлатии он (қисми 2 моддаи 51 КГ) пайдо мешавад ва дар лаҳзаи ба охир расидани барҳамдиҳии он, баъди ворид намудани сабт ба феҳристи ягонаи давлатии шахсони ҳуқуқӣ дар ин хусус қатъ мегардад (қисми 8 моддаи 64 КГ);

@16. Бақайдгирии давлатии шахси ҳуқуқӣ чӣ гуна ба амал бароварда мешавад?

\$A) Бақайдгирии давлаті аз қониби мақомоти анҷомдиҳандаи бақайдгирии давлаті мувофиқи принципи «равзанаи ягона» бе гузаронидани экспертизаи ҳуқуқии ҳуҷҷатҳои пешниҳодгардида амалі гардонида мешавад;

\$B) Бақайдгирии давлаті аз қониби мақомоти анҷомдиҳандаи бақайдгирии давлаті мувофиқи принципи «равзанаи ягона» бо гузаронидани экспертизаи ҳуқуқии ҳуҷҷатҳои пешниҳодгардида амалі гардонида мешавад;

\$C) Бақайдгирии давлаті аз қониби мақомоти анҷомдиҳандаи бақайдгирии давлаті мувофиқи принципи «равзанаи ягона» бе гузаронидани экспертизаи ҳуқуқии ҳуҷҷатҳои пешниҳодгардида амалі гардонида намешавад;

\$D) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$E) Бақайдгирии давлаті аз қониби мақомоти анҷомдиҳандаи бақайдгирии давлатии молу мулки ғайриманқул мувофиқи принципи «равзанаи ягона» бе гузаронидани экспертизаи ҳуқуқии ҳуҷҷатҳои пешниҳодгардида амалі гардонида мешавад;

@17 Ҷавобгари ҳуқуқии граждани чист?

\$A) ҷавобгари ҳуқуқии граждани шакли маҷбурнамоии давлатиро меноманд, ки дар татбиқи санксияҳои молумулкӣ нисбати ҳуқуқвайронкунанда аз қониби суд ифода меёбад, ки дар натиҷа ба ҳуқуқвайронкунанда оқибати номусоиди молумулкӣ фаро расида, зарари ба ҷабрдида расида барқарор карда мешавад;

\$B) ҷавобгари ҳуқуқии граждани шакли маҷбурнамоии давлатиро меноманд, ки дар татбиқи санксияҳои молумулкӣ нисбати ҳуқуқвайронкунанда аз қониби суд ифода меёбад, ки дар натиҷа ба ҳуқуқвайронкунанда оқибати номусоиди молумулкӣ ва шахсӣ фаро расида, зарари ба ҷабрдида расида барқарор карда мешавад;

\$C) ҷавобгари ҳуқуқии граждани шакли маҷбурнамоии давлатиро меноманд, ки дар татбиқи санксияҳои молумулкӣ ва шахсии ғайри молумулкиро нисбати ҳуқуқвайронкунанда аз қониби суд ифода меёбад, ки дар натиҷа ба ҳуқуқвайронкунанда оқибати номусоиди молумулкӣ ва шахсӣ фаро расида, зарари ба ҷабрдида расида барқарор карда мешавад;

\$D) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$E) ҷавобгари ҳуқуқии граждани шакли маҷбурнамоии давлаті ва ҷамъиятиро меноманд, ки дар татбиқи санксияҳои молумулкӣ нисбати ҳуқуқвайронкунанда аз қониби суд ифода меёбад, ки дар натиҷа ба ҳуқуқвайронкунанда оқибати номусоиди молумулкӣ фаро расида, зарари ба ҷабрдида расида барқарор карда мешавад;

@18. Ҳуқуқи моликият чист?

\$A) Ин ҳуқуқи қонунан эътирофшуда ва ҳифзшавандаи субъект оид ба тибқи

салоҳдиди худ соҳибӣ, истифода ва ихтиёрдорӣ намудани молумулкаш мебошад;

\$B) Ин яке аз падидаҳои ҳуқуқи граждани аст;

\$C) Ин ҳуқуқи қонунан эътирофшуда ва ҳифзшавандаи субйект оид ба тибқи салоҳдиди худ ихтиёрдорӣ намудани молумулкаш мебошад;

\$D) Ин ҳуқуқи қонунан эътирофшуда ва ҳифзшавандаи субйект оид ба тибқи салоҳдиди худ соҳибӣ намудани молумулкаш мебошад;

\$E) Ин ҳуқуқи субйективии соҳибмулк аст;

@19. Ваколатҳои соҳибмулкро муайян кунед;

\$A) Ҳуқуқи соҳибӣ, истифода, ихтиёрдорӣ;

\$B) Ҳуқуқи истифода кардани молумулк;

\$C) Ҳуқуқи соҳибӣ, истифода, ихтиёрдорӣ, ҳифз ва гирифтани самараю даромад;

\$D) Ҳуқуқи соҳибӣ;

\$E) Ҳуқуқи харидан, фурӯхтан, ҳада кардан ва ба иҷора додани молумулк;

@20. Ҳуқуқи ихтиёрдорӣ чист?

\$A) Ин ваколати муайян кардани тақдири ҳуқуқи молумулк аст;

\$B) Ин ба даст овардани хосияти фойданоки ашё аст;

\$C) Ин имконияти бо қонун таъминшудаи воқеан соҳибмулк эътироф шудан аст;

\$D) Ин ваколати бегона кардани молумулк аст;

\$E) Ин фурӯхтан, несту нобуд кардан, ҳада кардан ва ба иҷора додани ашё аст;

@21. Хусусияти ҷавобгарии ҳуқуқи граждани:

\$A) ҷавобгарии ҳуқуқи граждани табиати ҷубронӣ дорад. Мақсади он дорошавии беасос нест. Гаронии молумулкӣ бояд ба андозаи зарар мувофиқ ояд;

\$B) ҷавобгарии ҳуқуқи граждани табиати ҷубронӣ дорад. Мақсади он дорошавии беасос нест. Гаронии молумулкӣ бояд ба андозаи зарар мувофиқ наояд;

\$C) ҷавобгарии ҳуқуқи граждани табиати ҷубронӣ дорад. Мақсади он дорошавии беасос нест. Гаронии шахсӣ ва молумулкӣ бояд ба андозаи зарар мувофиқ ояд;

\$D) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$E) ҷавобгарии ҳуқуқи граждани табиати ҷубронӣ дорад. Мақсади он дорошавии боасос нест. Гаронии молумулкӣ бояд ба андозаи зарар мувофиқ ояд;

@22. Шакли ҷавобгарии ҳуқуқии граждани чист?

\$A) шакли ҷавобгарии ҳуқуқии граждани гуфта, он оқибатҳои нохуши молумулкиеро меноманд, ки ба зиммаи ҳуқуқвайронкунанда гузошта мешавад;

\$B) шакли ҷавобгарии ҳуқуқии граждани гуфта, он оқибатҳои нохуши молумулкӣ ва шахсиеро меноманд, ки ба зиммаи ҳуқуқвайронкунанда гузошта мешавад;

\$C) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

\$D) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$E) шакли ҷавобгарии ҳуқуқии граждани гуфта, он чораҳои меноманд, ки ҳуқуқвайронкунанда бояд ба онҳо тоб орад (ҷуброни зарар, маҳрум шудан аз ҳуқуқи махсус ва ғайра);

@23. Вобаста ба фарорасии оқибати зарар кадом намудҳои ҷавобгарии ҳуқуқии гражданиро медонед?

\$A) 1) ҷавобгарӣ барои зарари молумулкӣ; 2) ҷавобгарӣ барои зарари маънавӣ;

\$B) 1) ҷавобгарии солидарӣ; 2) ҷавобгарии якҷоя; 3) ҷавобгарии иловагӣ;

\$C) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

\$D) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$E) 1) ҷавобгарии шартномавӣ; 2) ҷавобгарии ғайришартномавӣ;

@24. Ҷавобгарии молумулкӣ ба кадом намудҳо ҷудо мешавад?

\$A) 1) ҷавобгарии шартномавӣ; 2) ҷавобгарии ғайришартномавӣ;

\$B) 1) ҷавобгарии солидарӣ; 2) ҷавобгарии якҷоя; 3) ҷавобгарии иловагӣ;

\$C) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

\$D) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$E) 1) ҷавобгарӣ барои зарари молумулкӣ; 2) ҷавобгарӣ барои зарари маънавӣ;

@25. Вобаста ба шумораи шахсони ўҳдадор кадом намудҳои ҷавобгарии ҳуқуқии гражданиро медонед?

\$A) 1) ҷавобгарии солидарӣ; 2) ҷавобгарии якҷоя; 3) ҷавобгарии иловагӣ;

\$B) 1) ҷавобгарӣ барои зарари молумулкӣ; 2) ҷавобгарӣ барои зарари маънавӣ;

\$C) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

\$D) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$E) 1) ҷавобгарии шартномавӣ; 2) ҷавобгарии ғайришартномавӣ;

@26. Мўҳлати ҳуқуқи моликият чӣ қадар аст?

\$A) Бемўҳлат аст;

\$B) Агар молумулки манқул бошад – панҷ сол, ғайриманқул – понздаҳ сол;

\$C) Агар молумулкро тибқи асосҳои муштоқ ба даст оварда бошад, бемўҳлат аст;

\$D) Агар молумулкро тибқи асосҳои аввалиндараҷа ба даст оварда бошад,

бемӯҳлат аст;

\$E) Се сол аст;

@27 Ҷавоби дуруст ва пурраро муайян намоед:

\$A) ҷавобгарии иловагӣ нисбати ҷавобгарие, ки ҳуқуқвайронкунандаи асосӣ дар назди ҷабрдида мебарад, иловагӣ буда, фақат ҳангоми дар ўҳдадорӣ иштирок намудани ду қарздор, яке аз он ки асосӣ мебошад ва дигаре иловагӣ, имкон дорад. Вай илова ба ҷавобгарии ҳуқуқвайронкунанда буда, ҳифзи манфиатҳои ҷабрдидаро пурзӯр менамояд. Ҳатто шахсе, ки ҷавобгарии иловагӣро ба зимма дорад, ҳатмӣ нест, ки зараррасонандаи молумулкии ҷабрдида бошад ва дар бисёр ҳолатҳо ягон ҳел ҳуқуқвайронкунӣ содир наменамояд. Маҳз дар ҳамин функцияи ҷаброннамоии ҷавобгарии ҳуқуқии граждани ифода меёбад;

\$B) ҷавобгарии иловагӣ нисбати ҷавобгарие, ки ҳуқуқвайронкунандаи асосӣ дар назди ҷабрдида мебарад, иловагӣ буда, фақат ҳангоми дар ўҳдадорӣ иштирок намудани ду қарздор, яке аз он ки асосӣ мебошад ва дигаре иловагӣ, имкон дорад. Вай илова ба ҷавобгарии ҳуқуқвайронкунанда буда, ҳифзи манфиатҳои ҷабрдидаро пурзӯр менамояд. Ҳатто шахсе, ки ҷавобгарии иловагӣро ба зимма дорад, ҳатмӣ нест, ки зараррасонандаи молумулкии зараррасонанда ҳам бошад ва дар бисёр ҳолатҳо ягон ҳел ҳуқуқвайронкунӣ содир менамояд. Маҳз дар ҳамин функцияи ҷаброннамоии ҷавобгарии ҳуқуқии граждани ифода меёбад;

\$C) ҷавобгарии иловагӣ нисбати ҷавобгарие, ки ҳуқуқвайронкунандаи асосӣ дар назди ҷабрдида мебарад, иловагӣ буда, фақат ҳангоми дар ўҳдадорӣ иштирок намудани ду қарздор, яке аз он ки асосӣ мебошад ва дигаре иловагӣ, имкон дорад. Вай илова ба ҷавобгарии ҳуқуқвайронкунанда буда, ҳифзи манфиатҳои ҷабрдидаро пурзӯр менамояд. Ҳатто шахсе, ки ҷавобгарии иловагӣро ба зимма дорад, ҳатмӣ нест, ки зараррасонандаи молумулкии зараррасонанда ҳам бошад ва дар бисёр ҳолатҳо ягон ҳел ҳуқуқвайронкунӣ содир наменамояд. Маҳз дар ҳамин функцияи ҷаброннамоии ҷавобгарии ҳуқуқии граждани ифода меёбад;

\$D) ҷавобгарии иловагӣ нисбати ҷавобгарие, ки ҳуқуқвайронкунандаи асосӣ дар назди ҷабрдида мебарад, иловагӣ буда, фақат ҳангоми дар ўҳдадорӣ иштирок намудани ду қарздор, яке аз он ки асосӣ мебошад ва дигаре иловагӣ, имкон дорад. Вай илова ба ҷавобгарии ҳуқуқвайронкунанда буда, ҳифзи манфиатҳои ҷабрдидаро пурзӯр менамояд. Шахсе, ки ҷавобгарии иловагӣро ба зимма дорад, зараррасонандаи молумулкии зараррасонанда ҳам бошад ва дар бисёр ҳолатҳо ягон ҳел ҳуқуқвайронкунӣ содир наменамояд. Маҳз дар ҳамин функцияи ҷаброннамоии ҷавобгарии ҳуқуқии граждани ифода меёбад;

\$E) ҷавобгарии иловагӣ нисбати ҷавобгарие, ки ҳуқуқвайронкунандаи асосӣ дар назди ҷабрдида мебарад, иловагӣ буда, фақат ҳангоми дар ӯҳдадорӣ иштирок намудани ду қарздор, яке аз он ки асосӣ мебошад ва дигаре иловагӣ, имкон дорад. Вай илова ба ҷавобгарии ҳуқуқвайронкунанда буда, ҳифзи манфиатҳои ҷабрдидаро пурзӯр менамояд. Ҳатто шахсе, ки ҷавобгарии иловагӣро ба зимма дорад, ҳатмӣ нест, ки зараррасонандаи молумулкии зараррасонанда ҳам бошад ва дар бисёр ҳолатҳо ягон ҳел ҳуқуқвайронкунӣ содир наменамояд. Маҳз дар ҳамин функцияи ҷаброннамоии ҷавобгарии ҳуқуқии граждани ифода меёбад;

@28. Ҷавоби дуруст ва мувофиқро муайян намоед:

\$A) аз ҷавобгарии иловагӣ зарур аст ҷавобгарии қарздорро барои амали шахсони сеюм фарқ намуд. Ҷунин ҷавобгарӣ дар ҳолатҳои ҷой дошта метавонад, ки иҷрои ӯҳдадорӣ аз тарафи қарздор ба зиммаи шахсони сеюм гузошта шуда бошад. Дар фарқиат аз қарздори иловагӣ шахси сеюм бо кредитор дар муносибатҳои ҳуқуқи граждани намебошад;

\$B) аз ҷавобгарии иловагӣ зарур аст ҷавобгарии қарздорро барои амали шахсони сеюм фарқ намуд. Ҷунин ҷавобгарӣ дар ҳолатҳои ҷой дошта метавонад, ки иҷрои ӯҳдадорӣ аз тарафи қарздор ба зиммаи шахсони сеюм гузошта нашуда бошад. Дар фарқиат аз қарздори иловагӣ шахси сеюм бо кредитор дар муносибатҳои ҳуқуқи граждани намебошад;

\$C) аз ҷавобгарии иловагӣ зарур аст ҷавобгарии қарздорро барои амали шахсони сеюм фарқ намуд. Ҷунин ҷавобгарӣ дар ҳолатҳои ҷой дошта метавонад, ки иҷрои ӯҳдадорӣ аз тарафи қарздор ба зиммаи шахсони сеюм гузошта шуда, онро ҷавобгари иловагӣ иҷро мекунад. Дар фарқиат аз қарздори иловагӣ шахси сеюм бо кредитор дар муносибатҳои ҳуқуқи граждани намебошад;

\$D) аз ҷавобгарии иловагӣ зарур аст ҷавобгарии қарздорро барои амали шахсони сеюм фарқ намуд. Ҷунин ҷавобгарӣ дар ҳолатҳои ҷой дошта метавонад, ки иҷрои ӯҳдадорӣ аз тарафи қарздор ба зиммаи шахсони сеюм гузошта шуда бошад. Дар фарқиат аз қарздори иловагӣ шахси сеюм бо кредитор дар муносибатҳои ҳуқуқи граждани намебошад ва амали ӯ амали қонунӣ нест;

\$E) аз ҷавобгарии иловагӣ зарур аст ҷавобгарии қарздорро барои амали шахсони сеюм фарқ намуд. Ҷунин ҷавобгарӣ дар ҳолатҳои ҷой дошта метавонад, ки иҷрои ӯҳдадорӣ аз тарафи қарздор ба зиммаи шахсони сеюм гузошта шуда бошад. Дар фарқиат аз қарздори иловагӣ шахси сеюм бо кредитор дар муносибатҳои ҳуқуқи граждани мебошад;

@29. Кадом шаклҳои моликиятро медонед?

\$A) Хусусї ва оммаві;
\$B) Шахсї ва оммаві;
\$C) Шакли моликият мафҳуми иқтисодї аст ва дар ҳуқуқ истифода намешавад;

\$D) Моликияти шаҳрвандон, шахсони ҳуқуқї ва давлат;

\$E) Хусусї, оммаві ва ҷамъиятї;

@30. Кадом шакли махсуси моликияти хусусиро медонед?

\$A) Моликияти ҷамъиятї;

\$B) Моликияти шахсони ҳуқуқии давлатї;

\$C) Моликияти Ҷумҳурии Тоҷикистон;

\$D) Моликияти истисноии давлатї;

\$E) Моликияти шахсони ҳуқуқї;

@31. Мафҳуми гуноҳро дар муносибатҳои ҳуқуқии граждани тавсиф диҳед:

\$A) гуноҳ дар ҳуқуқи граждани на ҳамчун муносибати субъективи рӯҳии шахс ба рафтори худ баҳо додашуда, балки ҳамчун надидани чораҳои имкони объективї оид ба бартараф намудан ё роҳ надодан ба натиҷаи манфии амали худ, ки ҳолатҳои алоҳидаи муайян талаб менамояд, фаҳмида мешавад;

\$B) ин муносибати рӯҳии шахс нисбат ба рафтори худ ва зарари ба вучуд омада мебошад;

\$C) гуноҳ ин заминаи субъективи ҷавобгарии ҳуқуқии граждани буда, дар муносибати рӯҳии шахс нисбат ба рафтор ва оқибати ба вучуд омада ифода меёбад;

\$D) гуноҳ дар ҳуқуқи граждани на ҳамчун муносибати субъективи рӯҳии шахс ба рафтори худ баҳо додашуда, балки ҳамчун андешидани чораҳои имкони объективї оид ба бартараф намудан ё роҳ надодан ба натиҷаи манфии амали худ, ки ҳолатҳои алоҳидаи муайян талаб менамояд, фаҳмида мешавад;

\$E) гуноҳ дар ҳуқуқи граждани мавҷуд нест, чунки шахс сарфи назар аз гуноҳ низ ба ҷавобгарї кашида мешавад;

@32. Арзиши молумулке, ки шаҳрвандон тибқи ҳуқуқи моликияти хусусї дошта метавонанд, чї қадар аст?

\$A) Бемаҳдудият;

\$B) Бемаҳдудият, ба ғайр аз хонаи истиқоматї;

\$C) Андозаи онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад;

\$D) Андозаи онро мақомоти андоз муайян мекунад;

\$E) То як миллион сомонї;

@33. Кадом намудҳои моликияти давлатиро медонед?

\$A) Моликияти ҷумҳуриявї ва коммуналї;

\$B) Моликияти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вилояти Мухтори Кӯҳистони

Бадахшон ва маҳаллі;

\$C) Моликияти давлаті ягона аст ва ба намудҳо ҷудо намешавад;

\$D) Моликияти истисноі ва ғайриистисноі;

\$E) Моликияти Ҷумҳурии Тоҷикистон, моликияти воҳидҳои марзию маъмури ва маҳаллі;

@34. Зиён дар ҳуқуқи граждани:

\$A) дар зери мафҳуми зиён хароҷоти масраф намудани шахси ҳуқуқаш вайронгардида, хароҷоте ки он бояд барои барқарор намудани ҳуқуқи вайронгардида масраф намояд, аз даст рафтани ҳароб гардидани молу мулки ӯ (зиёни воқеӣ) , инчунин даромади ба даст наомадае, ки ин шахс, агар ҳуқуқаш вайрон намегардид, дар шароити муқаррарии муомилоти граждани метавонист ба даст оварад (фоидани аз даст рафта) фаҳмида мешавад;

\$B) дар зери мафҳуми зиён хароҷоти масраф намудани шахси ҳуқуқаш вайронгардида, хароҷоте ки он бояд барои барқарор намудани ҳуқуқи вайронгардида масраф намояд, аз даст рафтани молу мулки ӯ (зиёни воқеӣ) инчунин даромади ба даст наомадае, ки ин шахс, агар ҳуқуқаш вайрон намегардид, дар шароити муқаррарии муомилоти граждани метавонист ба даст оварад (фоидани аз даст рафта) фаҳмида мешавад;

\$C) дар зери мафҳуми зиён хароҷоти масраф намудани шахси ҳуқуқаш вайронгардида, хароҷоте ки он бояд барои барқарор намудани ҳуқуқи вайронгардида масраф намояд, аз даст рафтани ҳароб гардидани молу мулки ӯ (зиёни воқеӣ) фаҳмида мешавад;

\$D) дар зери мафҳуми зиён хароҷоти масраф намудани шахси ҳуқуқаш вайронгардида, хароҷоте ки он бояд барои барқарор намудани ҳуқуқи вайронгардида масраф намояд, аз даст рафтани ҳароб гардидани молу мулки ӯ (зиёни воқеӣ), инчунин даромади ба даст омадае, ки ин шахс, агар ҳуқуқаш вайрон намегардид, дар шароити муқаррарии муомилоти граждани метавонист ба даст оварад (фоидани аз даст рафта) фаҳмида мешавад;

\$E)

дар зери мафҳуми зиён хароҷоти масраф намудани шахси ҳуқуқаш вайронгардида, хароҷоте ки он бояд барои барқарор намудани ҳуқуқи вайронгардида масраф намояд, аз даст рафтани ҳароб гардидани молу мулки ӯ (зиёни воқеӣ), инчунин даромади ба даст наомадае, ки ин шахс, агар ҳуқуқаш вайрон намегардид, дар шароити муқаррарии муомилоти граждани метавонист ба даст оварад (фоидани аз даст рафта) фаҳмида мешавад;

@35. Ҳимояи ҳуқуқҳои граждани чист?

\$A) маҷмуи чораҳои, ки ҳангоми вайрон гаштан ё мавриди баҳс қарор ёфтани ҳуқуқҳои граждани барои барқарорсозӣ ё эътирофи онҳо, инчунин

муҳофизати манфиатҳои бо қонун ҳифзшаванда равона гаштаанд, ҳимояи ҳуқуқҳои граждани номида мешавад;

\$B) маҷмӯи чораҳои, ки ҳангоми вайрон гаштан ё мавриди баҳс қарор ёфтани ҳуқуқҳои граждани барои барқарорсозӣ ё эътирофи онҳо равона гаштаанд, ҳимояи ҳуқуқҳои граждани номида мешавад;

\$C) маҷмӯи чораҳои, ки ҳангоми вайрон гаштан ё мавриди баҳс қарор ёфтани ҳуқуқҳои граждани барои барқарорсозӣ, инчунин муҳофизати манфиатҳои бо қонун ҳифзшаванда равона гаштаанд, ҳимояи ҳуқуқҳои граждани номида мешавад;

\$D) маҷмӯи чораҳои, ки ҳангоми вайрон гаштани ҳуқуқҳои граждани барои барқарорсозӣ ё эътирофи онҳо, инчунин муҳофизати манфиатҳои бо қонун ҳифзшаванда равона гаштаанд, ҳимояи ҳуқуқҳои граждани номида мешавад;

\$E) маҷмӯи чораҳои, ки ҳангоми вайрон гаштан ё мавриди баҳс қарор ёфтани ҳуқуқҳои граждани барои барқарорсозӣ ё эътирофи онҳо, инчунин муҳофизати манфиатҳои бо қонун ҳифзнашаванда равона гаштаанд, ҳимояи ҳуқуқҳои граждани номида мешавад;

@36. Фаҳмиши васеи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани:

\$A) маҷмӯи чораҳои, ки баҳри таъмини раванди мӯътадили муносибатҳои ҳуқуқии граждани ва ҳангоми ҳалалдор шудани ин раванд барои барқарор намудани ҳуқуқу манфиатҳои вайроншуда ва баҳсҳо равона гардидаанд, дар бар мегирад;

\$B) маҷмӯи чораҳои, ки баҳри таъмини раванди мӯътадили муносибатҳои ҳуқуқии граждани ва ҳангоми ҳалалдор шудани ин раванд барои барқарор намудани ҳуқуқу манфиатҳои вайроншуда равона гардидаанд, дар бар мегирад;

\$C) маҷмӯи чораҳои, ки баҳри таъмини раванди мӯътадили муносибатҳои ҳуқуқии граждани ва ҳангоми ҳалалдор шудани ин раванд барои барқарор нанамудани ҳуқуқу манфиатҳои вайроншуда ва баҳсҳо равона гардидаанд, дар бар мегирад;

\$D) танҳо он чораҳои мушаххасеро дар назар дорад, ки татбиқи онҳо имконият медиҳад, ки ҳуқуқу манфиатҳои вайронгардида ё мавриди баҳс қароргирифта эътироф карда шаванд;

\$E) танҳо он чораҳои мушаххасеро дар назар дорад, ки татбиқи онҳо имконият медиҳад, ки ҳуқуқу манфиатҳои вайронгардида ё мавриди баҳс қароргирифта эътироф карда шаванд;

@37 .Фаҳмиши маҳдуди ҳифзи ҳуқуқҳои граждани:

\$A) танҳо он чораҳои мушаххасеро дар назар дорад, ки татбиқи онҳо имконият медиҳад, ки ҳуқуқу манфиатҳои вайронгардида ё мавриди баҳс

қароргирифта эътироф карда шаванд;

\$B) маҷмӯи чораҳоеро, ки баҳри таъмини раванди мӯътадили муносибатҳои ҳуқуқии граждани ва ҳангоми ҳалалдор шудани ин раванд барои барқарор намудани ҳуқуқу манфиатҳои вайроншуда ва баҳсҳо равона гардидаанд, дар бар мегирад;

\$C) маҷмӯи чораҳоеро, ки баҳри таъмини раванди мӯътадили муносибатҳои ҳуқуқии граждани ва ҳангоми ҳалалдор шудани ин раванд барои барқарор нанамудани ҳуқуқу манфиатҳои вайроншуда ва баҳсҳо равона гардидаанд, дар бар мегирад;

\$D) танҳо он чораҳои мушаххасеро дар назар дорад, ки татбиқи онҳо имконият медиҳад, ки ҳуқуқу манфиатҳои вайроннагардида ё мавриди баҳс қароргирифта эътироф карда шаванд;

\$E) маҷмӯи чораҳоеро, ки баҳри таъмини раванди мӯътадили муносибатҳои ҳуқуқии граждани ва ҳангоми ҳалалдор шудани ин раванд барои барқарор намудани ҳуқуқу манфиатҳои вайроншуда равона гардидаанд, дар бар мегирад;

@38. Шаклҳои ҳимояи ҳуқуқҳои граждани чист?

\$A) шаклҳои ҳимояи ҳуқуқ гуфта, тартиби муурофияви ва расмиётии ба амал баровардани тарзҳои ҳимояи ҳуқуқҳоро меноманд, ки аз маҷмӯи чораҳои муташаккил иборат аст;

\$B) шаклҳои ҳимояи ҳуқуқ гуфта, тартиби муурофиявии ба амал баровардани тарзҳои ҳимояи ҳуқуқҳоро меноманд, ки аз маҷмӯи чораҳои муташаккил иборат аст;

\$C) шаклҳои ҳимояи ҳуқуқ гуфта, тартиби муурофияви ва расмиётии ба амал баровардани тарзҳои ҳимояи ҳуқуқҳоро меноманд, ки аз маҷмӯи чораҳои номуташаккил иборат аст;

\$D) чораҳои ҳуқуқии моддиеро меноманд, ки хусусияти маҷбурнамоӣ дошта, тавассути онҳо ҳуқуқҳои вайронгашта (баҳсшаванда) барқарор (эътироф) мешаванд ва ба ҳуқуқвайронкунанда таъсир расонида мешавад;

\$E) чораҳои ҳуқуқии моддиеро меноманд, ки хусусияти маҷбурнамоӣ надошта, тавассути онҳо ҳуқуқҳои вайронгашта (баҳсшаванда) барқарор (эътироф) мешаванд ва ба ҳуқуқвайронкунанда таъсир расонида мешавад;

@39. Тарзҳои ҳимояи ҳуқуқҳои граждани чист?

\$A) чораҳои ҳуқуқии моддиеро меноманд, ки хусусияти маҷбурнамоӣ дошта, тавассути онҳо ҳуқуқҳои вайронгашта (баҳсшаванда) барқарор (эътироф) мешаванд ва ба ҳуқуқвайронкунанда таъсир расонида мешавад;

\$B) шаклҳои ҳимояи ҳуқуқ гуфта, тартиби муурофиявии ба амал баровардани тарзҳои ҳимояи ҳуқуқҳоро меноманд, ки аз маҷмӯи чораҳои муташаккил

иборат аст;

\$C) шаклҳои ҳимояи ҳуқуқ гуфта, тартиби муҳофизати ва расмиёти ба амал баровардани тарзҳои ҳимояи ҳуқуқҳоро меноманд, ки аз маҷмуи чораҳои номуаҷибона иборат аст;

\$D) шаклҳои ҳимояи ҳуқуқ гуфта, тартиби муҳофизати ва расмиёти ба амал баровардани тарзҳои ҳимояи ҳуқуқҳоро меноманд, ки аз маҷмуи чораҳои муаҷибона иборат аст;

\$E) чораҳои ҳуқуқии моддиеро меноманд, ки хусусияти маҷбурияти надоста, тавассути онҳо ҳуқуқҳои вайронгашта (баҳсшаванда) барқарор (эътироф) мешаванд ва ба ҳуқуқвайронкунанда таъсир расонида мешавад;

@40. Эътирофи ҳуқуқ чист?

\$A) эътирофи ҳуқуқ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани бо тартиби юрисдиксионӣ татбиқи гардида, воситаи муҳими бартаарафсозандаи номуаҷибона дар истифодаи ҳуқуқҳои субъективи ба шумор меравад;

\$B) эътирофи ҳуқуқ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани бо тартиби ғайриюрисдиксионӣ татбиқи гардида, воситаи муҳими бартаарафсозандаи номуаҷибона дар истифодаи ҳуқуқҳои субъективи ба шумор меравад;

эътирофи ҳуқуқ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани бо тартиби ғайриюрисдиксионӣ татбиқи гардида, воситаи муҳими бартаарафсозандаи номуаҷибона дар истифодаи ҳуқуқҳои субъективи ба шумор меравад;

\$C) эътирофи ҳуқуқ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани бо тартиби юрисдиксионӣ татбиқи гардида, воситаи муҳими бартаарафсозандаи номуаҷибона дар истифодаи ҳуқуқҳои субъективи ба шумор меравад ва ҳуқуқи поймолшударо эътироф мекунад;

\$D) эътирофи ҳуқуқ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани бо мақсади эътирофи ҳуқуқи вайронгардида бо тартиби юрисдиксионӣ татбиқи гардида, воситаи муҳими бартаарафсозандаи номуаҷибона дар истифодаи ҳуқуқҳои субъективи ба шумор меравад;

\$E) эътирофи ҳуқуқ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани бо тартиби юрисдиксионӣ татбиқи гардида, воситаи ягона бартаарафсозандаи номуаҷибона дар истифодаи ҳуқуқҳои субъективи ба шумор меравад;

@41 Дар кадом ҳолатҳо зарурати эътирофи ҳуқуқ ба вуҷуд меояд?

\$A) дар мавридҳои, ки мавҷудияти ҳуқуқи субъективи муайяни шахс зери шубҳа гирифта мешавад, яъне ҳуқуқи субъективи мавриди баҳс қарор мегирад; ҳуқуқи субъективи инкор мешавад; ё ин ки таҳдиди чунин амалҳо ҷой дорад;

\$B) дар мавридҳои, ки мавҷудияти ҳуқуқи субъективи муайяни шахс зери шубҳа гирифта мешавад, яъне ҳуқуқи субъективи мавриди баҳс қарор

мегардад; ҳуқуқи субъективӣ инкор мешавад;

\$C) дар мавридҳое, ки ҳуқуқи субъективӣ поймол карда мешавад ё мавриди баҳс қарор мегирад;

\$D) дар мавридҳое, ки ҳуқуқи моликияти ба ягон кас тааллуқ надорад;

\$E) эътирофи ҳуқуқ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани бо тартиби юрисдиксионӣ татбиқ гардида, воситаи ягона бартарафсозандаи номуайяниҳо дар истифодаи ҳуқуқҳои субъективи ба шумор меравад;

@42. Барқарор намудани вазъе, ки то вайрон гардидани ҳуқуқ ҷой дошт, дар кадом маврид татбиқ мешавад?

\$A) тарзи номбаршудаи ҳифз дар ҳолатҳое татбиқ мегардад, ки агар ҳуқуқи вайроншуда дар натиҷаи ҳуқуқвайронкунии мавҷудияти худро қатъ нагардонад ва бо роҳи бартараф намудани оқибатҳои ҳуқуқвайронкунии барқарор намудани ин ҳуқуқ воқеан мумкин бошад;

\$B) тарзи номбаршудаи ҳифз дар ҳолатҳое татбиқ мегардад, ки агар ҳуқуқи вайроншуда дар натиҷаи ҳуқуқвайронкунии мавҷудияти худро қатъ гардонад ва бо роҳи бартараф намудани оқибатҳои ҳуқуқвайронкунии барқарор намудани ин ҳуқуқ воқеан мумкин бошад;

\$C) тарзи номбаршудаи ҳифз дар ҳолатҳое татбиқ мегардад, ки агар ҳуқуқи вайроннашуда дар натиҷаи ҳуқуқвайронкунии мавҷудияти худро қатъ нагардонад ва бо роҳи бартараф намудани оқибатҳои ҳуқуқвайронкунии барқарор намудани ин ҳуқуқ воқеан мумкин бошад;

\$D) тарзи номбаршудаи ҳифз дар ҳолатҳое татбиқ мегардад, ки агар ҳуқуқи вайроншуда дар натиҷаи ҳуқуқвайронкунии мавҷудияти худро қатъ нагардонад ва бо роҳи бартараф намудани оқибатҳои ҳуқуқвайронкунии барқарор намудани ин ҳуқуқ воқеан номумкин бошад;

\$E) тарзи номбаршудаи ҳифз дар ҳолатҳое татбиқ мегардад, ки агар ҳуқуқи вайроншуда дар натиҷаи ҳуқуқвайронкунии мавҷудияти худро қатъ нагардонад ва бо роҳи бартараф намудани оқибатҳои ҳуқуқвайронкунии барқарор нанамудани ин ҳуқуқ воқеан мумкин бошад;

@43. Ҷуброни зиёни маънавӣ чист?

\$A) ҷуброни зиёни маънавӣ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани ба зиммаи ҳуқуқвайронкунанда вогузоштани ўҳдадориро оид ба ҷабрдида пардохтани ҷуброни пулӣ барои расонидани азоб ва шиканҷаи ҷисмониро рӯи пешбинӣ менамояд;

\$B) ҷуброни зиёни маънавӣ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани ба зиммаи ҳуқуқвайронкунанда вогузоштани ўҳдадориро оид ба ҷабрдида пардохтани ҷуброни пулӣ барои расонидани азоб ва шиканҷаи рӯи пешбинӣ менамояд;

\$C) ҷуброни зиёни маънавӣ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани ба зиммаи ҳуқуқвайронкунанда вогузоштани ӯҳдадориро оид ба ҷабрдида пардохтани ҷуброни пулӣ барои расонидани азоби ҷисмонӣ рӯҳӣ пешбинӣ менамояд;

\$D) ҷуброни зиёни маънавӣ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани ба зиммаи ҳуқуқвайронкунанда вогузоштани ӯҳдадориро оид ба ҷабрдида пардохтани ҷуброни пулию молӣ барои расонидани азоб ва шиканҷаи ҷисмонӣ рӯҳӣ пешбинӣ менамояд;

\$E) ҷуброни зиёни маънавӣ ҳамчун тарзи ҳифзи ҳуқуқҳои граждани ба зиммаи ҳуқуқвайронкунанда вогузоштани ӯҳдадориро оид ба ҷабрдида пардохтани ҷуброни молумулкӣ барои расонидани азоб ва шиканҷаи ҷисмонӣ рӯҳӣ пешбинӣ менамояд;

@44. Сохтмони худсарона чист?

\$A) Сохтмони молумулки ғайриманқуле мебошад, ки дар қитъаи замини мутобиқи тартиби муқаррарнамудаи қонун ва дигар санади ҳуқуқӣ барои чунин мақсад ҷудонашуда ё бидуни гирифтани иҷозати зарурӣ ё ба таври назаррас вайрон кардани меъёру қоидаҳои шахрсозӣ ва бинокорӣ бунёд шудааст;

\$B) Сохтмони ғайриқонунии молумулки ғайриманқул аст;

\$C) Сохтмони молумулки ғайриманқуле мебошад, ки дар қитъаи замини мутобиқи тартиби муқаррарнамудаи қонун ва дигар санади ҳуқуқӣ барои чунин мақсад ҷудонашуда ё бидуни гирифтани иҷозати зарурӣ бунёд шудааст;

\$D) Ҳама гуна сохтмоне, ки бе сертификати ҳукуки истифодаи замин бунёд шудааст;

\$E) Сохтмони молумулкест, ки бидуни иҷозат ё ба таври назаррас вайрон кардани меъёру қоидаҳои бинокорӣ бунёд шудааст;

@45. Ҷавоби дурусти зикргардидаро муайян намоед:

\$A) чораҳои ҳифз баҳри пешгирӣ ё қатъ намудани ҳуқуқвайронкунӣ ва агар он ба вуқӯъ омада бошад, барои барқарор намудани вазъи то вуқӯи ҳуқуқвайронкунӣ вучуддошта равона гардида, новобаста аз гуноҳи вайронкунандаи ҳуқуқ низ метавонанд истифода шаванд. Эътирофи ҳуқуқ, беътибор дониستاني аҳдҳои баҳсноқ, барқарор намудани вазъе, ки то вайрон гардидани ҳуқуқ ҷой дошт ва пешгирӣ намудани амалҳои, ки ҳуқуқро вайрон мекунанд ва ғ. чораҳои ҳифз мебошанд;

\$B) чораҳои ҳифз баҳри пешгирӣ ё қатъ намудани ҳуқуқвайронкунӣ ва агар он ба вуқӯъ омада бошад, барои барқарор намудани вазъи то вуқӯи ҳуқуқвайронкунӣ вучуддошта равона гардида, новобаста аз гуноҳи

вайронкунандаи ҳуқуқ низ метавонанд истифода шаванд ва масъулияти молумулкии иловагиро пешбинӣ мекунанд. Эътирофи ҳуқуқ, беътибор дониستاني аҳдҳои баҳснок, барқарор намудани вазъе, ки то вайрон гардидани ҳуқуқ ҷой дошт ва пешгирӣ намудани амалҳои, ки ҳуқуқро вайрон мекунанд ва ғ. ҷораҳои ҳифз мебошанд;

\$C) ҷораҳои ҳифз баҳри пешгирӣ ё қатъ намудани ҳуқуқвайронкунӣ ва агар он ба вуқӯъ омада бошад, барои эътироф намудани вазъи то вуқӯи ҳуқуқвайронкунӣ вучуддошта равона гардида, новобаста аз гуноҳи вайронкунандаи ҳуқуқ низ метавонанд истифода шаванд. Эътирофи ҳуқуқ, беътибор дониستاني аҳдҳои баҳснок, барқарор намудани вазъе, ки то вайрон гардидани ҳуқуқ ҷой дошт ва пешгирӣ намудани амалҳои, ки ҳуқуқро вайрон мекунанд ва ғ. ҷораҳои ҳифз мебошанд;

\$D) ҷораҳои ҳифз баҳри пешгирӣ ё қатъ намудани ҳуқуқвайронкунӣ ва агар он ба вуқӯъ омада бошад, барои барқарор намудани вазъи то вуқӯи ҳуқуқвайронкунӣ вучуддошта равона гардида, новобаста аз гуноҳи вайронкунандаи ҳуқуқ низ метавонанд истифода шаванд. Эътирофи ҳуқуқ, беътибор дониستاني аҳдҳои баҳснок, барқарор намудани вазъе, ки то вайрон гардидани ҳуқуқ ҷой дошт ва пешгирӣ намудани амалҳои, ки ҳуқуқро вайрон мекунанд, ноустувора ва ғ. ҷораҳои ҳифз мебошанд;

\$E) ҷораҳои ҳифз баҳри пешгирӣ ё қатъ намудани ҳуқуқвайронкунӣ ва агар он ба вуқӯъ омада бошад, барои барқарор намудани вазъи то вуқӯи ҳуқуқвайронкунӣ вучуддошта равона гардида, новобаста аз гуноҳи вайронкунандаи ҳуқуқ низ метавонанд истифода шаванд. Эътирофи ҳуқуқ, беътибор дониستاني аҳдҳои баҳснок, барқарор намудани вазъе, ки то вайрон гардидани ҳуқуқ ҷой дошт ва пешгирӣ намудани амалҳои, ки ҳуқуқро вайрон мекунанд, товони зиён ва ғ. ҷораҳои ҳифз мебошанд;

@46. Шахсе, ки дар замини бегона худсарона иморат сохтааст, нисбати он ҳуқуқи моликият пайдо карда метавонад?

\$A) Ин масъаларо суд бо риояи шартҳои муқарраркардаи қонун ҳал менамояд;

\$B) Наметавонад, чунки дар замини бегона сохта шудааст;

\$C) Метавонад, ба шарте замини зери онро ҳарад;

\$D) Метавонад, ба шарте ҷуброни зарарро пардохт намояд;

\$E) Наметавонад, чунки сохтмон худсарона аст;

@47. Мафҳуми ҳуқуқи гражданиро муайян намоед:

\$A) Ҳуқуқи граҳданӣ гуфта, маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқиеро меноманд, ки муносибатҳои молумулкӣ ва шахсии ғайримолумулкии марбут ба онҳоро, ки ба баробарӣ, мухторияти хоҳишу ирода ва мустақилияти молумулкии

иштирокчиёнашон асос ёфтааст, танзим менамояд;

\$B) Ҳуқуқи граждани гуфта, маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқиро меноманд, ки муносибатҳои молумулкӣ, шахсии ғайримолумулкӣ ва дигар муносибатҳои идоракуниро ба танзим медарорад;

\$C) Ҳуқуқи граждани гуфта, соҳаи мустақилро меноманд, ки муносибатҳои молумулкӣ, шахсии ғайримолумулкӣ ва меҳнатиро, ки байни корфармо ва корманд бо вучуд омада ба баробарӣ, мухторияти хоҳишу ирода ва мустақилияти молумулкии иштирокчиёнашон асос ёфтааст, танзим менамояд;

\$D) Маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқие, ки муносибатҳои молу мулкӣ, хусусӣ ва муносибатҳоеро, ки дар натиҷаи фаъолияти соҳибкорӣ ба вучуд меоянд ба танзим медарорад, ҳуқуқи граждани номида мешавад;

\$E) Ҳуқуқи граждани гуфта, маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқиро меноманд, ки муносибатҳои молумулкӣ, шахсии ғайримолумулкӣ ва байнидавлатиро, ки элементи хориҷӣ доранд ба танзим медарорад;

@48. Хусусиятҳои усули ҳуқуқи граждани кадомҳоянд?

\$A) Баробарии ҳуқуқии тарафҳо, мухторияти иродаи тарафҳо, мустақилияти молумулкии тарафҳо, ҳимояи ҳуқуқҳои граждани, хислати молумулкӣ доштани ҷавобгарии ҳуқуқии граждани тарафҳо;

\$B) Усули иҷозатӣ, ҳаволакунанда, дар тобеияти якдигар қарор доштани иштирокчиёни муносибатҳои гарждани;

\$C) Баробарии тарафҳо, мухторияти иродаи тарафҳо, мустақилияти воқеии иштирокчиён, ҳимояи ҳуқуқҳои граждани, иҷозат додан барои дар ҳамаи ҳолатҳо яктарафа тағйир додан ва бекор кардани шартнома, хислати молумулкӣ доштани ҷавобгарии ҳуқуқии граждани тарафҳо;

\$D) Усули диспозитивӣ ва императивӣ;

\$E) Баробарии тарафҳои шартнома, мухторияти иродаи иштирокчиён, баробарии ҳама дар назди қонун ва суд;

@49. Принсипҳои ҳуқуқи гражданиро номбар кунед:

\$A) Принсипҳои дахлнопазирии моликият, озодии шартнома, номумкин будани даҳолати худсаронаи ҳар касе ба корҳои хусусӣ, зарурати татбиқи бемонеаи ҳуқуқи граждани, таъмини барқарор намудани ҳуқуқи вайронгардидаи граждани ва ҳифзи судии онҳо;

\$B) Принсипҳои умумиҳуқуқӣ, байнисоҳавӣ, соҳавӣ, дохилисоҳавӣ ва ғайра;

\$C) Принсипҳои дахлнопазирии моликият, озодии шартнома, номумкин будани даҳолати худсаронаи ҳар касе ба корҳои хусусӣ, баробарӣ дар назди қонун, ногузир будани ҷавобгарӣ, озодии меҳнат, зарурати татбиқи бемонеаи ҳуқуқи граждани, таъмини барқарор намудани ҳуқуқи вайронгардидаи

граждані ва ҳифзи судии онҳо;

\$D) Принципҳои адолат, мардумсолорӣ (демократизм), қонуният, башардӯстӣ, дахлнопазирии моликият, озодии шартнома;

\$E) Принципҳои ҳуқуқи гражданӣ гуфта, асосҳо ва ғояҳоеро меноманд, ки моҳияти ҳуқуқи гражданиро ифода карда, дар қонунгузорию гражданӣ мустақкам гаштааст;

@50. Ҳуқуқи гражданӣ кадом муносибатҳоро ба танзим мебарорад?

\$A) Муносибатҳои молумулкӣ ва шахсии ғайримолумулкӣ;

\$B) Муносибатҳои молумулкӣ ва шахсии ғайримолумулкии марбут ба онҳо, инчунин муносибатҳои ташкилӣ;

\$C) Муносибатҳои молумулкӣ ва шахсии ғайримолумулкии байни субъектони муносибатҳои меҳнатӣ ва гумрукӣ ба вуҷуд омадаро;

\$D) Муносибатҳои молу мулкӣ, шахсии ғайримолумулкӣ, давлатӣ ва ҷамъиятиро;

\$E) Муносибатҳои молу мулки ва шахсии ғайримолумулкиеро, ки ба мухторияти ирода ва тобеияти тарафҳо асос ёфта, вазъи ҳуқуқии шахрвандонро муқаррар мекунад;

@51. Ҳуқуқҳои гражданӣ бо кадом мақсад ва дар асоси чӣ маҳдуд карда мешавад?

\$A) Бо мақсади ҳифзи маънавиёт, тандурустӣ, ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шахси дигар, таъмини амнияти ҷомеа ва давлат, ҳифзи муҳити зист дар асоси қонун;

\$B) Бо мақсади ҳифзи маънавиёт, тандурустӣ, ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шахси дигар, таъмини амнияти ҷомеа ва давлат, ҳифзи муҳити зист дар асоси қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

\$C) Ҳуқуқҳои гражданиро маҳдуд кардан мумкин нест;

\$D) Бо мақсади таъмини амнияти миллӣ ва ҳифзи муҳити зист;

\$E) Дар асоси моддаи 14 Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон;

@52. Функсияҳои асосии ҳуқуқи гражданӣ кадомҳоянд?

\$A) Танзимкунӣ ва ҳифзкунӣ;

\$B) Ҳифзи ҳуқуқ ва манфиати иштирокчиёни аҳдҳои гражданӣ ва волоияти қонун;

\$C) Танзимкунӣ, ҳифзкунӣ, идоракунӣ ва муқарраркунӣ;

\$D) Ҳуқуқи гражданӣ дорои мавзӯъ, усул, сарчашма ва принципҳо аст, вале функция надорад;

\$E) Ҳамаи ҷавобҳо дуруст аст;

@53. Ба зероҳаҳои ҳуқуқи гражданӣ дохил мешавад:

\$A) Ҳуқуқи молумулкӣ, ҳуқуқи ўҳдадорӣ, неъматҳои шахсии ғайримоддӣ,

ҳуқуқи молкияти зеҳнӣ, ҳуқуқи мерос;

\$B) Ҳуқуқи оила, ҳуқуқи хусусии байналмилалӣ, ҳуқуқи экологӣ, ҳуқуқи манзил;

\$C) Кодекси граждани аз се қисм иборат аст;

\$D) Ҳуқуқи граждани аз қисми умумӣ ва қисми махсус иборат аст;

\$E) Шартномаҳо, аҳдҳо, ҳуқуқи моликият, ҳуқуқи мерос;

@54. Таҳти усули илми ҳуқуқи граждани чиро мефаҳмед?

\$A) Тарзу воситаҳоеро, ки барои таҳлил ва дарки мавзӯи ҳуқуқи граждани истифода мешаванд;

\$B) Тарзу воситаҳоеро, ки ба воситаҳои онҳо меъёрҳои ҳуқуқи граждани рафтори иштирокчиёни муносибатҳои гражданиро ба танзим мебароранд;

\$C) Маҷмӯи тарзу воситаҳоеро, ки тавассути онҳо ба муносибатҳои ҳуқуқии граждани таъсир расонида мешавад;

\$D) Усулҳоеро, ки характери мантиқии шакли, таърихи, муқоисавӣ, оморӣ ва сотсиологӣ доранд;

\$E) Усулҳоеро, ки характери иҷозатӣ, диспозитивӣ ва императивӣ доранд;

@55. Илми ҳуқуқи граждани чист?

\$A) Илми ҳуқуқи граждани гуфта, маҷмӯи ақидаҳои илмӣ, ғояҳо, донишҳо ва мавқею нуқтаҳои назарро оид ба падидаҳои ҳуқуқии граждани, инкишофи онҳо ва дигар масъалаҳои марбутаро меноманд;

\$B) Илми ҳуқуқи граждани гуфта, муносибатҳои молумулкӣ ва шахсии ғайримолумулкиро меноманд;

\$C) Ин маҷмӯи ақидаҳои илмӣ оид ба моҳияти муносибатҳои ҳуқуқӣ аст;

\$D) Илми ҳуқуқи граждани гуфта, маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқиеро меноманд, ки муносибатҳои молумулкӣ ва шахсии ғайримолумулкии марбут ба онҳоро, ки ба баробарӣ, мухторияти хоҳишу ирода ва мустақилияти молумулкии иштирокчиёнашон асос ёфтааст, танзим менамояд;

\$E) Илми ҳуқуқи граждани гуфта, маҷмӯи ақидаҳои илмӣ, ғояҳо, донишҳо ва мавқею нуқтаҳои назарро оид ба падидаҳои ҳуқуқии граждани, инкишофи онҳо ва дигар масъалаҳои марбутаро меноманд, ки ба донишҷӯён тадрис мешавад;

@56. Ҳуқуқи граждани ҳамчун фанни таълимӣ чиро ифода мекунад?

\$A) Маҷмӯи донишҳои мураттаб ва дар шакли хулоса пешкашшавандаро доир ба падидаҳои ҳуқуқи граждани, ки дар доираи барномаи таълимӣ ба донишҷӯён тадрис мешавад;

\$B) Маҷмӯи меъёрҳои ҳуқуқиеро, ки муносибатҳои молумулкӣ ва шахсии ғайримолумулкии марбут ба онҳоро, ки ба баробарӣ, мухторияти хоҳишу ирода ва мустақилияти молумулкии иштирокчиёнашон асос ёфтааст, танзим

менамояд;

\$C) Маҷмӯи донишҳои мураттаб ва дар шакли хулоса пешкашшавандаи олимони соҳаи ҳуқуқи гражданиро, ки асосгузори илми ҳуқуқи граждани мебошанд;

\$D) Маҷмӯи донишҳои мураттаб ва дар шакли хулоса пешкашшаванда доир ба муносибатҳои, ки байни субъектони ҷамъият ба вуҷуд омада бо меъёрҳои ҳуқуқи граждани ба танзим дароварда мешавад;

\$E) Ҳуқуқи граждани фанни таълими нест;

@57 .Сарчашмаҳои ҳуқуқи гражданиро вобаста ба қувваи ҳуқуқиашон тасниф намоед:

\$A) Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳои, ки бо роҳи раъйпурсӣ қабул карда мешаванд, санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, қонунҳои конститусионӣ, кодексҳо, қонунҳо, санадҳои зерқонунӣ, анъанаҳои муомилоти корӣ;

\$B) Қонун ва санадҳои зерқонунӣ, созишномаҳои байналмилалӣ, кодексҳо, Қарори Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, фармони Вазири адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

\$C) Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳои конститусионӣ, дигар санадҳои меъерӣ, шартнома ва аҳдҳо;

\$D) Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳои конститусионӣ, қонунҳо, кодексҳо, санадҳои зерқонунӣ, санадҳои судӣ, анъанаҳои муомилоти корӣ, қарори маҷлиси вакилони халқи ноҳия;

\$E) Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар кодексҳо, қонунҳои конститусионӣ, қонунҳо, санадҳои зерқонунӣ, санадҳои судӣ, қарори маҷлиси вакилони халқи ноҳия, анъанаҳои муомилоти корӣ;

@58. Амали қонунгузори граждани вобаста ба замон чӣ гуна аст?

\$A) Қонунгузори граждани қувваи бозгашт надорад ва дар сурате нисбати муносибатҳои то ҷорӣ намудани он ба миён омада татбиқ мегардад, ки агар ин бевосита дар қонун пешбинӣ шуда бошад;

\$B) Қонунгузори граждани қувваи бозгашт надорад ва дар сурате нисбати муносибатҳои то ҷорӣ намудани он ба миён омада татбиқ мегардад, ки агар ин бевосита дар шартнома пешбинӣ шуда бошад;

\$C) Қонунгузори граждани қувваи бозгашт дошта, нисбати тамоми муносибатҳои, ки то ҷорӣ кардани онҳо ба миён омадаанд бевосита татбиқ мегардад;

\$D) Қонунгузори граждани қувваи бозгашт надошта, танҳо ба он муносибатҳои татбиқ мегардад, ки пас аз ҷорӣ намудани он ба миён

омадаанд;

\$E) Қонунгузорию граждані вақте қувваи бозгашт дорад, ки вазъи ҳуқуқии тарафҳоро беҳтар кунад;

@59. Анъанаи муомилоти корі чист?

\$A) Сарфи назар аз сабт ёфтани он дар ягон ҳуҷҷат, қоидаи рафтори дар қонунҳо пешбининашудае эътироф мегардад, ки дар ягон соҳаи фаъолияти соҳибкорі ба миён омада, васеъ истифода бурда мешавад;

\$B) Қоидаи рафтори дар қонунҳо пешбининашудае эътироф мегардад, ки дар соҳаи муносибатҳои граждані ва фаъолияти соҳибкорі истифода мешавад;

\$C) Қоидаи рафтори дар қонунҳо пешбинишудае эътироф мегардад, ки муносибатҳои молу мулкӣ ва шахсии ғайримолу мулкиро ба танзим медарорад;

\$D) Ин ҳамон одатҳои ҳуқуқӣ аст;

\$E) Ин сарчашмаи асосии ҳуқуқии граждані буда, сарфи назар аз сабт ёфтани он дар ягон ҳуҷҷат қоидаи рафтори иштирокчиёни фаъолияти соҳибкорі эътироф гашта, дар муносибатҳои граждані васеъ истифода бурда мешавад;

@60. Дар қадом ҳолатҳо дар муносибатҳои ҳуқуқии граждані шабоҳати қонун ва шабоҳати ҳуқуқ истифода мешавад?

\$A) Дар ҳолате ки муносибатҳои ҳуқуқии граждані бевосита бо қонунҳо ё шартномаи тарафҳо танзим нашудаанду анъанаи дар ин маврид истифодашаванда вучуд надорад, нисбати чунин муносибат меъёри қонунҳои граждания танзимқунандаи муносибати шабеҳ (шабоҳати қонун) истифода мешавад. Дар сурати номумкин будани истифодаи шабоҳати қонун дар ҳолатҳои зикргардида ҳуқуқу ўҳдадорихои тарафҳо бо назардошти асосҳои умумию моҳияти қонунҳои граждані (шабоҳати ҳуқуқ) ва талаботи бовиҷдонӣ, дурандешӣ ва адолат муайян карда мешаванд;

\$B) Дар ҳолате ки муносибатҳои ҳуқуқии граждані бевосита бо қонунҳо ё шартномаи тарафҳо танзим нашудаанду анъанаи дар ин маврид истифодашаванда вучуд надорад, нисбати чунин муносибат шартномаҳои байналмилалӣ, Қарори Маҷлиси Олӣ ва амалияи судӣ, ки муносибатҳои шабеҳро танзим меқунанд истифода мешавад. Дар сурати номумкин будани истифодаи шартномаҳои байналмилалӣ, дигар санадҳои меъёри ҳуқуқӣ ва амалияи судӣ ҳуқуқу ўҳдадорихои тарафҳо бо назардошти асосҳои умумию моҳияти қонунҳои граждані (шабоҳати ҳуқуқ) ва талаботи бовиҷдонӣ, дурандешӣ ва адолат муайян карда мешаванд;

\$C) Дар ҳолате ки муносибатҳои ҳуқуқии граждані бевосита бо қонунҳо ё шартномаи тарафҳо танзим нашудаанду анъанаи дар ин маврид истифодашаванда вучуд надорад, нисбати чунин муносибат меъёри

қонунҳои граждани танзимкунандаи муносибати шабеҳ (шабоҳати ҳуқуқ) истифода мешавад. Дар сурати номумкин будани истифодаи шабоҳати қонун ҳуқуқу ўҳдадориҳои тарафҳо бо назардошти асосҳои умумию моҳияти қонунҳои граждани (шабоҳати қонун) ва талаботи бовиҷдонӣ, дурандешӣ ва адолат муайян карда мешаванд;

\$D) Дар сурати номумкин будани истифодаи шабоҳати қонун ҳуқуқу ўҳдадориҳои тарафҳо бо назардошти асосҳои умумию моҳияти қонунҳои граждани (шабоҳати қонун) муайян карда мешаванд. Дар ҳолате ки муносибатҳои ҳуқуқии граждани бевосита бо қонунҳо ё шартномаи тарафҳо танзим нашудаанду анъанаи дар ин маврид истифодашаванда вучуд надорад, нисбати чунин муносибат меъёри қонунҳои граждани танзимкунандаи муносибати шабеҳ (шабоҳати ҳуқуқ) истифода мешавад;

\$E) Истифодаи шабоҳати қонун ва шабоҳати ҳуқуқ дар муносибатҳои ҳуқуқии граждани мумкин нест;

@61. Қисми якуми Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон кай қабул шудааст?

\$A) 30 июни соли 1999;

\$B) 11 декабри соли 1999;

\$C) 30 декабри соли 2000;

\$D) 1 январи соли 2000;

\$E) 30 июли соли 1999;

@62. Мӯҳлат дар ҳуқуқии граждани чист?

\$A) давомияти вақт, ки фарорасӣ ё гузаштани он боиси ягон оқибати ҳуқуқӣ мегардад;

\$B) ин шакли умумии ҳастии материя мебошад, ки дар давомияти ҳастӣ ва ивазшавии пайдарпайи ҳолати тамоми низомҳои моддӣ ва равандҳо дар олам ифода намеебад;

\$C) давомияти вақт, ки фарорасӣ ё гузаштани он боиси ягон оқибати ҳуқуқӣ намегардад;

\$D) ин шакли умумии ҳастии материя мебошад, ки дар давомияти ҳастӣ ва ивазшавии пайдарпайи ҳолати тамоми низомҳои моддӣ ва равандҳо дар олам ифода меёбад;

\$E) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

@63. Табиати мӯҳлатҳоро дар ҳуқуқии граждани муайян намоед:

\$A) мӯҳлатҳо дар ҳуқуқии граждани ҳамчун ҳодиса баррасӣ мешаванд, яъне ҷараёни онҳо аз иродаи шахс вобаста нест. Аз ҷиҳати пайдоишаш мӯҳлат категорияи иродавӣ мебошад, аммо гузаштанаш хислати объективӣ дорад;

\$B) мӯҳлатҳо дар ҳуқуқии граждани ҳамчун ҳодиса баррасӣ мешаванд, яъне

ҷараёни онҳо аз иродаи шахс вобаста аст. Аз ҷиҳати пайдоишаш мӯҳлат категорияи иродавӣ мебошад, аммо гузаштанаш хислати объективӣ дорад;

\$C) мӯҳлатҳо дар ҳуқуқи граждани ҳамчун ҳаракат баррасӣ мешаванд, яъне ҷараёни онҳо аз иродаи шахс вобаста аст. Аз ҷиҳати пайдоишаш мӯҳлат категорияи иродавӣ мебошад, аммо гузаштанаш хислати объективӣ дорад;

\$D) мӯҳлатҳо дар ҳуқуқи граждани ҳамчун ҳодиса баррасӣ мешаванд, яъне ҷараёни онҳо аз иродаи шахс вобаста нест. Аз ҷиҳати пайдоишаш мӯҳлат категорияи ҳодисавӣ мебошад, аммо гузаштанаш хислати объективӣ дорад;

\$E) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

@64. Тартиби дуруст ба ҳисоб гирифтани мӯҳлатро нишон диҳед:

\$A) ҷараёни мӯҳлати бо давраи вақт муайянгардида дар рӯзи дигари пас аз санаи тақвими ё фаро расидани ҳодисае оғоз меёбад, ки бо он муайян шудааст. Масалан, шартнома ба мӯҳлати 10 рӯз дар санаи 1 сентябри соли 2010 баста шудааст. Мӯҳлати даҳрӯза аз 2 сентябр ҳисоб карда мешавад;

\$B) ҷараёни мӯҳлати бо давраи вақт муайянгардида дар рӯзи санаи тақвими ё фаро расидани ҳодисае оғоз меёбад, ки бо он муайян шудааст. Масалан, шартнома ба мӯҳлати 10 рӯз дар санаи 1 сентябри соли 2010 баста шудааст. Мӯҳлати даҳрӯза аз 1 сентябр ҳисоб карда мешавад;

\$C) ҷараёни мӯҳлати бо давраи вақт муайянгардида дар рӯзи санаи тақвими ё фаро расидани ҳодисае оғоз меёбад, ки бо он муайян шудааст. Масалан, шартнома ба мӯҳлати 10 рӯз дар санаи 1 сентябри соли 2010 баста шудааст. Мӯҳлати даҳрӯза аз 2 сентябр ҳисоб карда мешавад;

\$D) ҷараёни мӯҳлати бо давраи вақт муайянгардида дар рӯзи дигари пас аз санаи тақвими ё фаро расидани ҳодисае оғоз меёбад, ки бо он муайян шудааст. Масалан, шартнома ба мӯҳлати 10 рӯз дар санаи 1 сентябри соли 2010 баста шудааст. Мӯҳлати даҳрӯза аз 1 сентябр ҳисоб карда мешавад;

\$E) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

@65. Тартиби дуруст ба ҳисоб гирифтани мӯҳлатро нишон диҳед:

\$A) мӯҳлате, ки бо солҳо ҳисоб карда мешавад, дар моҳу санаи дахлдори соли охири мӯҳлат хотима меёбад. Масалан, шартномае, ки ба мӯҳлати 2 сол дар санаи 1 сентябри соли 2010 баста шудааст, 1 сентябри соли 2012 ба анҷом мерасад. Нисбат ба мӯҳлате, ки ним сол муайян шудааст, қоидаҳои барои мӯҳлати бо моҳҳо ҳисобшаванда истифода мешаванд;

\$B) мӯҳлате, ки бо солҳо ҳисоб карда мешавад, дар моҳу санаи дахлдори соли охири мӯҳлат хотима меёбад. Масалан, шартномае, ки ба мӯҳлати 2 сол дар санаи 1 сентябри соли 2010 баста шудааст, 1 сентябри соли 2011 ба анҷом мерасад. Нисбат ба мӯҳлате, ки ним сол муайян шудааст, қоидаҳои барои мӯҳлати бо моҳҳо ҳисобшаванда истифода мешаванд;

\$C) мӯҳлате, ки бо солҳо ҳисоб карда мешавад, дар моҳу санаи дахлдори соли охири мӯҳлат хотима меёбад. Масалан, шартномае, ки ба мӯҳлати 2 сол дар санаи 1 сентябри соли 2010 баста шудааст, 1 сентябри соли 2012 ба анҷом мерасад. Нисбат ба мӯҳлате, ки ним сол муайян шудааст, қоидаҳои барои мӯҳлати бо шаш моҳ ҳисобшаванда истифода мешаванд;

\$D) мӯҳлате, ки бо солҳо ҳисоб карда мешавад, дар моҳу санаи дахлдори соли охири мӯҳлат хотима намеёбад. Масалан, шартномае, ки ба мӯҳлати 2 сол дар санаи 1 сентябри соли 2010 баста шудааст, 1 сентябри соли 2012 ба анҷом мерасад. Нисбат ба мӯҳлате, ки ним сол муайян шудааст, қоидаҳои барои мӯҳлати бо моҳҳо ҳисобшаванда истифода мешаванд;

\$E) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

@66. Тартиби дуруст ба ҳисоб гирифтани мӯҳлатро нишон диҳед:

\$A) мӯҳлате, ки бо моҳҳо ҳисоб карда мешавад, дар санаи дахлдори моҳи охири мӯҳлат хатм меёбад. Масалан, шартномае, ки 1 сентябри соли 2010 ба мӯҳлати як моҳ баста шудааст, 1 октябри соли 2010 ба анҷом мерасад. Мӯҳлате, ки ним моҳ муайян шудааст, ҳамчун мӯҳлати бо рӯз ҳисобкардашаванда шуморида шуда, баробар ба понздаҳ рӯз доништа мешавад;

\$B) мӯҳлате, ки бо моҳҳо ҳисоб карда мешавад, дар санаи дахлдори моҳи охири мӯҳлат хатм меёбад. Масалан, шартномае, ки 1 сентябри соли 2010 ба мӯҳлати як моҳ баста шудааст, 1 октябри соли 2010 ба анҷом мерасад. Мӯҳлате, ки ним моҳ муайян шудааст, ҳамчун мӯҳлати бо рӯз ҳисобкардашаванда шуморида шуда, баробар ба понздаҳ ё шонздаҳ рӯз доништа мешавад;

\$C) мӯҳлате, ки бо моҳҳо ҳисоб карда мешавад, дар санаи дахлдори моҳи охири мӯҳлат хатм меёбад. Масалан, шартномае, ки 1 сентябри соли 2010 ба мӯҳлати як моҳ баста шудааст, 2 ноябри соли 2010 ба анҷом мерасад. Мӯҳлате, ки ним моҳ муайян шудааст, ҳамчун мӯҳлати бо рӯз ҳисобкардашаванда шуморида шуда, баробар ба понздаҳ рӯз доништа мешавад;

\$D) мӯҳлате, ки бо моҳҳо ҳисоб карда мешавад, дар санаи дахлдори моҳи охири мӯҳлат хатм меёбад. Масалан, шартномае, ки 1 сентябри соли 2010 ба мӯҳлати як моҳ баста шудааст, 2 октябри соли 2010 ба анҷом мерасад. Мӯҳлате, ки ним моҳ муайян шудааст, ҳамчун мӯҳлати бо рӯз ҳисобкардашаванда шуморида шуда, баробар ба понздаҳ рӯз доништа мешавад;

\$E) мӯҳлате, ки бо моҳҳо ҳисоб карда мешавад, дар санаи дахлдори моҳи охири мӯҳлат хатм намеёбад. Масалан, шартномае, ки 1 сентябри соли 2010

ба мӯхлати як моҳ баста шудааст, 1 октябри соли 2010 ба анҷом мерасад. Мӯҳлате, ки ним моҳ муайян шудааст, ҳамчун мӯҳлати бо рӯз ҳисобкардашаванда шуморида шуда, баробар ба понздаҳ рӯз дониста мешавад;

@67. Тартиби дуруст ба ҳисоб гирифтани мӯхлатро нишон диҳед:

\$A) агар хатми мӯҳлати бо моҳ ҳисобшаванда ба моҳе рост ояд, ки санаи дахлдор надорад, пас мӯҳлат дар рӯзи охирини ҳамин моҳ хотима меёбад. Масалан, 31 августи соли 2010 шартнома ба мӯхлати як моҳ баста шуд, аз рӯи қоидаи умумӣ бояд 31 сентябри соли 2010 ба анҷом расад, вале моҳи сентябр санаи «31» надорад, бинобар ин, шартномаи на дар 1 октябри соли 2010, балки дар 30 сентябри соли 2010 ба анҷом мерасад;

\$B) агар хатми мӯҳлати бо моҳ ҳисобшаванда ба моҳе рост ояд, ки санаи дахлдор надорад, пас мӯҳлат дар рӯзи охирини ҳамин моҳ хотима меёбад. Масалан, 31 августи соли 2010 шартнома ба мӯхлати як моҳ баста шуд, аз рӯи қоидаи умумӣ бояд 31 сентябри соли 2010 ба анҷом расад, вале моҳи сентябр санаи «31» надорад, бинобар ин, шартномаи дар 1 октябри соли 2010 ба анҷом мерасад;

\$C) агар хатми мӯҳлати бо моҳ ҳисобшаванда ба моҳе рост ояд, ки санаи дахлдор надорад, пас мӯҳлат дар рӯзи охирини ҳамин моҳ хотима меёбад. Масалан, 31 августи соли 2010 шартнома ба мӯхлати як моҳ баста шуд, аз рӯи қоидаи умумӣ бояд 31 сентябри соли 2010 ба анҷом расад, вале моҳи сентябр санаи «31» надорад, бинобар ин, шартномаи на дар 1 октябри соли 2010, балки дар 2 октябри соли 2010 ба анҷом мерасад;

\$D) агар хатми мӯҳлати бо моҳ ҳисобшаванда ба моҳе рост ояд, ки санаи дахлдор дорад, пас мӯҳлат дар рӯзи охирини ҳамин моҳ хотима меёбад. Масалан, 31 августи соли 2010 шартнома ба мӯхлати як моҳ баста шуд, аз рӯи қоидаи умумӣ бояд 31 сентябри соли 2010 ба анҷом расад, вале моҳи сентябр санаи «31» надорад, бинобар ин, шартномаи на дар 1 октябри соли 2010, балки дар 30 сентябри соли 2010 ба анҷом мерасад;

\$E) агар хатми мӯҳлати бо моҳ ҳисобшаванда ба моҳе рост ояд, ки санаи дахлдор надорад, пас мӯҳлат дар рӯзи охирини ҳамин моҳ хотима намеёбад. Масалан, 31 августи соли 2010 шартнома ба мӯхлати як моҳ баста шуд, аз рӯи қоидаи умумӣ бояд 31 сентябри соли 2010 ба анҷом расад, вале моҳи сентябр санаи «31» надорад, бинобар ин, шартномаи на дар 1 октябри соли 2010, балки дар 30 сентябри соли 2010 ба анҷом мерасад;

@68. Лаҳзаи бавучудоии ҳуқуқи соҳибмулкии бадастоваранда тибқи шартнома;

\$A) Аз лаҳзаи додани ашё аст;

- \$B) Аз лаҳзаи баستاني шартнома аст;
 - \$C) Аз лаҳзаи гузаштани таваккал аст;
 - \$D) Аз лаҳзаи имзокунии шартнома аст;
 - \$E) Аз лаҳзаи пардохт маблағи ашё аст;
- @69.

Вобаста ба дараҷаи ҳатмият намудҳои мӯхлатро муайян намоед:

- \$A) императивӣ (масалан, мӯхлати 3-солаи даъво мӯхлати императивӣ мебошад, онро бо хоҳиши тарафҳо тағйир додан мумкин нест) ва диспозитивӣ (масалан, тарафҳо мӯхлати амали шартномаи қарзро озодона муайян мекунанд;
- \$B) умумӣ ва махсус;
- \$C) қонунӣ, шартномавӣ, судӣ;
- \$D) мутлақан муайян, нисбатан муайян, номуайян;
- \$E) баамалбарории ҳуқуқҳои граҷданӣ, иҷроии ҳуқуқҳои граҷданӣ, ҳифзи ҳуқуқҳои граҷданӣ;

@70. Вобаста ба асоси муқарраркунӣ намудҳои мӯхлатро муайян намоед:

- \$A) қонунӣ, шартномавӣ, судӣ;
- \$B) умумӣ ва махсус;
- \$C) императивӣ (масалан, мӯхлати 3-солаи даъво мӯхлати императивӣ мебошад, онро бо хоҳиши тарафҳо тағйир додан мумкин нест) ва диспозитивӣ (масалан, тарафҳо мӯхлати амали шартномаи қарзро озодона муайян мекунанд;
- \$D) мутлақан муайян, нисбатан муайян, номуайян;
- \$E) баамалбарории ҳуқуқҳои граҷданӣ, иҷроии ҳуқуқҳои граҷданӣ, ҳифзи ҳуқуқҳои граҷданӣ;

@71. Вобаста ба соҳаи амал намудҳои мӯхлатро муайян намоед:

- \$A) умумӣ ва махсус;
- \$B) императивӣ (масалан, мӯхлати 3-солаи даъво мӯхлати императивӣ мебошад, онро бо хоҳиши тарафҳо тағйир додан мумкин нест) ва диспозитивӣ (масалан, тарафҳо мӯхлати амали шартномаи қарзро озодона муайян мекунанд;
- \$C) қонунӣ, шартномавӣ, судӣ;
- \$D) мутлақан муайян, нисбатан муайян, номуайян;
- \$E) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

@72. Вобаста ба оқибати ҳуқуқӣ намудҳои мӯхлатро муайян намоед:

- \$A) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;
- \$B) умумӣ ва махсус;
- \$C) қонунӣ, шартномавӣ, судӣ;

\$D) мутлақан муайян, нисбатан муайян, номуайян;

\$E) императиві (масалан, мӯхлати 3-солаи даъво мӯхлати императиві мебошад, онро бо хоҳиши тарафҳо тағйир додан мумкин нест) ва диспозитиві (масалан, тарафҳо мӯхлати амали шартномаи қарзро озодона муайян мекунад;

@73. Вобаста ба тарзи муқарраркуні намудҳои мӯхлатро муайян намоед:

\$A) мутлақан муайян, нисбатан муайян, номуайян;

\$B) умумі ва махсус;

\$C) қонуні, шартномаві, суді;

\$D) императиві (масалан, мӯхлати 3-солаи даъво мӯхлати императиві мебошад, онро бо хоҳиши тарафҳо тағйир додан мумкин нест) ва диспозитиві (масалан, тарафҳо мӯхлати амали шартномаи қарзро озодона муайян мекунад;

\$E) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

@74. Вобаста ба табиот намудҳои мӯхлатро муайян намоед:

\$A) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

\$B) умумі ва махсус;

\$C) қонуні, шартномаві, суді;

\$D) мутлақан муайян, нисбатан муайян, номуайян;

\$E) императиві (масалан, мӯхлати 3-солаи даъво мӯхлати императиві мебошад, онро бо хоҳиши тарафҳо тағйир додан мумкин нест) ва диспозитиві (масалан, тарафҳо мӯхлати амали шартномаи қарзро озодона муайян мекунад;

@75. Мӯхлати баамалбарории ҳуқуқҳои граждани:

\$A) мавҷудияти ҳуқуқ, пешгирикунанда, иддао, кафолат, коршоямӣ, хизмат, амалигардонӣ, ниғаҳдорӣ, интиқолдиҳӣ ва ғ;

\$B) императиві (масалан, мӯхлати 3-солаи даъво мӯхлати императиві мебошад, онро бо хоҳиши тарафҳо тағйир додан мумкин нест) ва диспозитиві (масалан, тарафҳо мӯхлати амали шартномаи қарзро озодона муайян мекунад;

\$C) мавҷудияти ҳуқуқ, пешгирикунанда, иддао, ва ҳифз;

\$D) мутлақан муайян, нисбатан муайян, номуайян;

\$E) ҳамаи ҷавобҳо нодурустанд;

@76. Мӯхлати баамалбарории ҳуқуқҳои граждани:

\$A) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

\$B) мавҷудияти ҳуқуқ, пешгирикунанда, иддао, кафолат, коршоямӣ, хизмат, амалигардонӣ, ниғаҳдорӣ, интиқолдиҳӣ ва ғ;

\$C) мавҷудияти ҳуқуқ, пешгирикунанда, иддао, ва ҳифз;

\$D) мӯҳлатест, ки дар муддати он субъекти ваколатдор метавонад (ҳатто баъзан вазифадор аст) ҳуқуқашро бевосита ба амал барорад ё аз шахси ӯҳдадор барои амалигардонии ин ҳуқуқ иҷрои амалиётеро талаб намояд;

\$E) императивӣ (масалан, мӯҳлати 3-солаи даъво мӯҳлати императивӣ мебошад, онро бо хоҳиши тарафҳо тағйир додан мумкин нест) ва диспозитивӣ (масалан, тарафҳо мӯҳлати амали шартномаи қарзро озодона муайян мекунанд);

@77. Мӯҳлати вучуд доштани ҳуқуқи граҳданӣ:

\$A) мӯҳлати амали ҳуқуқ дар замон мебошад. Ин мӯҳлат ба соҳибҳуқуқ имконият медиҳад, ки дар ҳамин муддат ҳуқуқи граҳданиро ба амал барорад, мақсадҳояшро амалӣ гардонад. Бо гузашти ин мӯҳлат ҳуқуқи субъективии граҳданӣ қатъ мегардад, яъне имконияти ба амал баровардани ҳуқуқи субъективӣ аз байн меравад. Бо ҳамин сабаб ҳуқуқи субъективии бе мӯҳлат аз дигар ҳуқуқҳо бояд фарқ карда шавад;

\$B) мӯҳлати амали ҳуқуқ дар макон мебошад. Ин мӯҳлат ба соҳибҳуқуқ имконият медиҳад, ки дар ҳамин муддат ҳуқуқи граҳданиро ба амал барорад, мақсадҳояшро амалӣ гардонад. Бо гузашти ин мӯҳлат ҳуқуқи субъективии граҳданӣ қатъ мегардад, яъне имконияти ба амал баровардани ҳуқуқи субъективӣ аз байн меравад. Бо ҳамин сабаб ҳуқуқи субъективии бе мӯҳлат аз дигар ҳуқуқҳо бояд фарқ карда шавад;

\$C) мӯҳлати амали ҳуқуқ дар замон мебошад. Ин мӯҳлат ба соҳибҳуқуқ имконият медиҳад, ки дар ҳамин муддат ҳуқуқи граҳданиро ба амал барорад, мақсадҳояшро амалӣ гардонад. Бо гузашти ин мӯҳлат ҳуқуқи субъективии граҳданӣ қатъ намегардад, яъне имконияти ба амал баровардани ҳуқуқи субъективӣ аз байн намемеравад. Бо ҳамин сабаб ҳуқуқи субъективии бе мӯҳлат аз дигар ҳуқуқҳо бояд фарқ карда шавад;

\$D) мӯҳлати амали ҳуқуқ дар замон мебошад. Ин мӯҳлат ба соҳибҳуқуқ имконият медиҳад, ки дар ҳамин муддат ҳуқуқи граҳданиро ба амал барорад, мақсадҳояшро амалӣ гардонад, ҳуқуқҳояшро ҳифз намояд. Бо гузашти ин мӯҳлат ҳуқуқи субъективии граҳданӣ қатъ мегардад, яъне имконияти ба амал баровардани ҳуқуқи субъективӣ аз байн меравад. Бо ҳамин сабаб ҳуқуқи субъективии бе мӯҳлат аз дигар ҳуқуқҳо бояд фарқ карда шавад;

\$E) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

@78. Мӯҳлати кафолат чист?

\$A) чунин мӯҳлатест, ки дар тӯли он маҳсулотистеҳсолкунанда (пудратчӣ, молфуруш ва ғ.) дар бораи бе шикаст хизмат кардани маҳсулоташ кафолат медиҳад. Агар дар муддати ин мӯҳлат бе айби молҳаранда дар амволи харидааш камбуди ошкор гардад, маҳсулотистеҳсолкунанда (пудратчӣ,

молфурӯшанда ва ғ.) ўҳдадор мешавад, ки камбудиҳои маҳсулоте, ки барои он мӯҳлати кафолат муқаррар карда шудааст, бепул ислоҳ намояд, ё онро иваз кунад, агар исбот накунад, ки камбудиҳо дар натиҷаи қоидаҳои истифодабарии маҳсулот ё доштани онро вайрон кардани харидор пайдо шудаанд;

\$B) чунин мӯҳлатест, ки дар тӯли он маҳсулотистеҳсолкунанда (пудратчи, молфурӯш ва ғ.) дар бораи бе шикаст хизмат кардани маҳсулоташ кафолат медиҳад. Агар дар муддати ин мӯҳлат бе айби молҳаранда дар амволи харидааш камбуди ошкор гардад, маҳсулотистеҳсолкунанда (пудратчи, молфурӯшанда ва ғ.) ўҳдадор мешавад, ки камбудиҳои маҳсулоте, ки барои он мӯҳлати кафолат муқаррар карда шудааст, бепул ислоҳ намояд, агар исбот накунад, ки камбудиҳо дар натиҷаи қоидаҳои истифодабарии маҳсулот ё доштани онро вайрон кардани харидор пайдо шудаанд;

\$C) чунин мӯҳлатест, ки дар тӯли он маҳсулотистеҳсолкунанда (пудратчи, молфурӯш ва ғ.) дар бораи бе шикаст хизмат кардани маҳсулоташ кафолат медиҳад. Агар дар муддати ин мӯҳлат бе айби молҳаранда дар амволи харидааш камбуди ошкор гардад, маҳсулотистеҳсолкунанда (пудратчи, молфурӯшанда ва ғ.) ўҳдадор мешавад, ки камбудиҳои маҳсулоте, ки барои он мӯҳлати кафолат муқаррар карда шудааст, иваз кунад, агар исбот накунад, ки камбудиҳо дар натиҷаи қоидаҳои истифодабарии маҳсулот ё доштани онро вайрон кардани харидор пайдо шудаанд;

\$D) чунин мӯҳлатест, ки дар тӯли он маҳсулотистеҳсолкунанда (пудратчи, молфурӯш ва ғ.) дар бораи бе шикаст хизмат кардани маҳсулоташ кафолат медиҳад. Агар дар муддати ин мӯҳлат бе айби молҳаранда дар амволи харидааш камбуди ошкор гардад, маҳсулотистеҳсолкунанда (пудратчи, молфурӯшанда ва ғ.) ўҳдадор мешавад, ки камбудиҳои маҳсулоте, ки барои он мӯҳлати кафолат муқаррар карда шудааст, бопул ислоҳ намояд, ё онро иваз кунад, агар исбот накунад, ки камбудиҳо дар натиҷаи қоидаҳои истифодабарии маҳсулот ё доштани онро вайрон кардани харидор пайдо шудаанд;

\$E) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

@79.Қадам ашё ашёи бесоҳиб аст?

\$A) Ашёе, ки соҳиб надорад, соҳибаш номаълум аст ё аз он даст кашидааст;

\$B) Ашёе, ки соҳибаш аз он даст кашидааст;

\$C) Ашёе, ки нав сохта мешавад;

\$D) Ашёе, ки гум шудааст;

\$E) Ашёе, ки соҳиб надорад;

@80. Мӯҳлати иҷрои ўҳадорӣ чист?

\$A) чунин мӯҳлатест, ки дар муддати он қарздор бояд амалиёте содир намояд, ки мазмуни ўҳдадорӣ бошад. Агар ўҳдадорӣ рӯзи иҷро ё давраи мӯҳлатеро, ки дар ҷараёни он ўҳдадорӣ бояд иҷро шавад, пешбинӣ намуда бошад, ё имкон медиҳад, ки муайян карда шавад, ўҳдадорӣ бояд дар ҳамон рӯз ё дар ҳар давраи ҳамон мӯҳлат иҷро карда шавад;

\$B) чунин мӯҳлатест, ки дар муддати он қарздор бояд амалиёте содир намояд, ки мазмуни ўҳдадорӣ бошад. Агар ўҳдадорӣ рӯзи иҷро ё давраи мӯҳлатеро, ки дар ҷараёни он ўҳдадорӣ бояд иҷро шавад, пешбинӣ накарда бошад, ё имкон медиҳад, ки муайян карда шавад, ўҳдадорӣ бояд дар ҳамон рӯз ё дар ҳар давраи ҳамон мӯҳлат иҷро карда шавад;

\$C) чунин мӯҳлатест, ки дар муддати он қарздор бояд амалиёте содир намояд, ки мазмуни ўҳдадорӣ бошад. Агар ўҳдадорӣ рӯзи иҷро ё давраи мӯҳлатеро, ки дар ҷараёни он ўҳдадорӣ бояд иҷро шавад, пешбинӣ нанамуда бошад, ё имкон медиҳад, ки муайян карда шавад, ўҳдадорӣ бояд дар ҳамон рӯз ё дар ҳар давраи ҳамон мӯҳлат иҷро карда шавад;

\$D) чунин мӯҳлатест, ки дар муддати он қарздор бояд амалиёте содир намояд, ки мазмуни ўҳдадорӣ намебошад. Агар ўҳдадорӣ рӯзи иҷро ё давраи мӯҳлатеро, ки дар ҷараёни он ўҳдадорӣ бояд иҷро шавад, пешбинӣ намуда бошад, ё имкон медиҳад, ки муайян карда шавад, ўҳдадорӣ бояд дар ҳамон рӯз ё дар ҳар давраи ҳамон мӯҳлат иҷро карда шавад;

\$E) дар байни ҷавобҳо ду варианти дуруст мавҷуд аст;

@81. Яке аз ҷавоби дурустро муайян намоед:

\$A) дархостро оид ба ҳифзи ҳуқуқи вайронгардида сарфи назар аз гузашти мӯҳлати даъво суд ҷиҳати баррасӣ қабул мекунад;

\$B) дархостро оид ба ҳифзи ҳуқуқи вайронгардида вобаста аз гузашти мӯҳлати даъво суд ҷиҳати баррасӣ қабул мекунад;

\$C) дархостро оид ба ҳифзи ҳуқуқи вайронгардида сарфи назар аз гузашти мӯҳлати даъво суд ҷиҳати баррасӣ қабул намекунад;

\$D) дархостро оид ба ҳифзи ҳуқуқи вайронгардида вобаста аз гузашти мӯҳлати даъво суд ҷиҳати баррасӣ қабул намекунад;

\$E) гузаштани мӯҳлати даъво боиси қатъи ҳуқуқ мегардад ва суд даъворо қабул намекунад;

@82. Меатвонед яке аз ҷавоби дурустро муайян намоед:

\$A) ҷараёни мӯҳлати даъво аз рӯзе, ки шахс огоҳ гардидааст ё мебоист аз вайрон гардидани ҳуқуқаш огоҳӣ меёфт, оғоз мегардад. Аз ин рӯ, ҷараёни мӯҳлати даъво на аз рӯзи вайрон гардидани ҳуқуқ, балки аз рӯзе, ки шахс дар бораи вайрон гардидани ҳуқуқи худ огоҳ шуд ё бояд дар ин бора медонист,

оғоз меёбад ва ҳамзамон ин ҳолат бояд на аз ҷониби ҷавобгар, балки аз ҷониби даъвогар исбот карда шавад. Ҳамин қоида ро ба назар гирифта, лаҳзаи оғози ҷараёни мӯҳлати даъво бояд санаи иштибоҳан гузаронидани воситаҳои пулӣ ба ҳисобномаи номатлуби бонкӣ эътироф карда шавад;

\$B) ҷараёни мӯҳлати даъво аз рӯзе, ки шахс оғоҳ гардидааст аз вайрон гардидани ҳуқуқаш, оғоз мегардад. Аз ин рӯ, ҷараёни мӯҳлати даъво на аз рӯзи вайрон гардидани ҳуқуқ, балки аз рӯзе, ки шахс дар бораи вайрон гардидани ҳуқуқи худ оғоҳ шуд ё бояд дар ин бора медонист, оғоз меёбад ва ҳамзамон ин ҳолат бояд на аз ҷониби ҷавобгар, балки аз ҷониби даъвогар исбот карда шавад. Ҳамин қоида ро ба назар гирифта, лаҳзаи оғози ҷараёни мӯҳлати даъво бояд санаи иштибоҳан гузаронидани воситаҳои пулӣ ба ҳисобномаи номатлуби бонкӣ эътироф карда шавад;

\$C) ҷараёни мӯҳлати даъво аз рӯзе, ки шахс оғоҳ гардидааст ё мебоист аз вайрон гардидани ҳуқуқаш оғоҳӣ меёфт, оғоз мегардад. Аз ин рӯ, ҷараёни мӯҳлати даъво на аз рӯзи вайрон гардидани ҳуқуқ, балки аз рӯзе, ки шахс дар бораи вайрон гардидани ҳуқуқи худ оғоҳ шуд ё бояд дар ин бора медонист, оғоз меёбад ва ҳамзамон ин ҳолат бояд на аз ҷониби ҷавобгар, балки аз ҷониби даъвогар исбот карда шавад. Ҳамин қоида ро ба назар гирифта, лаҳзаи оғози ҷараёни мӯҳлати даъво бояд санаи иштибоҳан гузаронидани воситаҳои пулӣ ба ҳисобномаи номатлуби бонкӣ эътироф карда нашавад;

\$D) ҷараёни мӯҳлати даъво аз рӯзе, ки шахс оғоҳ гардидааст ё мебоист аз вайрон гардидани ҳуқуқаш оғоҳӣ меёфт, оғоз мегардад. Аз ин рӯ, ҷараёни мӯҳлати даъво аз рӯзи вайрон гардидани ҳуқуқ, аз рӯзе, ки шахс дар бораи вайрон гардидани ҳуқуқи худ оғоҳ шуд ё бояд дар ин бора медонист, оғоз меёбад ва ҳамзамон ин ҳолат бояд на аз ҷониби ҷавобгар, балки аз ҷониби даъвогар исбот карда шавад. Ҳамин қоида ро ба назар гирифта, лаҳзаи оғози ҷараёни мӯҳлати даъво бояд санаи иштибоҳан гузаронидани воситаҳои пулӣ ба ҳисобномаи номатлуби бонкӣ эътироф карда шавад;

\$E) ҷараёни мӯҳлати даъво аз рӯзе, ки шахс оғоҳ гардидааст ё мебоист аз вайрон гардидани ҳуқуқаш оғоҳӣ меёфт, оғоз мегардад. Аз ин рӯ, ҷараёни мӯҳлати даъво на аз рӯзи вайрон гардидани ҳуқуқ, балки аз рӯзе, ки шахс дар бораи вайрон гардидани ҳуқуқи худ оғоҳ шуд ё бояд дар ин бора медонист, оғоз меёбад ва ҳамзамон ин ҳолат бояд на аз ҷониби даъвогар, балки аз ҷониби ҷавобгар исбот карда шавад. Ҳамин қоида ро ба назар гирифта, лаҳзаи оғози ҷараёни мӯҳлати даъво бояд санаи иштибоҳан гузаронидани воситаҳои пулӣ ба ҳисобномаи номатлуби бонкӣ эътироф карда шавад;

@83. Дар кадом мӯҳлат нисбати ҳайвоноти беназорати боздоштшуда ҳуқуқи моликият пайдо мешавад?

- \$A) Баъд аз шаш моҳ;
- \$B) Баъд аз як моҳ;
- \$C) Баъд аз ду сол;
- \$D) Баъд аз ду моҳ;
- \$E) Дар рӯзи боздошт;

@84. Баамалбарории ҳуқуқҳои субъективии граждани чист?

- \$A) баамалбарории ҳуқуқҳои субъективии граждани гуфта, аз ҷониби шахси ваколатдор пиёда сохтани икониятҳои фаҳмида мешавад, ки мазмуни онро ташкил медиҳад;
- \$B) баамалбарории ҳуқуқҳои субъективии граждани гуфта, аз ҷониби шахси ваколатдор татбиқ сохтани икониятҳои фаҳмида мешавад, ки мазмуни онро ташкил медиҳад;
- \$C) баамалбарории ҳуқуқҳои субъективии граждани гуфта, аз ҷониби шахси ваколатдор иҷрои икониятҳои фаҳмида мешавад, ки мазмуни онро ташкил медиҳад;
- \$D) баамалбарории ҳуқуқҳои субъективии граждани гуфта, аз ҷониби шахси ваколатдор пиёда сохтани икониятҳои фаҳмида мешавад, ки ӯҳдадории ӯро ташкил медиҳад;
- \$E) баамалбарории ҳуқуқҳои субъективии граждани гуфта, аз ҷониби шахси ваколатнадошта пиёда сохтани икониятҳои фаҳмида мешавад, ки мазмуни онро ташкил медиҳад;

@85. ӯҳдадории граждани дар кадом шакл амали карда мешавад?

- \$A) ӯҳдадориҳои граждани дар шакли фаъл ва ғайрифаъл иҷро карда мешаванд;
- \$B) ӯҳдадориҳои граждани дар шакли ғайриҳатми иҷро карда мешаванд;
- \$C) ӯҳдадориҳои граждани дар шакли ғайрифаъл иҷро карда мешаванд;
- \$D) ӯҳдадориҳои граждани дар шакли фаъл иҷро карда мешаванд;
- \$E) ӯҳдадориҳои граждани дар шакли ҳатми иҷро карда мешаванд;

@86. Тарзҳои баамалбарории ҳуқуқҳои граждани:

- \$A) тарзи воқеӣ – ҳаракатҳои, ки аломати аҳд ё дигар оқибати аз ҷиҳати ҳуқуқи аҳамиятнокро надорад; тарзи ҳуқуқи – ҳаракате, ки аломати аҳд ё дигар оқибати аз ҷиҳати ҳуқуқи аҳамиятнокро дорад;
- \$B) тарзи ғайриқонунӣ– ҳаракатҳои, ки аломати аҳд ё дигар оқибати аз ҷиҳати ҳуқуқи аҳамиятнокро надорад (масалан, ӯҳдадориҳо дар натиҷаи расонида зарар); тарзи қонунӣ– ҳаракате, ки аломати аҳд ё дигар оқибати аз ҷиҳати ҳуқуқи аҳамиятнокро дорад (масалан, бастанӣ аҳд);
- \$C) тарзи ғайриҳуқуқи– ҳаракатҳои, ки аломати аҳд ё дигар оқибати аз ҷиҳати ҳуқуқи аҳамиятнокро надорад; тарзи ҳуқуқи – ҳаракате, ки аломати аҳд ё

дигар оқибати аз чиҳати ҳуқуқӣ аҳамиятнокро дорад;

\$D) тарзи ғайрисозишӣ– ҳаракатҳое, ки аломати аҳд ё дигар оқибати аз чиҳати ҳуқуқӣ аҳамиятнокро надорад; тарзи созишӣ – ҳаракате, ки аломати аҳд ё дигар оқибати аз чиҳати ҳуқуқӣ аҳамиятнокро дорад;

\$E) тарзи аҳамиятнок – ҳаракатҳое, ки аломати аҳд ё дигар оқибати аз чиҳати ҳуқуқӣ аҳамиятнокро надорад; тарзи беаҳамият – ҳаракате, ки аломати аҳд ё дигар оқибати аз чиҳати ҳуқуқӣ аҳамиятнокро дорад;

@87. Принсипҳои баамалбарории ҳуқуқҳои гражданиро нишон диҳед:

\$A) қонуният, оқилӣ ва одилӣ, бо салоҳдиди худ амалӣ сохтан, манъ будани суиистифода ва ғ;

\$B) қонуният, оқилӣ ва одилӣ, бо салоҳдиди худ амалӣ сохтан, манъ будани суиистифода, ногузирии ҷазо ва ғ;

\$C) қонуният, оқилӣ ва одилӣ, ошкорбайнӣ, демократизм, бо салоҳдиди худ амалӣ сохтан, манъ будани суиистифода ва ғ;

\$D) қонуният, фардсозии ҷазо, оқилӣ ва одилӣ, бо салоҳдиди худ амалӣ сохтан, манъ будани суиистифода ва ғ;

\$E) қонуният, демократизм, бо салоҳдиди худ амалӣ сохтан, манъ будани суиистифода ва ғ;

@88. Ганҷина чист?

\$A) Ин пул ё ашёи қиматнокест, ки дар ягон шакл пинҳон карда шудааст;

\$B) Ин сангҳои қиматбаҳо аст;

\$C) Ин пул ё чизу чораи қиматнокест, ки ёфт шудааст;

\$D) Ин ёдгориҳои таърихӣ ва фарҳангӣ аст;

\$E) Ин ашёи қиматбаҳо аст;

@89. Ин амалҳо суиистифода аз ҳуқуқ эътироф гардида, аз ин рӯ манъ мебошанд:

\$A) амале, ки мустақиман бо нияти расонидани зарар ба дигар шахс анҷом дода мешавад, ки онро шикана меноманд; истифодаи ҳуқуқҳои граждани бо мақсади маҳдуд сохтани рақобат; суиистифода аз вазъи афзалиятнок дар бозор;

\$B) амале, ки мустақиман бо нияти расонидани зарар ба дигар шахс анҷом дода мешавад, ки онро шикана меноманд; истифодаи ҳуқуқҳои граждани бо мақсади маҳдуд сохтани рақобат; суиистифода аз вазъи афзалиятнок дар бозорҳои байналмилалӣ;

\$C) амале, ки мустақиман бо нияти расонидани зарар ба дигар шахс анҷом дода мешавад, ки онро шиканча меноманд; истифодаи ҳуқуқҳои граждани бо мақсади маҳдуд сохтани рақобат; суиистифода аз вазъи афзалиятнок дар бозор;

\$D) амале, ки мустақиман бо нияти расонидани зарар ба дигар шахс анҷом дода мешавад, ки онро шикана меноманд; истифодаи ҳуқуқҳои граждани бо мақсади маҳдуд сохтани рақобат; сӯистифода аз вазъи афзалиятнок дар бозорҳои дохилихоҷағӣ;

\$E) амале, ки мустақиман бо нияти расонидани зарар ба дигар шахс анҷом дода мешавад, ки онро шиканча меноманд; истифодаи ҳуқуқҳои граждани бо мақсади маҳдуд сохтани рақобат дар бозорҳои мол; сӯистифода аз вазъи афзалиятнок дар бозор;

@90. Мафҳуми расмии намояндагиро муайян намоед:

\$A) аҳде, ки як шахс (намоянда) аз номи шахси дигар (вакилқунанда) дар асоси ваколоти бо ваколатнома, нишондоди қонун ё санади мақоми ваколатдори давлатӣ ё мақоми ҳокимияти маҳаллӣ асосёфта баста шудааст, ҳуқуқу ўҳдадориҳои граждани вакилқунандаро бевосита ба вучуд меорад, тағйир медиҳад ё қатъ мегардонад;

\$B) аҳде, ки як шахс (намоянда) аз номи шахси дигар (вакилқунанда) дар асоси ваколоти бо ваколатнома, нишондоди қонун ё санади мақоми ваколатдори давлатӣ ё мақоми ҳокимияти маҳаллӣ асосёфта баста шудааст, ҳуқуқу ўҳдадориҳои граждани вакилқунандаро бевосита ба вучуд намеорад, тағйир медиҳад ё қатъ мегардонад;

\$C) аҳде, ки як шахс (намоянда) аз номи шахси дигар (вакилқунанда) дар асоси ваколоти бо ваколатнома, санади мақоми ваколатдори давлатӣ ё мақоми ҳокимияти маҳаллӣ асосёфта баста шудааст, ҳуқуқу ўҳдадориҳои граждани вакилқунандаро бевосита ба вучуд меорад, тағйир медиҳад ё қатъ мегардонад;

\$D) аҳде, ки як шахс (вакилқунанда) аз номи шахси дигар (намоянда) дар асоси ваколоти бо ваколатнома, нишондоди қонун ё санади мақоми ваколатдори давлатӣ ё мақоми ҳокимияти маҳаллӣ асосёфта баста шудааст, ҳуқуқу ўҳдадориҳои граждани вакилқунандаро бевосита ба вучуд меорад, тағйир медиҳад ё қатъ мегардонад;

\$E) аҳде, ки як шахс (намоянда) аз номи шахси дигар (вакилқунанда) дар асоси ваколоти бо ваколатнома, нишондоди қонун ё санади мақоми ваколатдори давлатӣ асосёфта баста шудааст, ҳуқуқу ўҳдадориҳои граждани вакилқунандаро бевосита ба вучуд меорад, тағйир медиҳад ё қатъ мегардонад;

@91. Нишонаҳои намояндагӣ:

\$A) бастани аҳд ва дигар амали ҳуқуқӣ аз ҷониби як шахс ба номи шахси дигар ва ба манфиати ӯ; мавҷудияти ваколоти дахлдори шахсе, ки аз номи шахс ва ба манфиати ӯ ҳамчун асоси бастани аҳд амал мекунад; ба миён

омадани ҳуқуқ ва ўҳдадории мустақими шахсе, ки аз номи \bar{y} аҳд баста шудааст, вобаста ба аҳд;

\$B) бастани аҳд ва дигар амали ҳуқуқӣ аз ҷониби як шахс ба номи шахси дигар ва ба манфиати \bar{y} ; мавҷудияти ваколоти дахлдори шахсе, ки аз номи шахс ва ба манфиати \bar{y} ҳамчун асоси бастани аҳд амал мекунад; ба миён омадани ҳуқуқ ва ўҳдадории номустақими шахсе, ки аз номи \bar{y} аҳд баста шудааст, вобаста ба аҳд;

\$C) бастани аҳд ва дигар амали ҳуқуқӣ аз ҷониби як шахс ба номи шахси дигар; мавҷудияти ваколоти дахлдори шахсе, ки аз номи шахс ва ба манфиати \bar{y} ҳамчун асоси бастани аҳд амал мекунад; ба миён омадани ҳуқуқ ва ўҳдадории мустақими шахсе, ки аз номи \bar{y} аҳд баста шудааст, вобаста ба аҳд;

\$D) бастани аҳд ва дигар амали ҳуқуқӣ аз ҷониби як шахс ба номи шахси дигар ва ба манфиати \bar{y} ; мавҷудияти аризаи дахлдори шахсе, ки аз номи шахс ва ба манфиати \bar{y} ҳамчун асоси бастани аҳд амал мекунад; ба миён омадани ҳуқуқ ва ўҳдадории мустақими шахсе, ки аз номи \bar{y} аҳд баста шудааст, вобаста ба аҳд;

\$E) бастани аҳд ва дигар амали ҳуқуқӣ аз ҷониби як шахс ба номи шахси дигар ва ба манфиати \bar{y} ; мавҷудияти ваколоти дахлдори шахсе, ки аз номи шахс ва ба манфиати \bar{y} ҳамчун асоси бастани аҳд амал мекунад; ба миён омадани ҳуқуқ ва ўҳдадории мустақими шахсе, ки \bar{y} аҳд бастааст, вобаста ба аҳд;

@92. Вакилқунанда кист?

\$A) шахсест, ки аз номи \bar{y} ва ба манфиати \bar{y} дигар шахс аҳд ва дигар амали ҳуқуқиро анҷом медиҳад;

\$B) шахсест, ки аз номи \bar{y} дигар шахс аҳд ва дигар амали ҳуқуқиро анҷом медиҳад;

\$C) шахсе, ки аз номи вакил ва ба манфиати \bar{y} амалро анҷом медиҳад;

\$D) шахсе, ки аз номи намоянда ва ба манфиати \bar{y} амалро анҷом медиҳад;

\$E) шахсе, ки аз номи вакилқунанда ва ба манфиати \bar{y} амалро анҷом медиҳад;

@93. Намоянда кист?

\$A) шахсе, ки аз номи вакилқунанда ва ба манфиати \bar{y} амалро анҷом медиҳад;

\$B) шахсест, ки аз номи \bar{y} ва ба манфиати \bar{y} дигар шахс аҳд ва дигар амали ҳуқуқиро анҷом медиҳад;

\$C) шахсе, ки аз номи вакил ва ба манфиати \bar{y} амалро анҷом медиҳад;

\$D) шахсе, ки аз номи вакилқунанда ва ба манфиати \bar{y} амалро анҷом медиҳад;

\$E) шахсест, ки аз номи ӯ дигар шахс аҳд ва дигар амали ҳуқуқиро анҷом медиҳад;

@94. Ҳамчун намоянда кӣ баромад карда метавонад?

\$A) ҳамчун намоянда шахсе баромад карда метавонад, ки қобилияти амалкунии пурраро дошта бошад. Истисно: аз синни 16 шахрвандони ноболиғ метавонанд ба сифати намоянда дар асоси узвият дар кооператив намояндагӣ кунанд; аз синни 14-солагӣ шахрвандон вобаста ба шартномаи меҳнатӣ метавонанд намоянда бошанд;

\$B) ҳамчун намоянда шахсе баромад карда метавонад, ки қобилияти ҳуқуқдории пурраро дошта бошад. Истисно: аз синни 16 шахрвандони ноболиғ метавонанд ба сифати намоянда дар асоси узвият дар кооператив намояндагӣ кунанд; аз синни 14-солагӣ шахрвандон вобаста ба шартномаи меҳнатӣ метавонанд намоянда бошанд;

\$C) ҳамчун намоянда шахсе баромад карда метавонад, ки қобилияти амалкунии пурраро дошта бошад. Истисно: аз синни 16 шахрвандони ноболиғ метавонанд ба сифати намоянда дар асоси узвият дар кооператив намояндагӣ кунанд; аз синни 15-солагӣ шахрвандон вобаста ба шартномаи меҳнатӣ метавонанд намоянда бошанд;

\$D) ҳамчун намоянда шахсе баромад карда метавонад, ки қобилияти амалкунии пурраро дошта бошад. Истисно: аз синни 15 шахрвандони ноболиғ метавонанд ба сифати намоянда дар асоси узвият дар кооператив намояндагӣ кунанд; аз синни 16-солагӣ шахрвандон вобаста ба шартномаи меҳнатӣ метавонанд намоянда бошанд;

\$E) ҳамчун намоянда шахсе баромад карда метавонад, ки қобилияти амалкуни дошта бошад. Истисно: аз синни 16 шахрвандони ноболиғ метавонанд ба сифати намоянда дар асоси узвият дар кооператив намояндагӣ кунанд; аз синни 14-солагӣ шахрвандон вобаста ба шартномаи меҳнатӣ метавонанд намоянда бошанд;

@95. Намудҳои намояндагиро нишон диҳед:

\$A) намояндагӣ дар асоси ваколатнома ё шартнома - ихтиёрі; намояндагӣ дар асоси нишондоди қонун; намояндагӣ дар асоси санади мақоми ваколатдори давлатӣ ё мақоми ҳокимияти маҳаллӣ - ҳатмӣ;

\$B) намояндагӣ дар асоси ваколатнома ё шартнома - ихтиёрі; намояндагӣ дар асоси нишондоди қонун; намояндагӣ дар асоси санади мақоми ваколатдори давлатӣ - ҳатмӣ;

\$C) намояндагӣ дар асоси ваколатнома ё шартнома - ихтиёрі; намояндагӣ дар асоси нишондоди қонун - ҳатмӣ; намояндагӣ дар асоси санади мақоми ваколатдори давлатӣ ё мақоми ҳокимияти маҳаллӣ - ғайриҳатмӣ;

\$D) намояндагӣ дар асоси ваколатнома ё шартнома - ихтиёрӣ; намояндагӣ дар асоси нишондоди қонун - ғайриҳатмӣ; намояндагӣ дар асоси санади мақоми ваколатдори давлатӣ ё мақоми ҳокимияти маҳаллӣ - ҳатмӣ;

\$E) намояндагӣ дар асоси ваколатнома ё шартнома - ихтиёрӣ; намояндагӣ дар асоси нишондоди қонун - ихтиёрӣ; намояндагӣ дар асоси санади мақоми ваколатдори давлатӣ ё мақоми ҳокимияти маҳаллӣ - ихтиёрӣ;

@96. Намояндаи тиҷоратӣ кист?

\$A) шахсоне намояндаи тиҷоратӣ мебошанд, ки мунтазам ва мустақилона аз номи соҳибкорон ҳангоми бастанӣ шартнома дар соҳаи фаъолияти соҳибкорӣ намояндагӣ мекунанд;

\$B) шахсоне намояндаи тиҷоратӣ мебошанд, ки мустақилона аз номи соҳибкорон ҳангоми бастанӣ шартнома дар соҳаи фаъолияти соҳибкорӣ намояндагӣ мекунанд;

\$C) шахсоне намояндаи тиҷоратӣ мебошанд, ки мунтазам ва мустақилона аз номи соҳибкорон ҳангоми бастанӣ шартнома дар соҳаи фаъолияти соҳибкорӣ намояндагӣ мекунанд ва ҳуқуқу ӯҳдадорихоро ба вакил ба вучуд меоранд;

\$D) шахсоне намояндаи тиҷоратӣ мебошанд, ки мунтазам аз номи соҳибкорон ҳангоми бастанӣ шартнома дар соҳаи фаъолияти соҳибкорӣ намояндагӣ мекунанд;

\$E) шахсоне намояндаи тиҷоратӣ мебошанд, ки мунтазам ва мустақилона аз номи соҳибкорон ҳангоми бастанӣ шартнома дар соҳаи фаъолияти соҳибкорӣ намояндагӣ мекунанд ва ба фаъолияти тиҷоратӣ машғул буда, номунтазам даромад ба даст меоранд;

@97. Ваколатнома чист?

\$A) ваколатнома аз ҷониби як шахс ба шахси дигар додани ваколоти хаттӣ барои намояндагӣ дар назди шахси сеюм доништа мешавад;

\$B) ваколатнома аз ҷониби як шахс ба шахси дигар додани ваколатномаи хаттӣ барои намояндагӣ дар назди шахси сеюм доништа мешавад;

\$C) аҳде, ки як шахс (намоянда) аз номи шахси дигар (вакилкунанда) дар асоси ваколоти бо ваколатнома асосёфта баста шудааст, ҳуқуқу ӯҳдадорихои граждании вакилкунандаро бевосита ба вучуд меорад, тағйир медиҳад ё қатъ мегардонад;

\$D) ваколатнома аз ҷониби як шахс ба шахси дигар додани ваколат барои намояндагӣ дар назди шахси сеюм доништа мешавад;

\$E) аҳде, ки як шахс (намоянда) аз номи шахси дигар (вакилкунанда) дар асоси ваколоти бо ваколатнома, нишондоди қонун ё санади мақоми ваколатдори давлатӣ ё мақоми ҳокимияти маҳаллӣ асосёфта баста шудааст, ҳуқуқу ӯҳдадорихои граждании вакилкунандаро бевосита ба вучуд меорад,

тағйир медиҳад ё қатъ мегардонад;

@98.Шахсе, ки ганчинаро ёфтааст ва истифодабарандаи қитъаи замин ё соҳиби молумулки дигаре, ки дар он ганчина пинҳон шудааст, ба кадом андоза ҳуқуқ ба подош доранд?

\$A) Ба андозаи панҷоҳ фоизи арзиши ганчина;

\$B) Ба андозаи арзиши пурраи ганчина;

\$C) Ба андозае, ки давлат муқаррар менамояд;

\$D) Ба андозае, ки суд муайян мукунад;

\$E) Онҳо ин ҳуқуқро надоранд;

@99.Ба ваколатномаҳои тасдиқкардаи нотариус ваколатномаҳои зайл баробар карда мешаванд:

\$A) ваколатномаи хизматчиёни ҳарбӣ ва шахси дигари дар госпиталҳо, санаторияҳо ва муассисаҳои дигари ҳарбии таълимгоҳи муолиҷашаванда, ки аз ҷониби сардори ҷунин муассиса, муовини ё оид ба қисми тиббӣ, сардухтур ё духтури навбатдор тасдиқ шудааст; б) ваколатномаи хизматчиёни ҳарбӣ ва дар маҳалҳои ҷойгиршавии қисмҳо, ҷузъу томҳо, муассисаҳои ҳарбӣ ва таълимгоҳҳои ҳарбӣ, ки идораҳои нотариалӣ ва мақомоти дигари анҷомдиҳандаи амалҳои нотариалӣ надоранд, инчунин ваколатномаи коргарону хизматчиён, аъзои оилаҳои онҳо ва аъзои оилаҳои хизматчиёни ҳарбӣ, ки аз ҷониби командири (сардори) -и ин қисм, ҷузъу том, муассиса ё таълимгоҳ тасдиқ шудаанд; в) ваколатномаи шахси дар ҷойҳои аз озодӣ маҳрумшудагон қарордошта, ки аз ҷониби сардори маҳбасхонаи дахлдор тасдиқ кардааст; г) ваколатномаи шахрвандони болиғи қобили амали дар муассисаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳолии қарордоштае, ки аз ҷониби маъмурияти ин муассиса ё роҳбари (муовини ё) мақоми дахлдори ҳифзи иҷтимоии аҳолии тасдиқ гардидааст;

\$B) а) ваколатномаи хизматчиёни ҳарбӣ ва шахси дигари дар госпиталҳо, санаторияҳо ва муассисаҳои дигари ҳарбии таълимгоҳи муолиҷашаванда, ки аз ҷониби сардори ҷунин муассиса, муовини ё оид ба қисми тиббӣ, сардухтур ё духтури навбатдор тасдиқ шудааст; б) ваколатномаи хизматчиёни ҳарбӣ ва дар маҳалҳои ҷойгиршавии қисмҳо, ҷузъу томҳо, муассисаҳои ҳарбӣ ва таълимгоҳҳои ҳарбӣ, ки идораҳои нотариалӣ ва мақомоти дигари анҷомдиҳандаи амалҳои нотариалӣ доранд, инчунин ваколатномаи коргарону хизматчиён, аъзои оилаҳои онҳо ва аъзои оилаҳои хизматчиёни ҳарбӣ, ки аз ҷониби командири (сардори) -и ин қисм, ҷузъу том, муассиса ё таълимгоҳ тасдиқ шудаанд; в) ваколатномаи шахси дар ҷойҳои аз озодӣ

маҳрумшудагон қарордошта, ки аз ҷониби сардори маҳбасхонаи дахлдор тасдиқ кардааст; г) ваколатномаи шахрвандони болиғи қобили амали дар муассисаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли қарордоштае, ки аз ҷониби маъмурияти ин муассиса ё роҳбари (муовини ё) мақоми дахлдори ҳифзи иҷтимоии аҳоли тасдиқ гардидааст;

§C) а) ваколатномаи хизматчиёни ҳарбӣ ва шахси дигари дар госпиталҳо, санаторияҳо ва муассисаҳои дигари ҳарбии табоботи муолиҷашаванда, ки аз ҷониби сардори ҷунин муассиса, муовини ё оид ба қисми тиббӣ, сардухтур ё духтури навбатдор тасдиқ шудааст; б) ваколатномаи хизматчиёни ҳарбӣ ва дар маҳалҳои ҷойгиршавии қисмҳо, ҷузъу томҳо, муассисаҳои ҳарбӣ ва таълимгоҳҳои ҳарбӣ, ки идораҳои нотариалӣ ва мақомоти дигари анҷомдиҳандаи амалҳои нотариалӣ надоранд, инчунин ваколатномаи коргарону хизматчиён, аъзои оилаҳои онҳо ва аъзои оилаҳои хизматчиёни ҳарбӣ, ки аз ҷониби командири (сардори) -и ин қисм, ҷузъу том, муассиса ё таълимгоҳ тасдиқ шудаанд; в) ваколатномаи шахси дар ҷойҳои аз озодӣ маҳрумшудагон қарордошта, ки аз ҷониби сардори маҳбасхонаи дахлдор тасдиқ кардааст; г) ваколатномаи шахрвандони ноболиғи қобили амали дар муассисаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли қарордоштае, ки аз ҷониби маъмурияти ин муассиса ё роҳбари (муовини ё) мақоми дахлдори ҳифзи иҷтимоии аҳоли тасдиқ гардидааст;

§D) а) ваколатномаи хизматчиёни ҳарбӣ ва шахси дигари дар госпиталҳо, санаторияҳо ва муассисаҳои дигари ҳарбии табоботи муолиҷашаванда, ки аз ҷониби сардори ҷунин муассиса, муовини ё оид ба қисми тиббӣ, сардухтур ё духтури навбатдор тасдиқ шудааст; б) ваколатномаи хизматчиёни ҳарбӣ ва дар маҳалҳои ҷойгиршавии қисмҳо, ҷузъу томҳо, муассисаҳои ҳарбӣ ва таълимгоҳҳои ҳарбӣ, ки идораҳои нотариалӣ ва мақомоти дигари анҷомдиҳандаи амалҳои нотариалӣ надоранд, инчунин ваколатномаи коргарону хизматчиён, аъзои оилаҳои онҳо ва аъзои оилаҳои хизматчиёни ҳарбӣ, ки аз ҷониби командири (сардори) -и ин қисм, ҷузъу том, муассиса ё таълимгоҳ тасдиқ шудаанд; в) ваколатномаи шахси дар ҷойҳои аз озодӣ маҳрумшудагон қарордошта, ки аз ҷониби сардори маҳбасхонаи дахлдор тасдиқ кардааст; г) ваколатномаи шахрвандони болиғи қобили амали дар муассисаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли қарордоштае, ки аз ҷониби маъмурияти ин муассиса ё роҳбари мақоми дахлдори ҳифзи иҷтимоии аҳоли тасдиқ гардидааст;

§E) а) ваколатномаи хизматчиёни ҳарбӣ ва шахси дигари дар госпиталҳо, санаторияҳо ва муассисаҳои дигари ҳарбии табоботи муолиҷашаванда, ки аз ҷониби сардори ҷунин муассиса, сардухтур ё духтури навбатдор тасдиқ

шудааст; б) ваколатномаи хизматчиёни ҳарбӣ ва дар маҳалҳои ҷойгиршавии қисмҳо, ҷузъу томҳо, муассисаҳои ҳарбӣ ва таълимгоҳҳои ҳарбӣ, ки идораҳои нотариалӣ ва мақомоти дигари анҷомдиҳандаи амалҳои нотариалӣ надоранд, инчунин ваколатномаи коргарону хизматчиён, аъзои оилаҳои онҳо ва аъзои оилаҳои хизматчиёни ҳарбӣ, ки аз ҷониби командири (сардори) -и ин қисм, ҷузъу том, муассиса ё таълимгоҳ тасдиқ шудаанд; в) ваколатномаи шахси дар ҷойҳои аз озодӣ маҳрумшудагон қарордошта, ки аз ҷониби сардори маҳбасхонаи дахлдор тасдиқ кардааст; г) ваколатномаи шаҳрвандони болиғи қобили амали дар муассисаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли қарордоштае, ки аз ҷониби маъмурияти ин муассиса ё роҳбари (муовини ё) мақоми дахлдори ҳифзи иҷтимоии аҳоли тасдиқ гардидааст;

@100.Кадам шахс ҳуқуқи ба даст овардани ҳуқуқи моликиро нисбати молумулки ғайриманқул дар асоси давомнокии мӯҳлати ба даст овардан дорад?

\$A) Шахсе, ки софдилона, ошкоро ва ба таври давомдор ба мисли молумулки худ молумулки ғайриманқулро тӯли понздаҳ сол соҳибӣ кардааст;

\$B) Шахсе, ки софдилона, ошкоро ва ба мисли молумулки худ молумулки ғайриманқулро тӯли понздаҳ сол соҳибӣ кардааст;

\$C) Шахсе, ки ошкоро ва ба таври давомдор ба мисли молумулки худ молумулки ғайриманқулро тӯли понздаҳ сол соҳибӣ кардааст;

\$D) Шахсе, ки ошкоро ва ба таври давомдор ба мисли молумулки худ молумулки ғайриманқулро тӯли панҷ сол соҳибӣ кардааст;

\$E) Шахсе, ки софдилона, ошкоро ва ба таври давомдор ба мисли молумулки худ молумулки ғайриманқулро тӯли панҷ сол соҳибӣ кардааст;

@101. Кадам муносибатҳои меънатӣ, қонунгузории меънат танзим менамояд?

\$A) Муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меънатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои ӯнама гуна шакли моликият қор меқунанд, қори шаҳрвандони алоҳидаро иљро менамоянд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчии ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санади меъерӣ оид ба меънат танзим мегардад.

\$B) Муносибатҳои меънатӣ-илтимоӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меънатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои ӯнама гуна шакли моликият қор меқунанд, қори шаҳрвандони алоҳидаро иљро менамоянд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчии ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санади меъерӣ оид ба меънат танзим мегардад.

\$C) Муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меънатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои ӯнама гуна шакли моликият қор меқунанд, қори шаървандони алоҳидаро иљро менамојанд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчии ташкилот мебошанд.

\$D) Муносибатҳои меънати ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меънатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои ӯнама гуна шакли моликият қор меқунанд, қори шаървандони алоҳидаро иљро менамојанд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчии ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузори ва дигар санади меъёри оид ба меънат танзим мегардад.

\$E) Муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи меънатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои ӯнама гуна шакли моликият қор меқунанд, қори шаървандони алоҳидаро иљро менамојанд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчии ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузори ва дигар санади меъёри оид ба меънат танзим мегардад.

@102. Сарчашмаҳои нуқӯқи меънатро муаян намоед:

\$A) ба сифати сарчашмаҳои нуқӯқи меънат баромад менамојанд: Конститутсияи (Сарқонуни) Љумъурии Тољикистон; Кодекси меънат; қонунҳои Љумъурии Тољикистон; Санадҳои нуқӯқии Малљиси Олии Љумъурии Тољикистон, Президенти Љумъурии Тољикистон, Санадҳо – созишномаҳо: созишномаҳои генералӣ, соъавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноњиявӣ шаърӣ);

шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (лоқалӣ) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, ладвали рухсатиҳо, инчунин фармонҳо, амрияҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роъбари ташкилот дар доираи салоњияти худ мебарорад); Санадҳои нуқӯқии байналмилалӣ, ки Љумъурии Тољикистон эътироф қардааст.

\$B) Манбаҳои танзимқунандаи муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста инҳо мебошанд; Конститутсияи (Сарқонуни) Љумъурии Тољикистон; Кодекси меънат; қонунҳои Љумъурии Тољикистон; Санадҳои нуқӯқии Малљиси Олии Љумъурии Тољикистон, Президенти Љумъурии Тољикистон, Нуқумати Љумъурии Тољикистон ва мақомоти ноқимияти мағаллӣ; Санадҳо – созишномаҳо: соъавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноњиявӣ шаърӣ);

шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (лоқалӣ) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, ладвали рухсатиҳо, инчунин

фармонҳо, амрияҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад); Санадҳои ӯқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст.

§C) Манбаҳои танзимкунандаи муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста инҳо мебошанд; Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон; Кодекси меънат; Санадҳои ӯқуқии Мальиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти ӯқимияти маҳаллӣ; Санадҳо – созишномаҳо: созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шаҳрӣ);

шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (локалӣ) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, ҷадвали рухсатӣ, инчунин фармонҳо, амрияҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад); Санадҳои ӯқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст.

§D) Сарчашмаҳои ӯқуқи меънат инҳо мебошанд: Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон; Кодекси меънат; қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон; Санадҳои ӯқуқии Мальиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти ӯқимияти маҳаллӣ; Санадҳо – созишномаҳо: созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шаҳрӣ);

шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (локалӣ) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, ҷадвали рухсатӣ, инчунин фармонҳо, амрияҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад); Санадҳои ӯқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст.

§E) Манбаҳои танзимкунандаи муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста инҳо мебошанд; Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон; қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон; Санадҳои ӯқуқии Мальиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти ӯқимияти маҳаллӣ; Санадҳо – созишномаҳо: созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шаҳрӣ);

шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (локалӣ) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, ҷадвали рухсатӣ, инчунин фармонҳо, амрияҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад).

@103. Кадом маќомоти давлати дар соњаи меънат салоњияти идора намуданро доранд?

\$A) Маќоми давлати оид ба меънат ва маќомоти минтаќавии он идораи давлатии соњаи меънатро дар Љумњурии Тољикистон ба амал бароварда барои тањия, татбиќ ва њамњангсозии сиёсат дар соњаи мазкур, ки шароити меънат ва шуѓл, муносибатњои меънати, тайёр кардани кадрњои коргарї, њильрати меънати онњоро дар бар мегирад, масъулият доранд.

\$B) Маќоми давлати оид ба меънат ва шуѓли ањолии Љумњурии Тољикистон соњаи меънатро дар Љумњурии Тољикистон ба амал бароварда барои тањия, татбиќ ва њамњангсозии сиёсат дар соњаи мазкур, ки шароити меънат ва шуѓл, муносибатњои меънати, тайёр кардани кадрњои коргарї, њильрати меънати онњоро дар бар мегирад, масъулият доранд.

\$C) Маќоми давлати оид ба меънат ва шуѓли ањолии Љумњурии Тољикистон ва маќомоти минтаќавии он идораи давлатии соњаи меънатро дар Љумњурии Тољикистон ба амал бароварда барои тањия, татбиќ ва њамњангсозии сиёсат дар соњаи мазкур, ки шароити меънат ва шуѓл, муносибатњои меънати, тайёр кардани кадрњои коргарї, њильрати меънати онњоро дар бар мегирад, масъулият доранд.

\$D) Маќоми давлати оид ба меънат ва шуѓли ањолии Љумњурии Тољикистон ва маќомоти минтаќавии он идораи давлатии соњаи меънатро дар Љумњурии Тољикистон ба амал бароварда барои татбиќ ва њамњангсозии сиёсат дар соњаи мазкур, ки шароити меънат ва шуѓл, муносибатњои меънати, тайёр кардани кадрњои коргарї, њильрати меънати онњоро дар бар мегирад, масъулият доранд.

\$E) Маќоми давлати оид ба меънат ва шуѓли ањолии Љумњурии Тољикистон ва маќомоти минтаќавии он идораи давлатии соњаи меънатро дар Љумњурии Тољикистон ба амал бароварда барои тањия, ва њамњангсозии сиёсат дар соњаи мазкур, ки шароити меънат ва шуѓл, муносибатњои меънати, тайёр кардани кадрњои коргарї, њильрати меънати онњоро дар бар мегирад, масъулият доранд.

@104. Ба мафњуми санадњои меъєрии дохилї равшани андозед:

\$A) санадњои меъєрии дохилї санадњои меъєрии њуќуќии аз тарафи маќомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии маќомоти намояндагии кормандон кабулнамудае, муносибатњои меънати ва муносибатњои ба онњо алоќамандро танзим намуда, дар њудуди ташкилот амал мекунад;

\$B) санадњои меъєрии дохилї санадњои меъєрии њуќуќии аз тарафи маќомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии маќомоти намояндагии

кормандон қабулнамудае, муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо алоқамандро танзим намуда, дар ӯдуди корхона амал мекунад;

\$C) санадҳои меъерии дохилӣ (локалӣ) - санадҳои меъерии ӯқуқии аз тарафи мақомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии мақомоти намояндагии кормандон қабулнамудае, муносибатҳои меънатро танзим намуда, дар ӯдуди ташкилот амал мекунад;

\$D) санадҳои меъерии дохилӣ (локалӣ) - санадҳои меъерии ӯқуқии аз тарафи мақомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии мақомоти намояндагии кормандон қабулнамудае, муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо алоқамандро танзим намуда, дар ӯдуди муассиса амал мекунад;

\$E) санадҳои меъерии дохилӣ (локалӣ) - санадҳои меъерии ӯқуқии аз тарафи мақомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии мақомоти намояндагии кормандон қабулнамудае, муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо алоқамандро танзим намуда, дар ӯдуди ташкилот амал мекунад;

@105. Ба мафҳуми корманди кироя равшанӣ андозед:

\$A) корманди кироя – шахсе, ки дар муносибатҳои меънатӣ бо корфармо дар асоси шартномаи (қарордоди) меънати басташуда қарор дорад;

\$B) корманди кироя – шахсе, ки дар муносибатҳои меънатӣ бо корфармо дар асоси шартномаи (қарордоди) меънати басташуда қарор дорад;

\$C) корманди кироя (корманд) – шахсе, ки дар муносибатҳои меънатӣ-истеҳсолӣ бо корфармо дар асоси шартномаи (қарордоди) меънати басташуда қарор дорад;

\$D) корманди кироя (корманд) – шахсе, ки дар муносибатҳои меънатӣ бо корфармо дар асоси шартномаи (қарордоди) меънати басташуда қарор дорад;

\$E) корманди кироя (корманд) шаъраванде, ки дар муносибатҳои меънатӣ-истеҳсолӣ бо қордеъ дар асоси шартномаи меънати басташуда қарор дорад.

@106. Ба мафҳуми шартҳои муъими қор равшанӣ андозед?

\$A) шартҳои муъими қор – андозаи пардохти музди меънат, имтиёзҳо, низоми қор, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи қорӣ, якҷоякунии ихтисос, тағйир додани қараља ва номгӯи вазифаҳо;

\$B) шартҳои муъими қор – низом ва андозаи пардохти музди меънат, имтиёзҳо, низоми қор, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи қорӣ, якҷоякунии ихтисос, тағйир додани қараља ва номгӯи вазифаҳо;

\$C) шартҳои муъими кор – низом ва андозаи пардохти музди меънат, низоми кор, муқаррар намудан ва ё барнома додани вақти нопурраи корӣ, якҷоякунии ихтисос, тағйир додани дарала ва номгӯи вазифаҳо;

\$D) шартҳои муъими кор – низом ва андозаи пардохти музди меънат, имтиёзҳо, низоми кор, муқаррар намудан ва ё барнома додани вақти нопурраи корӣ, тағйир додани дарала ва номгӯи вазифаҳо;

\$E) шартҳои муъими кор низом ва андозаи пардохти музди меънат, имтиёзҳо, низоми кор, муқаррар намудан ва ё барнома додани вақти нопурраи корӣ, тағйир додани дарала ва номгӯи вазифаҳо;

@107.Мафъуми квотаро муайян намоед (квота чист)?

\$A) квота – ҳиссаи ҷойҳои қориест, ки ташкилот сарфи назар аз шакли моликият ва хољагидорӣ барои бо кор таъмин кардани шахсе, ки ба ӯимояи илтимоеъ эътиёль дорад, пешниҳод мекунад;

\$B) квота – қисми ҷойҳои қориест, ки ташкилот сарфи назар аз шакли моликият ва хољагидорӣ барои бо кор таъмин кардани шахсе, ки ба ӯимояи илтимоеъ эътиёль дорад, пешниҳод мекунад;

\$C) квота – ҳиссаи (қисми) ҷойҳои қориест, ки ташкилот сарфи назар аз шакли моликият ва хољагидорӣ барои бо кор таъмин кардани шахсе, ки ба ӯимояи илтимоеъ эътиёль дорад, пешниҳод мекунад;

\$D) квота – ҳиссаи (қисми) ҷойҳои қориест, ки қорхона сарфи назар аз шакли моликият ва хољагидорӣ барои бо кор таъмин кардани шахсе, ки ба ӯимояи илтимоеъ эътиёль дорад, пешниҳод мекунад;

\$ E) квота – ҳиссаи (қисми) ҷойҳои қориест, ки қорфармо сарфи назар аз шакли моликият ва хољагидорӣ барои бо кор таъмин кардани шахсе, ки ба ӯимояи илтимоеъ эътиёль дорад, пешниҳод мекунад;

@108.Мафъуми дағалона вайрон кардани интизоми меънатро муайян намоед:

\$A) дағалона вайрон кардани интизоми меънатӣ – ба ҷои қор дар ӯолати мастӣ, нашъамандӣ ё токсикоманӣ ӯозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ҷои қор набудан (аз ҷумла, зиёда аз 3 соати рӯзи қорӣ набудан), дар ҷои қор қасдан вайрон намудан ва дуздидани моликияти қорфармо, аз тарафи қорманд вайрон кардани қоидаҳои техникаи бехатарӣ, бехатарӣ аз сӯхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ҷумла ҷароҳат, садама ё сӯхтор гаштааст;

\$B) дағалона вайрон кардани интизоми меънатӣ – ба ҷои қор дар ӯолати мастӣ, нашъамандӣ ё токсикоманӣ ӯозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ҷои қор набудан, дар ҷои қор қасдан вайрон намудан ва дуздидани моликияти қорфармо, аз тарафи қорманд вайрон кардани қоидаҳои техникаи бехатарӣ,

бехатарї аз сўхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ҷумла ҷароҳат, садама ё сўхтор гаштааст;

\$C) дағалона вайрон кардани интизоми меънатї – ба ҷои кор дар ҳолати мастї ё токсикоманї ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ҷои кор набудан (аз ҷумла, зиёда аз 3 соати рӯзи корї набудан), дар ҷои кор қасдан вайрон намудан ва дуздидани моликияти корфармо, аз тарафи корманд вайрон кардани қоидаҳои техникаи бехатарї, бехатарї аз сўхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ҷумла ҷароҳат, садама ё сўхтор гаштааст;

\$D) ба ҷои кор дар ҳолати мастї, нашъамандї ё токсикоманї ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ҷои кор набудан (аз ҷумла, зиёда аз 3 соати рӯзи корї набудан), дар ҷои кор қасдан вайрон намудан ва дуздидани моликияти корфармо, аз тарафи корманд вайрон кардани қоидаҳои техникаи бехатарї, бехатарї аз сўхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ҷумла ҷароҳат, садама ё сўхтор гаштааст;

\$E) дағалона вайрон кардани интизоми меънатї – ба ҷои кор дар ҳолати мастї, нашъамандї ё токсикоманї ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ҷои кор набудан (аз ҷумла, зиёда аз 3 соати рӯзи корї набудан), дар ҷои кор қасдан вайрон намудан ва дуздидани моликияти корфармо, аз тарафи корманд вайрон кардани қоидаҳои техникаи бехатарї.

@109.Ба мафъуми мунтазам вайрон кардани интизоми меънат равшанї андозед:

\$A) мунтазам вайрон кардани интизоми меънат зиёда аз 2 маротиба гунаҳкорона вайрон кардани ўндадориҳои меънатї дар давраи амали ҷазои интизоми ба ў додасуда;

\$B) мунтазам вайрон кардани интизоми меънат – такроран гунаҳкорона вайрон кардани ўндадориҳои меънатї дар давраи амали ҷазои интизоми ба ў додасуда;

\$C) мунтазам вайрон кардани интизоми меънат – такроран гунаҳкорона вайрон кардани ўндадориҳои меънатї аз ҷониби корманд дар давраи амали ҷазои интизоми ба ў додасуда;

\$D) мунтазам вайрон кардани интизоми меънат – такроран гунаҳкорона риоя накардани талаботи санадҳои локалї ва ўндадориҳои меънатї дар давраи амали ҷазои интизоми ба ў додасуда;

\$E) мунтазам вайрон кардани интизоми меънат – такроран вайрон кардани ўндадориҳои меънатї дар давраи амали ҷазои интизоми ба ў додасуда;

@110.Ба мафъуми шарикӣ илтимои равшанї андозед:

\$A) шарикии ильтимої-робитаи иштирокчиёни муносибатъои ильтимої-меънатиё, ба таъмини

мувофиқати манфиатъои кормандон, корфармоён ва мақомоти иљроияи ӯокимияи давлати равона

гардидаанд;

\$B) шарикии ильтимої-њамкории иштирокчиёни муносибатъои ильтимої-иктисодии ки ба таъмини

мувофиқати манфиатъои кормандон, корфармоён ва мақомоти иљроияи ӯокимияи давлати равона

гардидаанд;

\$C) шарикии ильтимої-њамкории иштирокчиёни муносибатъои иктисодии, иљтимоии меънатиё, ки ба

таъминимувофиқати манфиатъои кормандон, корфармоён ва мақомоти иљроияи ӯокимияи давлати равона

гардидаанд;

\$D) шарикии ильтимої-робитаи иштирокчиёни муносибатъои ильтимої-меънатиё, ба таъмини

мувофиқати манфиатъои кормандон, корфармоён ва мақомоти иљроияи ӯокимияи давлати равона

гардидаанд;

\$E) шарикии ильтимої-њамкории иштирокчиёни муносибатъои ильтимої-меънатиё ки ба таъмини

мувофиқати манфиатъои кормандон, корфармоён ва мақомоти иљроияи ӯокимияи давлати равона

гардидаанд;

@111. Ба мафъуми созишнома ва шарикии ильтимої равшани андозед:

\$A) созишнома дар бораи шарикии ильтимої- санади хуқуқиест, ки муносибатъои ильтимої-меънатиё байни кормандон, корфармоён, мақомоти иљроияи ӯокимияи давлатиро ба танзим мебарорад;

\$B) созишнома дар бораи шарикии ильтимої- санади хуқуқиест, ки муносибатъои ильтимої-иктисодиро байни кормандон ва мақомоти иљроияи ӯокимияи давлати, соњањо ва касбњоро ба танзим мебарорад;

\$C) созишнома дар бораи шарикии ильтимої- санади хуқуқиест, ки робитаи ильтимої ва меънатиё байни кормандон, корфармоён, мақомоти иљроияи ӯокимияи давлатиро, ба танзим мебарорад;

\$D) созишнома дар бораи шарикии ильтимої- санади хуқуқиест, ки муносибатъои ильтимої-меънатиё байни кормандон, корфармоён, мақомоти иљроияи ӯокимияи давлати, соњањо ва касбњоро ба танзим мебарорад;

\$E) **созишнома дар бораи шарикии ил்தимої-** санади хуқуқиест, ки муносибатҳои ил்தимої-меънатии байни кормандон, корфармоёнро ба танзим медарорад;

@112. Ба мафъуми шартномаи коллективї равшани андозед:

\$A) **шартномаи коллективї-** ин созиши тарафҳо буда, муносибатҳои ил்தимої-меънатиро дар корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳо (минбаъд – ташкилот) ба танзим медарорад ва аз тарафи намояндагони ваколатдорашон байни корфармоён ва кормандон баста мешавад;

\$B) **шартномаи коллективї-** санади ҳуқуқӣ, ки муносибатҳои иқтисодӣ, ил்தимої-меънатиро дар корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳо (минбаъд – ташкилот) ба танзим медарорад ва аз тарафи намояндагони ваколатдорашон байни корфармоён ва кормандон баста мешавад;

\$C) **шартномаи коллективї-** санади ҳуқуқӣ, ки муносибатҳои ил்தимої-меънатиро дар корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳо (минбаъд – ташкилот) ба танзим медарорад ва аз тарафи намояндагони ваколатдорашон байни корфармоён ва кормандон баста мешавад;

\$D) **шартномаи коллективї-** санади ҳуқуқӣ, ки муносибатҳои ил்தимої-меънатиро дар корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳо ба танзим медарорад ва аз тарафи намояндагони ваколатдорашон байни корфармоён ва кормандон баста мешавад;

\$E) **шартномаи коллективї-** санади ҳуқуқӣ, ки муносибатҳои ил்தимої-меънатиро дар ташкилотҳо ва муассисаҳо (минбаъд – ташкилот) ба танзим медарорад ва аз тарафи намояндагони ваколатдорашон байни корфармоён ва кормандон баста мешавад;

@113. Принсипҳои асосии шарикии ил்தимоиро муайян намоед:

\$A) Ҳатман бастании созишнома ва шартномаҳои коллективї дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муқарраргардидаи намояндагони онҳо; ваколатдори намояндагони тарафҳо; эътиромии манфиати тарафҳо; интихоби озод дар баррасии масъалаҳо, ки мазмуни созишномаҳо ва шартномаҳои коллективиро ташкил медиҳанд; аз ҷониби тарафҳо ихтиёри қабул намудани ўндадориҳо; илтрои ҳатмии муқаррароти созишномаҳо ва шартномаҳои коллективии аз ҷониби тарафҳо қабулгардида; ҷавобгарии тарафҳо барои илро накардани ўндадориҳо, қарорҳо, созишномаҳо ва шартномаҳо; назорати мутақобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон; дурустї ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалаҳои фаъолияти тарафҳо.

\$B) Ҳатман бастании созишнома ва шартномаҳои коллективї дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муқарраргардидаи намояндагони онҳо;

баробарњукуќии тарафњо; ваколатдории намояндагони тарафњо; эътироми манфиати тарафњо; интихоби озод дар баррасии масъалањое, ки мазмуни созишномањо ва шартномањои коллективиро ташкил медињанд; аз љониби тарафњо ихтиёри ќабул намудани ўндадорињо; иљрои њатмии муќаррароти созишномањо ва шартномањои коллективи аз љониби тарафњо ќабулгардида; љавобгарии тарафњо барои иљро накардани ўндадорињо, ќарорњо, созишномањо ва шартномањо; назорати мутаќобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон; дурусти ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти тарафњо.

§C) Њатман бастании созишнома ва шартномањои коллективӣ дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муќарраргардидаи намояндагони онњо; баробарњукуќии тарафњо; ваколатдории намояндагони тарафњо; эътироми манфиати тарафњо; интихоби озод дар баррасии масъалањое, ки мазмуни созишномањо ва шартномањои коллективиро ташкил медињанд; аз љониби тарафњо ихтиёри ќабул намудани ўндадорињо; иљрои њатмии муќаррароти созишномањо ва шартномањои коллективи аз љониби тарафњо ќабулгардида; љавобгарии тарафњо барои иљро накардани ўндадорињо, назорати мутаќобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон; дурусти ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти тарафњо.

§D) Њатман бастании созишнома ва шартномањои коллективӣ дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муќарраргардидаи намояндагони онњо; баробарњукуќии тарафњо; эътироми манфиати тарафњо; интихоби озод дар баррасии масъалањое, ки мазмуни созишномањо ва шартномањои коллективиро ташкил медињанд; аз љониби тарафњо ихтиёри ќабул намудани ўндадорињо; иљрои њатмии муќаррароти созишномањо ва шартномањои коллективи аз љониби тарафњо ќабулгардида; љавобгарии тарафњо барои иљро накардани ўндадорињо, ќарорњо, созишномањо ва шартномањо; назорати мутаќобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон; дурусти ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти тарафњо.

§E) Њатман бастании созишнома ва шартномањои коллективӣ дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муќарраргардидаи намояндагони онњо; баробарњукуќии тарафњо; ваколатдории намояндагони тарафњо; эътироми манфиати тарафњо; интихоби озод дар баррасии масъалањое, ки мазмуни созишномањо ва шартномањои коллективиро ташкил медињанд; аз љониби тарафњо ихтиёри ќабул намудани ўндадорињо; иљрои њатмии муќаррароти созишномањо ва шартномањои коллективи аз љониби тарафњо

ќабулгардида; лавобгари тарафњо барои иљро накардани ўндадорињо, ќарорњо, созишномањо ва шартномањо; дурустї ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти тарафњо.

@114. Ба шаклњои амалї намудани шарикии иљтимої равшанї андозед:

\$A) музокирот ва машваратњо; тањия, ќабул ва татбиќи ќарорњои муштарак; бастании созишномањо ва шартномањои коллективї; иттилоотонии мутаќобилаи тарафњо оид ба иљрои ўндадорињои ќабулгардида.

\$B) музокирот ва машваратњо; ќабул ва татбиќи ќарорњои муштарак; бастании созишномањо ва шартномањои коллективї; иттилоотонии мутаќобилаи тарафњо оид ба иљрои ўндадорињои ќабулгардида.

\$C) музокирот ва машваратњо; ќабул ва татбиќи ќарорњои муштарак; бастании созишномањо ва шартномањои коллективї; иттилоотонии мутаќобилаи тарафњо оид ба иљрои ўндадорињои ќабулгардида.

\$D) музокирот ва машваратњо; тањия, ќабул ва татбиќи ќарорњои муштарак; бастании созишномањо; иттилоотонии мутаќобилаи тарафњо оид ба иљрои ўндадорињои ќабулгардида.

\$E) музокирот ва машваратњо; тањия, ќабул ва татбиќи ќарорњои муштарак; бастании шартномањои коллективї; иттилоотонии мутаќобилаи тарафњо оид ба иљрои ўндадорињои ќабулгардида;

@115. Ба мафњуми созишномаи генералї равшанї андозед:

\$A) Созишномаи Генералї-санади нуќуќиест, ки принципњои умумии шарикии иљтимоию иќтисодиро муќаррар намуда, равандњои асосии њамкорї ва ўндадорињои тарафайни Њукумати Љумњурии Тољикистон, дигар маќомоти намояндагии кормандон ва иттињодияњои умумилумњуриявии корфармоёнро дар соњаи шугли ањолї, баланд бардоштани кафолатњои иљтимоии шањрвандон, таъмини њифзи иљтимоии гурўњои камбизоати ањолї, зиёд кардани даромади мењнаткашонро бо мурури мўтадил гардидани вазъи иќтисодиёт муайян мекунад.

\$B) Созишномаи Генералї-санади нуќуќиест, ки принципњои умумии сиёсати шарикии иљтимоию иќтисодиро муќаррар намуда, фишангњои асосии њамкорї ва ўндадорињои тарафайни Њукумати Љумњурии Тољикистон, иттињодияњои иттифоќњои касаба, ва иттињодияњои умумилумњуриявии корфармоёнро дар соњаи шугли ањолї, баланд бардоштани кафолатњои иљтимоии шањрвандон, таъмини њифзи иљтимоии гурўњои камбизоати ањолї, зиёд кардани даромади мењнаткашонро бо мурури мўтадил гардидани вазъи иќтисодиёт муайян мекунад.

\$C) Созишномаи Генералї-санади нуќуќиест, ки принципњои умумии сиёсати шарикии иљтимоиро муќаррар намуда, равандњои асосии њамкорї ва ўндадорињои тарафайни Њукумати Љумњурии Тољикистон, иттињодияњои

иттифоќњои касаба, дигар маќомоти намояндагии кормандон ва иттињодияњои умумилумњуриявии корфармоёнро дар соњаи шуѓли ањолї, баланд бардоштани кафолатњои иљтимоии шањрвандон, таъмини њифзи иљтимоии гурўњњои камбизоати ањолї, зиёд кардани даромади мењнаткашонро бо мурури мўътадил гардидани вазъи иќтисодиёт муайян мекунад.

\$D) Созишномаи Генералї-санади њуќуќиест, ки принципњои умумии сиёсати шарикии иљтимоию иќтисодиро муќаррар намуда, равандњои асосии њамкорї ва ўндадорињои тарафайни Кукумати Љумњурии Тољикистон, иттињодияњои иттифоќњои касаба, дигар маќомоти намояндагии кормандон ва иттињодияњои умумилумњуриявии корфармоёнро дар соњаи шуѓли ањолї, баланд бардоштани кафолатњои иљтимоии шањрвандон, таъмини њифзи иљтимоии гурўњњои камбизоати ањолї, зиёд кардани даромади мењнаткашонро бо мурури мўътадил гардидани вазъи иќтисодиёт муайян мекунад.

\$E) Созишномаи Генералї-санади њуќуќиест, ки принципњои умумии сиёсати шарикии иљтимоию иќтисодиро муќаррар намуда, равандњои асосии њамкориро байни Кукумати Љумњурии Тољикистон, иттињодияњои иттифоќњои касаба, дигар маќомоти намояндагии кормандон ва иттињодияњои умумилумњуриявии корфармоёнро дар соњаи шуѓли ањолї, баланд бардоштани кафолатњои иљтимоии шањрвандон, таъмини њифзи иљтимоии гурўњњои камбизоати ањолї, зиёд кардани даромади мењнаткашонро бо мурури мўътадил гардидани вазъи иќтисодиёт муайян мекунад.

@116. Мўњлати баќайдгирии созишномањо ва шартномањои коллективиро муайян намоед:

\$A) созишномањо, дар давоми дањ рўзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои баќайдгирии огоњонї ба маќоми дахлдор оид ба мењнат фиристода мешавад.

\$B) шартномањои коллективї дар давоми дањ рўзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои баќайдгирии огоњонї ба маќоми дахлдор оид ба мењнат фиристода мешавад.

\$C) созишномањо, дар давоми понздањ рўзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои баќайдгирии огоњонї ба маќоми дахлдор оид ба мењнат фиристода мешавад.

\$D) созишномањо, шартномањои коллективї дар давоми дањ рўзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои баќайдгирии огоњонї ба маќоми дахлдор оид ба мењнат фиристода мешавад.

\$E) созишномањо, шартномањои коллективї дар давоми дањ рўзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои баќайдгирии огоњони ба маќоми дахлдор оид ба суѓурта фиристода мешавад.

@117. Ба мафъуми шањрвандони бекор равшанї андозед:

\$A) шањрвандони синну соли ќобили мењнате, ки дар давраи баррасишаванда кор, шуѓли бо роњи мурољият ба хадамоти давлатї ё хадамоти дигари шуѓли ањољї, тавассути истифода ва лойгир намудани эълонњо дар матбуот, мурољияти бевосита ба корфармоён, истифодаи усуљои дигар, аз љумла ташкили кори инфиродї ба љустуљїи кор машѓул буданд, метавонанд ва тайёр њастанд ба кор шурўњ намоянд.

\$B) шањрвандони синну соли ќобили мењнате, ки дар давраи баррасишаванда кор, музди мењнат ва шуѓли даромаднок доранд, бо роњи мурољият ба хадамоти давлатї ё хадамоти дигари шуѓли ањољї, тавассути истифода ва лойгир намудани эълонњо дар матбуот, мурољияти бевосита ба корфармоён, истифодаи усуљои дигар, аз љумла ташкили кори инфиродї ба љустуљїи кор машѓул буданд, метавонанд ва тайёр њастанд ба кор шурўњ намоянд.

\$C) шањрвандони синну соли ќобили мењнате, ки дар давраи баррасишаванда кор, музди мењнат ва шуѓли даромаднок доранд, бо роњи мурољият ба хадамоти давлатї ё хадамоти дигари муњољирати ањољї, тавассути истифода ва лойгир намудани эълонњо дар матбуот, мурољияти бевосита ба корфармоён, истифодаи усуљои дигар, аз љумла ташкили кори инфиродї ба љустуљїи кор машѓул буданд, метавонанд ва тайёр њастанд ба кор шурўњ намоянд.

\$D) шањрвандони синну соли ќобили мењнате, ки дар давраи баррасишаванда кор, музди мењнат ва шуѓли даромаднок доранд, бо роњи мурољият ба маќомоти суѓурта ё хадамоти дигари шуѓли ањољї, тавассути истифода ва лойгир намудани эълонњо дар матбуот, мурољияти бевосита ба корфармоён, истифодаи усуљои дигар, аз љумла ташкили кори инфиродї ба љустуљїи кор машѓул буданд, метавонанд ва тайёр њастанд ба кор шурўњ намоянд.

\$E) шањрвандони синну соли ќобили мењнате, ки дар давраи баррасишаванда кор, музди мењнат ва шуѓли даромаднок надоранд, бо роњи мурољият ба хадамоти давлатї ё хадамоти дигари шуѓли ањољї, тавассути истифода ва лойгир намудани эълонњо дар матбуот, мурољияти бевосита ба корфармоён, истифодаи усуљои дигар, аз љумла ташкили кори инфиродї ба љустуљїи кор машѓул буданд, метавонанд ва тайёр њастанд ба кор шурўњ намоянд.

@118. Кори мувофиг чист?

\$A) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба маълумот, ихтисос, собигаи меънатӣ ва таҳрибаи қорб шароитҳои хои кори охирин (ба истисноии қорҳои ҳамбиятии музднок), вазъии саломатии ӯ мувофиқ буда, аз маънали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пасттар аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда қафолат диъад.

\$B) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, ихтисос, тайёрии қасбӣ, собигаи меънатӣ ва таҳрибаи қорб шароитҳои хои кори охирин вазъии саломатии ӯ мувофиқ буда, аз маънали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пасттар аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда қафолат диъад.

коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, маълумот, ихтисос, тайёрии қасбӣ, собигаи меънатӣ ва таҳрибаи қорб шароитҳои хои кори охирин (ба истисноии қорҳои ҳамбиятии музднок), вазъии саломатии ӯ мувофиқ буда, аз маънали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пасттар аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда қафолат диъад.

\$C) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, маълумот, тайёрии қасбӣ, собигаи меънатӣ ва таҳрибаи қорб шароитҳои хои кори охирин (ба истисноии қорҳои ҳамбиятии музднок), вазъии саломатии ӯ мувофиқ буда, аз маънали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пасттар аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда қафолат диъад.

\$D) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, маълумот, ихтисос, собигаи меънатӣ ва таҳрибаи қорб шароитҳои хои кори охирин (ба истисноии қорҳои ҳамбиятии музднок), вазъии саломатии ӯ мувофиқ буда, аз маънали зисташ начандон дур хойгир бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пасттар аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда қафолат диъад.

\$E) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, маълумот, ихтисос, тайёрии қасбӣ, собигаи меънатӣ ва таҳрибаи қорб шароитҳои хои кори охирин (ба истисноии қорҳои ҳамбиятии музднок), вазъии саломатии ӯ мувофиқ буда, аз маънали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пасттар аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда қафолат диъад.

@119. Шартномаи (қарордоди) меънатӣ чист?

\$A) Шартномаи (қарордоди) меънатӣ- ин санади ӯқуқӣест, ки байни қорфармо ва қорманд басташуда, ки тибқи он қорманд вазифадор аст қорҳоро аз рӯи як қасб, якчанд қасби муайян, ихтисос, ӯ вазифа бо

даралањои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатї иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои њамин кор ба корманд музд дињад ва шароити меънатино, ки санадњои ќонунгузорї ва дигар санадњои меъѐрии њуќуќї оид ба меънат ва созишномањои тарафњо муайян намудаанд, таъмин кунад.

\$B) Шартномаи (ќарордоди) меънатї- созишномаи байни корфармо ва корманд мебошад, ки тибќи он корманд вазифадор аст корњоро аз рӯи як касб, якчанд касби муайян, ихтисос, ѐ вазифа бо даралањои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатї иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои њамин кор ба корманд музд дињад ва шароити меънатино, ки санадњои ќонунгузорї ва дигар санадњои меъѐрии њуќуќї оид ба меънат ва созишномањои тарафњо муайян намудаанд, таъмин кунад.

\$C) Шартномаи (ќарордоди) меънатї- созишномаи байни корфармо ва корманд мебошад, ки тибќи он корманд вазифадор аст корњоро аз рӯи якчанд касби муайян, ихтисос, ѐ вазифа бо даралањои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатї иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои њамин кор ба корманд музд дињад ва шароити меънатино, ки санадњои ќонунгузорї ва дигар санадњои меъѐрии њуќуќї оид ба меънат ва созишномањои тарафњо муайян намудаанд, таъмин кунад.

\$D) Шартномаи (ќарордоди) меънатї- созишномаи байни корфармо ва корманд мебошад, ки тибќи он корманд вазифадор аст корњоро аз рӯи як касб, ѐ вазифа бо даралањои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатї иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои њамин кор ба корманд музд дињад ва шароити меънатино, ки санадњои ќонунгузорї ва дигар санадњои меъѐрии њуќуќї оид ба меънат ва созишномањои тарафњо муайян намудаанд, таъмин кунад.

\$E) Шартномаи (ќарордоди) меънатї- созишномаи байни корфармо ва корманд мебошад, ки тибќи он корманд вазифадор аст корњоро аз рӯи як касб, якчанд касби муайян, ихтисос, бо даралањои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатї иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои њамин кор ба корманд музд дињад ва шароити меънатино, ки санадњои ќонунгузорї ва дигар санадњои меъѐрии њуќуќї оид ба меънат ва созишномањои тарафњо муайян намудаанд, таъмин кунад. @ 120. Ба

мазмуни шартномаи (ќарордоди) меънатї равшанї андозед:

\$A) Мазмуни шартномаи (ќарордоди) меънатино созишномаи тарафњо, ва дигар санади меъѐрии њуќуќї оид ба меънат, аз љумла созишномаи генералї ва шартномаи коллективї муайян мекунад. Дар матни шартномаи (ќарордоди) меънатї бояд љои кор (ташкилот ва ѐ воњидњои муайян), вазифаи меънатино корманд, рӯзи оѓози кор мўњлати амалї шартномаи

(ќарордоди) мењнатї, њальми музди мењнат, давомнокї ва низоми ваќти корї, давомнокии рухсатии мењнатї ва дигар шароитњои мењнат нишон дода шавад.

\$B) Мазмуни шартномаи (ќарардоди) коллективиро созишномаи тарафњо, инчунин санади ќонунгузорї ва дигар санади меъёрии њуќуќї оид ба мењнат, аз љумла созишномаи генералї, соњавї ва шартномаи коллективї муайян мекунанд. Дар матни шартномаи (ќарардоди) мењнатї бояд љои кор (ташкилот ва ё воњидњои муайян), вазифаи мењнати корманд, рўзи оѓози кор мўњлати амалї шартномаи (ќарордоди) мењнатї, њальми музди мењнат, давомнокї ва низоми ваќти корї, давомнокии рухсатии мењнатї ва дигар шароитњои мењнат нишон дода шавад.

\$C) Мазмуни шартномаи (ќарардоди) мењнатиро созишномаи тарафњо, инчунин санади ќонунгузорї ва дигар санади меъёрии њуќуќї оид ба мењнат, аз љумла созишномаи генералї, соњавї ва шартномаи коллективї муайян мекунанд. Дар матни шартномаи (ќарардоди) мењнатї бояд љои кор (ташкилот ва ё воњидњои муайян), вазифаи мењнати корманд, рўзи оѓози кор мўњлати амалї шартномаи (ќарордоди) мењнатї, њальми музди мењнат, давомнокї ва низоми ваќти корї, давомнокии рухсатии мењнатї ва дигар шароитњои мењнат нишон дода шавад.

\$D) Мазмуни шартномаи (ќарардоди) мењнатиро созишномаи тарафњо, инчунин санади ќонунгузорї оид ба мењнат, аз љумла созишномаи генералї, соњавї ва шартномаи коллективї муайян мекунанд. Дар матни шартномаи (ќарардоди) мењнатї бояд љои кор (ташкилот ва ё воњидњои муайян), вазифаи мењнати корманд, рўзи оѓози кор мўњлати амалї шартномаи (ќарордоди) мењнатї, њальми музди мењнат, давомнокї ва низоми ваќти корї, давомнокии рухсатии мењнатї ва дигар шароитњои мењнат нишон дода шавад.

\$E) Мазмуни шартномаи (ќарардоди) мењнатиро созишномаи тарафњо, инчунин санади ќонунгузорї ва дигар санади меъёрии њуќуќї оид ба шуѓл, аз љумла созишномаи соњавї ва шартномаи коллективї муайян мекунанд. Дар матни шартномаи (ќарардоди) мењнатї бояд љои кор (ташкилот ва ё воњидњои муайян), вазифаи мењнати корманд, рўзи оѓози кор мўњлати амалї шартномаи (ќарордоди) мењнатї, њальми музди мењнат, давомнокї ва низоми ваќти корї, давомнокии рухсатии мењнатї ва дигар шароитњои мењнат нишон дода шавад.

@121. Шартномаи (ќарордоди) мењнатї ба кадом мўњлатњо баста мешавад?

\$A) ба мўнлатъои номуайян; ба мўнлати муайян (на бештар аз 3 сол); барои иљрои вазифаъои корманди ӯзирнабуда, ки мутобиќи Кодекси меънат љои кораш нигоъ дошта мешавад; барои иљрои коръои мавсимӣ;

\$B) ба мўнлатъои номуайян; ба мўнлати муайян (на бештар аз 10 сол); барои иљрои вазифаъои корманди ӯзирнабуда, ки мутобиќи Кодекси меънат љои кораш нигоъ дошта мешавад; ба мўнлати иљрои кори муайян;

\$C) ба мўнлатъои номуайян; ба мўнлати муайян (на бештар аз 5 сол); иљрои вазифаъои корманди ӯзирнабуда, ки мутобиќи Кодекси меънат љои кораш нигоъ дошта мешавад; ба мўнлати иљрои кори муайян; барои иљрои коръои мавсимӣ;

\$D) ба мўнлати муайян (на бештар аз 5 сол); барои иљрои вазифаъои корманди ӯзирнабуда, ки мутобиќи Кодекси меънат љои кораш нигоъ дошта мешавад; ба мўнлати иљрои кори муайян; барои иљрои коръои мавсимӣ;

\$E) ба мўнлатъои номуайян; ба мўнлати муайян (на бештар аз 2 сол); барои иљрои вазифаъои корманди ӯзирнабуда, ки мутобиќи Кодекси меънат љои кораш нигоъ дошта мешавад; ба мўнлати иљрои кори муайян; барои иљрои коръои мавсимӣ.

@122. Шартномаи (ќарордоди) меънатӣ дар кадом шакл баста мешавад?

\$A) Шартномаи меънатӣ метавонад хаттӣ баста шавад, ќарордод бошад танъо ба шакли хаттӣ баста мешавад. Шартномаи (ќарордоди) меънати дар шакли хаттӣ басташуда дар ду нусха тартиб додашуда, ба он тарафъо имзо мегузоранд.

\$B) Шартномаи меънатӣ метавонад даъонӣ ё шифоъӣ баста шавад, ќарордод бошад танъо ба шакли хаттӣ баста мешавад. Шартномаи (ќарордоди) меънати дар шакли хаттӣ басташуда дар ду нусха тартиб додашуда, ба он тарафъо имзо мегузоранд.

\$C) Шартномаи меънатӣ метавонад хаттӣ ва ё шифоъӣ баста шавад. Шартномаи (ќарордоди) меънати дар шакли хаттӣ басташуда дар ду нусха тартиб додашуда, ба он тарафъо имзо мегузоранд.

\$D) Шартномаи меънатӣ метавонад хаттӣ ва ё шифоъӣ баста шавад, ќарордод бошад танъо ба шакли хаттӣ баста мешавад. Шартномаи (ќарордоди) меънати дар шакли хаттӣ басташуда дар се нусха тартиб додашуда, ба он тарафъо имзо мегузоранд.

\$E) Шартномаи меънатӣ метавонад хаттӣ ва ё шифоъӣ баста шавад, ќарордод бошад танъо ба шакли хаттӣ баста мешавад. Шартномаи (ќарордоди)

меънатии дар шакли хаттї басташуда дар ду нусха тартиб додашуда, ба он тарафњо имзо мегузоранд.

@123. Кадоме аз њуљљатњои зерин њангоми ба кор дохил пешнињод карда мешаванд?

\$A) дафтарчаи меънатї (ба ғайр аз њолатњои бори аввал ба кор дохил гардидан); шиноснома (шањодатномаи таваллуд барои шахсоне, ки ба синни шонздањсолагї нарасидаанд); њуљљатњо дар бораи маълумот дар њолатњои пешбининамудаи санади меъерї; барои ўњдадорони њарбї – билети њарбї ё шањодатномаи баќайдгирї;

\$B) дафтарчаи меънатї (ба ғайр аз њолатњои бори аввал ба кор дохил гардидан); паспорт (шањодатномаи таваллуд барои шахсоне, ки ба синни шонздањсолагї нарасидаанд); њуљљатњо дар бораи маълумот дар њолатњои пешбининамудаи санади меъерї; барои ўњдадорони њарбї – билети њарбї ё шањодатномаи баќайдгирї;

\$C) дафтарчаи меънатї (ба ғайр аз њолатњои бори аввал ба кор дохил гардидан); шиноснома (шањодатномаи таваллуд барои шахсоне, ки ба синни чордањсолагї нарасидаанд); њуљљатњо дар бораи маълумот. барои ўњдадорони њарбї – билети њарбї ё шањодатномаи баќайдгирї;

\$D) дафтарчаи меънатї (ба ғайр аз њолатњои бори аввал ба кор дохил гардидан); шиноснома (шањодатномаи таваллуд барои шахсоне, ки ба синни шонздањсолагї нарасидаанд); њуљљатњо дар бораи маълумот дар њолатњои пешбининамудаи санади меъерї; шањодатномаи баќайдгирї;

\$E) дафтарчаи меънатї (ба ғайр аз њолатњои бори аввал ба кор дохил гардидан); шиноснома (шањодатномаи таваллуд барои шахсоне, ки ба синни њабдањсолагї нарасидаанд); њуљљатњо дар бораи маълумот дар њолатњои пешбининамудаи санади меъерї; барои ўњдадорони њарбї – билети њарбї.

@124. Нисбати кадом шахсон санљиш муќаррар карда намешавад?

\$A) Шахсони синнашон ба њабдањ нарасида, мутахассисони љавон, њангоми гузаронидан ба кор ба мањалли дигар, гузаронидан ба кор ба ташкилоти дигар, инчунин њангоми тибќи озмун ба кор ќабул намудан муќаррар карда намешавад;

\$B) Шахсони синнашон ба њабдањ нарасида, њангоми гузаронидан ба кор ба мањалли дигар, гузаронидан ба кор ба ташкилоти дигар, инчунин њангоми тибќи озмун ба кор ќабул намудан муќаррар карда намешавад.

\$C) Шахсони синнашон ба њабдањ расида, мутахассисони љавон, њангоми гузаронидан ба кор ба мањалли дигар, гузаронидан ба кор ба ташкилоти

дигар, инчунин Ӣангоми тибќи озмун ба кор ќабул намудан муќаррар карда намешавад.

\$D) Шахсони синнашон ба ӢаждаӢ нарасида, мутахассисони Ӣавон, Ӣангоми гузаронидан ба кор ба маӢалли дигар, гузаронидан ба кор ба ташкилоти дигар, инчунин Ӣангоми тибќи озмун ба кор ќабул намудан муќаррар карда намешавад.

\$E) Шахсони синнашон ба ӢаждаӢ нарасида, мутахассисони Ӣавон, маӢюбон, Ӣангоми гузаронидан ба кор ба маӢалли дигар, гузаронидан ба кор ба ташкилоти дигар, инчунин Ӣангоми тибќи озмун ба кор ќабул намудан муќаррар карда намешавад.

@ 125. Бо кадом шахсон шартномаи шогирди баста мешавад?

\$A) Корфармо Ӣуќуќ дорад ба ашхосе, ки кор мекобанд, барои муӢлати дар шартнома муќарраргардида барои таълими касби шартномаи шогирди бандад;

\$B) Корфармо ӢӢдадор аст ба ашхосе, ки кор мекобанд, барои муӢлати дар шартнома муќарраргардида барои таълими касби шартномаи шогирди бандад;

\$C) Корфармо Ӣуќуќ дорад ба ашхосе, ки кор мекобанд, бо муӢлати якмоӢа, ки дар шартнома муќарраргардидааст барои таълими касби шартномаи шогирди бандад;

\$D) Корфармо Ӣуќуќ дорад ба ашхосе, ки соӢиби кор мебошанд, барои муӢлати дар шартнома муќарраргардида барои таълими касби шартномаи шогирди бандад;

\$E) Корфармо вазифадор аст ба ашхосе, ки кор мекобанд, барои муӢлати дар шартнома муќарраргардида барои таълими касби шартномаи шогирди бандад.

@ 126. Ба мафӢуми гузаронидан ба кори дигари доими равшани андозед:

\$A) Ба дигар кори муваќќати гузаронидан (таѓйир ёфтани вазифаи меӢнатии корманд), супоридани кор аз рӢи ихтисоси дигар, тахассус ва вазифаи дигар таньо бо розигии корманд мумкин аст;

\$B) Ба дигар кори доими гузаронидан, супоридани кор аз рӢи ихтисоси дигар, тахассус ва вазифаи дигар таньо бо розигии корманд мумкин аст;

\$C) Ба дигар кори доими гузаронидан (таѓйир ёфтани вазифаи меӢнатии корманд), супоридани кор аз рӢи ихтисоси дигар, тахассус ва вазифаи дигар таньо бо розигии корманд мумкин аст;

\$D) Ба дигар кори доими гузаронидан (таѓйир ёфтани вазифаи меӢнатии корманд), супоридани кор аз рӢи ихтисоси дигар, ва вазифаи дигар таньо бо розигии корманд мумкин аст;

\$E) Ба дигар кори доими гузаронидан (таѓйир ёфтани вазифаи меӢнатии корманд), тахассус ва вазифаи дигар таньо бо розигии корманд мумкин аст.

@127. Љойивазкунї чист?

\$A) Дар худи њамон ташкилот ба љои дигари кор гузаронидан, ба бахши таркибии њамон мањал гузаронидан, дар доираи тахассус, дар љаби ихтисос ё вазифа ва дигар дастгоњ ё тальњизот кор супоридан, ки аз шартї шартномаї (ќарордоди) мењнатї бармеояд ва дар айни замон шароїти мењнат моњиятан таѓйир намеёбад, ба кори дигар гузаронидан њисоб карда ва розигии корманд гирифта намешавад.

\$B) Ба дигар кори доимї гузаронидан, супоридани кор аз рўи ихтисоси дигар, тахассус ва вазифаї дигар танњо бо розигии корманд мумкин аст;

\$C) Ба дигар кори доимї гузаронидан (таѓйир ёфтани вазифаї мењнатиї корманд), супоридани кор аз рўи ихтисоси дигар, тахассус ва вазифаї дигар танњо бо розигии корманд мумкин аст;

\$D) Ба дигар кори доимї гузаронидан (таѓйир ёфтани вазифаї мењнатиї корманд), супоридани кор аз рўи ихтисоси дигар, ва вазифаї дигар танњо бо розигии корманд мумкин аст;

\$E) Ба дигар кори доимї гузаронидан (таѓйир ёфтани вазифаї мењнатиї корманд), тахассус ва вазифаї дигар танњо бо розигии корманд мумкин аст.

@128. Кадом муносибатњои љамњиятиро њуќуќи мењнатї танзим менамояд?

\$A) Муносибатњои мењнатиїро \ танзим менамояд;

\$B) Муносибатњои љамњиятиро, ки бо мењнат алоќаманд њастанд, танзим менамояд;

\$C) Муносибатњои мењнатї ва муносибатњои ба онњо вобастаї ашхоси воќеї, ки тибќи шартномаї (ќарордоди) мењнатї дар ташкилотњо, ташкилоту муассисањои њама гуна шакли моликият кор мекунанд, кори шањрвандони алоњидаро иљро менамоянд, инчунин ашхосе, ки узв ва иштирокчиї ташкилот мебошанд, танзим менамояд;

\$D) Куќуќи мењнатї муносибатњои молу мулкї ва ғайримолумулкиї кормандонро танзим менамояд;

\$E) Камаї љавоњо ќомилан дуруст мебошанд.

@129. Дар Љумњурии Тољикистон мењнати иљборї мумкин аст?

\$A) Мењнати иљборї манњ аст;

\$B) Мењнати иљборї мумкин аст;

\$C) Мењнати иљборї дар њолатњои истисної мумкин аст;

\$D) Бо амри корфармо ба мењнати иљборї иљозат дода мешавад.

\$E) Бо ќарори суд мењнати иљборї мумкин аст.

@130. Бобилияти мењнатиї шањрванд аз синни чандсолагї ба вуљуд меояд?

\$A) Аз 21 солагї;

- \$B) Аз 16 солагі;
- \$C) Аз лаъзаи ба кóбилияти амалкунии пурра расидани шахс;
- \$D) Аз синни 15 солагі;
- \$E) Аз лаъзаи издиволь намудан.

@131. Асосҳои ба вуљуд омадани муносибатҳои меънатиро муайян намоед:

- \$A) Фармони корфармо;
- \$B) Созишномаи меънаті, ки корманд бо корфармо бастааст;
- \$C)** Шартномаи (қарордоди) меънаті, озмун, таъин ва интихобот;
- \$D) Қарори иттифоқи касабаи ташкилот;
- \$E) Қарордод ва созишномаи коллективі;

@132. Оё созишномаи коллективі ба сифати сарчашмаи ӯқуқи меънат баромад карда метавонанд?

- \$A) Метавонанд;
- \$B) Созишномаи коллективі наметавонанд сарчашмаи ӯқуқи меънаті бошад;
- \$C) Агар онро корфармо имзо намуда бошад;
- \$D) Бо қарори якҷояи иттифоқҳои касаба ва маълиси умумии кормандон созишномаҳои коллективі ҳамчун сарчашмаи ӯқуқи меънаті эътироф мегарданд;
- \$E) Њамаи љавобҳои нодуруст мебошанд.

@133. Кодекси меънат кай қабул шудааст?

- \$A) 11 юни соли 1997;
- \$B) 15 майи соли 1997;
- \$C) 16 июли соли 1997;
- \$D) 6 ноябри соли 1994;
- \$E) Дар Љумњурии Тољикистон Кодекси меънат ҳоло қабул нагардидааст.

@ 134. Таркиби Кодекси меънати Љумњурии Тољикистонро муайян намоед:

- \$A) Кодекси меънат 20 боб ва 301 моддаро дар бар мегирад;
- \$B) Кодекси меънат аз 18 боб ва 228 модда иборат аст;
- \$C) Кодекси меънат ҳоло қабул нагардидааст;
- \$D) Кодекси меънат аз 10 боб ва 100 модда иборат мебошад;
- \$E) Њамаи љавобҳои нодуруст мебошанд.

@135. Њимоя аз бекорі:

- \$A) Њуқуқи корманд мебошад;
- \$B) Озодии шаърванд маъсуб мегардад;
- \$C) Ўндадории корманд мебошад;
- \$D) Вазифаи шаърванд мебошад;

\$E) Варианти «D» дуруст аст.

@136. Ба сифати тарафҳои шартномаи (қарордоди) меънатӣ, кӣ баромад менамояд:

\$A) Қорманд ва маъмурияти муассиса;

\$B) Шаърванд ва роъбари корхона;

\$C) Соъибкори инфиродӣ ва мақомоти андоз;

\$D) Љамъияти саъомӣ ва сармоягузори хориҷӣ;

\$E) Қорманд ва корфармо.

@137. Бо дарназардошти мафҳуми шартномаи (қарордоди) меънатӣ вазифаҳои қормандро муайян намоед:

\$A) Қорманд қоръоро аз рӯи як қасб, якҷанд қасби муайян, ихтисос, ё вазифа бо даралаҳои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатӣ иљро намояд;

\$B) Фармон ва супоришҳои қорфарморо иљро намуда, қоидаҳои тартиботи дохилии меънатиро риоя намояд;

\$C) Тартиботи дохилиро риоя намуда, меъёрҳои муқаррарнамудаи қорро иљро намояд;

\$D) Дар маълумии қорхона мунтазаи ширкат варзида, қарорҳои қабулнамудаи онро бемайлон иљро намояд;

\$E) Тартиботи дохилии меънатиро риоя намуда, функцияи меънатии худро иљро намояд.

@138. Ба сифати қорфармо баромад қарда метавонад:

\$A) Роъбари қорхона, муассиса ва ташкилот;

\$B) Роъбари воъиди сохтори қорхона, муассиса ва ташкилот;

\$C) Муассиси ташкилот;

\$D) Қорхона, муассиса ва ташкилот;

\$E) Мақомоти дахлдори ҳокимияти давлатӣ, ташкилот, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун ба сифати шахси ҳуқуқӣ ба қайд гирифта шудаанд, инчунин намояндагӣ ва филиалҳои он, шахси воқеӣ, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи Қонун ба сифати соъибкори фардӣ ва ё ба сифати истифодабарандаи меънати ашхоси дигар барои эътиёли хољагии истеъмолии худ ба қайд гирифта шудааст.

@139. Шартномаи (қарордоди) меънатӣ дар қадом шакл баста мешавад?

\$A) Даъонӣ;

\$B) Хатгӣ;

\$C) Даъонӣ, расмӣ;

\$D) Хатгӣ ва ё шифоҳӣ;

\$E) Шакли онро лояибҳои муқаррар менамоянд.

@140. Мазмуни шартномаи мехатӣ аз қадом шартҳои иборат аст?

- \$A) Факултативі, омехта;
- \$B) Муњим, ғайримуњим;
- \$C) Зарурі ва иловағі;
- \$D) Муњим, иловағі;
- \$E) Алтернативі, омехта.

@141. Баста шудани шартномаи (ќарордоди) мењнаті дар асоси кадом санад ба расмият дароварда мешавад?

- \$A) Бо фармони (амри) роњбари ташкилот ё шахси ваколатдори ў;
- \$B) Дар асоси фармони роњбари корхона ва раиси кумитаи иттифоќи касабани он;
- \$C) Тибќи оинномаи корхона;
- \$D) Бо ќарори маљлиси коллективи мењнаті;
- \$E) Њамаи љавобњо нодуруст мебошанд.

@142. Њангоми ба кор ќабул намудан кадом њуљъатњо пешнињод мешаванд?

- \$A) Билети њарбі, билети њизбі, њуљъат дар бораи вазњи саломаті, шиноснома;
- \$B) Дафтарчаи мењнаті, шиноснома, њуљъат дар бораи маълумот, билети њарбі;
- \$C) Мактуби тавсияві, эълومیя дар бораи даромад, шањодатномаи суѓурта;
- \$D) Шањодатномаи акди никоњ, дафтарчаи мењнаті, шиноснома;
- \$E) Хислатнома, дафтарчаи мењнаті, диплом, билети њарбі.

@143. Њангоми ќабул ба кор њуљъат дар бораи маълумот пешнињод карда мешавад:

- \$A) Ба шарте, ки онро корфармо талаб намояд;
- \$B) Дар њама маврид пешнињод карда мешавад;
- \$C) Агар пешнињоди он дар шартномаи коллективі муќаррар гардида бошад;
- \$D) Дар њолатњои пешбиниамудай санадњои дахлдори меъері;
- \$E) Пешнињоди њуљчат дар бораи маълумот бо ризоияти тарафњо пешбині мешавад.

@144. Санљиш њангоми ќабул ба кор чигуна муќаррар мегардад?

- \$A) Дар асоси фармони корфармо;
- \$B) Бо ќарори маќомоти намояндагии кормандон;
- \$C) Санљиш бо созишномаи тарафайн муќаррар мегардад;
- \$D) Тибќи созишномаи коллективі;
- \$E) Њамаи љавобњо дуруст њастанд.

@145. Давомияти санљиш њангоми ќабул ба кор, чанд моњро дар бар мегирад?

- \$A) То 1 моъ;
- \$B) То 6 моъ;
- \$C) То 9 моъ;
- \$D) Онро тарафъо мукаррар менамоанд;
- \$E) Ѓайр аз њолатъои мукаррарнамудани конун, наметавонад аз се моъ бештар бошад.

@146. Нисбати кадом гурӯњи шаървандон санљиш мукаррар карда намешавад?

- \$A) Нисбати шахсони синашон ба 18 нарасида, мутахассисони лавон, занони њомила, тифли ширхора ва то се сола дошта, њангоми кабул ба кор тариќи озмун ва њангоми ба кор кабул намудан ба тариќи табдили кор;
- \$B) Нисбати кормандоне, ки аз як кор ба кори дигар гузаронида мешаванд;
- \$C) Нисбати занон, кормандони ноболиѓ;
- \$D) Нисбати занон ва маъюбон;
- \$E) Нисбати кормандоне, ки вазифаъои оилавиرو иљро менамоанд ва занони њомила.

@147. Таѓѓир ёфтани шартномаи меънатї, ки бо розигии корманд сурат мегирад, бо кадом ибора ифода меёбад?

- \$A) Табдили кор;
- \$B) Љойивазкунї;
- \$C) Аз кор дур кардан;
- \$D) Изофакорї
- \$E) Њамаи лавобъо дуруст мебошанд.

@148. Намудъои табдили корро мукаррар намоед:

- \$A) Табдили доимї ва муваќќатї;
- \$B) Табдили мавсимї;
- \$C) Бинобар зарурати истеъсолї ва бекористї;
- \$D) Табдили кор ба намудъо таќсим намешавад;
- \$E) Њамаи лавобъо нодуруст мебошанд.

@149. Табдили кори муваќќатї дар кадом њолатъо имконпазир мебошад?

- \$A) Дар сурати бозистодани корхона;
- \$B) Бинобар зарурати истеъсолї ва бекористї;
- \$C) Дар сурати бекористї;
- \$D) Њамчун чораи лазои интизомї;
- \$E) Бо ќарори якљояи корфармо ва маќомоти намояндагии кормандон.

@150. Табдили кори муваќќатї ба кадом мўњлат сурат мегирад?

- \$A) То 1 моъ;
- \$B) Бо созиши тарфъо мукаррар мегардад;

- \$C) Бо қарори якҷояи иттифоқи касаба ва корфармо муқаррар мешавад;
- \$D) Дар шартномаи коллектӣ муқаррар карда мешавад;
- \$E) То 6 моҳ.

@151. Санадҳои локалі, ки ба сифати манбаҳои танзимкунандаи муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо марбут мебошанд, муайян намоед:

- \$A) Конститутсияи (Сарқонуни) Ўзбекистони Тоҷикистон;
- \$B) Кодекси меънат; санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ўзбекистони Тоҷикистон эътироф кардааст.
- \$C) қонунҳои Ўзбекистони Тоҷикистон;
- \$D) Санадҳои ҳуқуқии Мальиси Олии Ўзбекистони Тоҷикистон, Президенти Ўзбекистони Тоҷикистон, Ҳукумати Ўзбекистони Тоҷикистон ва мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ;
- \$E) Санадҳои созишномаҳо: созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шаҳрӣ); шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меънерии дохилӣ (локалі) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, ҷадвали рухсатӣ, инчунин фармонҳо, амриҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад);

@152. Вазифаҳои асосии кормандро муайян намоед:

- \$A) мутобиқи шартномаи (қарордоди) меънатӣ вазифаи ҳешро софдилона иҷро намояд; интизоми меънатӣ ва технологияро риоя кунад; бо амволи корфармо эътиёткорона муносибат намояд;
- \$B) ташкилотро идора кунад ва дар доираи салоҳияти худ қарор қабул намояд;
- \$C) шартномаҳои (қарордодҳои) меънатӣ бандад ва онҳоро бекор кунад; шумораи зарурии кормандонро барои иҷрои кор муайян кунад;
- \$D) дар доираи салоҳияти худ санадҳои ҷузъии ҳуқуқӣ қабул намояд, ки барои кормандони ташкилот ҷаъмист; кормандонро барои меънатӣ сермаҳсули намунавӣ ҷавабанд гардонад;
- \$E) аз кормандон иҷрои қоидаҳои таритиботи дохилии меънатӣ, дигар қоидаҳо ва муқаррарот, инчунин шартномаҳои меънатиро талаб намояд. Дар сурати вайрон кардани (аз ҷониби корманд роҳ додан ба амали ғайриинтизомӣ) интизоми меънатӣ кормандро ба ҷавобгарии интизомӣ кашад.

@153. Ба мафҳуми кори мувофиқ равшанӣ андозед:

- \$A) коре, ки онро шаҳрванд ихро карда наметавонад, ба хинс, ихтисос, тайёрии касб, собигаи меънатӣ ва таҳрибаи кор шароитҳои хои кори охири (ба истиснои корҳои ҳамбиятии музднок), вазии саломатии е мувофиқ буда, аз маҳали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат

дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатъи на пасттар аз ӛадди агали музди меънати расман мугарраршуда кафолат диъад.

\$B) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба чинс, ихтисос, собиқаи меънатӣ ва тахрибаи корӣ шароитҳои хои кори охирин (ба истиснои корҳои ҷамъиятии музднок), вазъи саломатии ӯ мувофиқ буда, аз маънали зисташ начандон дур ҷойгир бошад ва музди меънаташро дар сатъи на пасттар аз ӛадди ақали музди меънати расман мугарраршуда кафолат диъад.

\$C) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, маълумот, ихтисос, тайёрии касбӣ, собиқаи меънатӣ ва тахрибаи корӣ шароитҳои хои кори охирин (инчунин корҳои ҷамъиятии музднок), вазъи саломатии ӯ мувофиқ буда, аз маънали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатъи на пасттар аз ӛадди агали музди меънати расман мугарраршуда кафолат диъад.

\$D) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, маълумот, ихтисос, тайёрии касбӣ, собиқаи меънатӣ ва тахрибаи корӣ шароитҳои хои кори охирин (ба истиснои корҳои ҷамъиятии музднок), вазъи саломатии ӯ мувофиқ буда, аз маънали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатъи на пасттар аз ӛадди агали музди меънати расман мугарраршуда кафолат диъад.

\$E) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, собиқаи меънатӣ ва тахрибаи корӣ шароитҳои хои кори охирин (ба истиснои корҳои ҷамъиятии музднок), вазъи саломатии ӯ мувофиқ буда, аз маънали зисташ начандон дур ҷойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатъи на пасттар аз ӛадди агали музди меънати расман муқарраршуда кафолат диъад.

@154. Ба мафъуми корҳои ҷамъиятӣ равшанӣ андозед:

\$A) шакли фаъолияти меънати дастраси умум, ки чун гоида, тарбияи пешакии касбии кормандонро, ки самти ихтимоии ӯиданок дошта, ӯамчун дастгирии иловагии ихтимоӣ ва шули мувагати шахсони корхеянда ташкил карда мешаванд, талаб намекунанд. Ба корҳои ҷамъиятӣ фаъолияте, ки бо зарурияти таъхилан бартараф намудани огибати садамаҳо, офатҳои табии, фалокатҳои дигар ҳолатҳои фавгулодда вобаста аст ва омодагии махсуси кормандон, инчунин амалҳои маъоратнок ва масъулиятноки онҳоро дар муддати кетонтарин талаб мекунад, дахл надорад.

\$B) намудҳои фаъолияти меънати дастраси умум, ки чун гоида, тарбияи пешакии касбии кормандонро, ки самти ихтимоии ӯиданок надошта, ӯамчун дастгирии иловагии ихтимоӣ ва шули мувагати шахсони корхеянда ташкил карда мешаванд, талаб мекунанд. Ба корҳои ҷамъиятӣ фаъолияте, ки бо зарурияти таъхилан бартараф намудани огибати садамаҳо,

офатъои табив, дигар ӯолатъои фавгулодда вобаста аст ва омодагии махсуси кормандон, инчунин амалъои маъоратнок ва масъулиятноки онъоро дар муддати кетонътарин талаб мекунад, дахл надорад.

\$C) намудъои фаъолияти меънати дастраси умум, ки чун гоида, тарбияи пешакии касбии кормандонро, ки самти ихтимоии фойданок дошта, ӯамчун дастгирии иловагии ихтимоб ва шули мувагати шахсони корхеянда ташкил карда мешаванд, талаб намекунад. Ба коръои хамбиятв фаъолияте, ки бо зарурияти таъхилан бартараф намудани огибати садамаъо, офатъои табив, фалокатъо, дигар ӯолатъои фавгулодда вобаста аст ва омодагии махсуси кормандон, инчунин амалъои маъоратнок ва масъулиятноки онъоро дар муддати кетонътарин талаб мекунад, дахл надорад.

\$D) шаклъои меънати дастраси умум, ки чун гоида, тарбияи пешакии касбии кормандонро, ки самти ихтимоии фойданок дошта, ӯамчун дастгирии иловагии ихтимоб ва шули доимии шахсони корхеянда ташкил карда мешаванд, талаб намекунад. Ба коръои хамбиятв фаъолияте, ки бо зарурияти таъхилан бартараф намудани огибати садамаъо, офатъои табив, фалокатъо, дигар ӯолатъои фавгулодда вобаста аст ва омодагии махсуси кормандон, инчунин амалъои маъоратнок ва масъулиятноки онъоро дар муддати кетонътарин талаб мекунад, дахл надорад.

\$E) намудъои фаъолияти меънати дастраси умум, ки чун гоида, тарбияи пешакии касбии кормандонро, ки самти ихтимоии фойданок дошта? ӯамчун дастгирии иловагии ихтимоб ва шули доимӣ шахсони корхеянда ташкил карда мешаванд, талаб намекунад. Ба коръои хамбиятв фаъолияте, ки бо зарурияти таъхилан бартараф намудани огибати садамаъо, фалокатъо, дигар ӯолатъои фавгулодда вобаста аст ва омодагии махсуси кормандон, инчунин амалъои маъоратнок ва масъулиятноки онъоро дар муддати кетонътарин талаб мекунад, дахл дорад.

@155. Кадоме аз ин ӯульъатъо ба хадамоти давлатии шуғл барои бақайдгирии шаървандони бекор пешниъод мегардад?

\$A) Бақайдгирии шаървандоне, ки дар хои истигоматии муваққатишон ӯамчун шахсони бекор ва корхеянда ба хадамоти шул мурухиат менамоянд, ӯангоми мурухиати бевоситашон бо пешниъод кардани шиноснома, диплом, дафтарчаи меънатв ё ӯуххатъое, ки онъоро иваз мекунад, ӯуххатъои тасдикунандаи тахассуси касбв, маълумот дар бораи музди меънати миёна дар се моъи охир аз хои кори охирин, пешниъод мегардад.

\$B) Бақайдгирии шаървандоне, ки дар хои истигоматии доимиашон ӯамчун шахсони бекор ба хадамоти шул мурухиат менамоянд, ӯангоми мурухиати бевоситашон бо пешниъод кардани шиноснома, маълумотномаи тиббӣ дафтарчаи меънатв ё ӯуххатъое, ки онъоро иваз мекунад, ӯуххатъои

тасдиқунандаи таҳассуси касбӣ, маълумот дар бораи музди меънати миёна дар ду моҳи охир аз ҳои кори охирин, анҳом дода мешавад.

\$C) Бағайдгирии шаървандоне, ки дар ҳои истиғомати доимиашон Ҳамчун шуғлманд ва корхейнда ба ҳадамоти шуул муροҳиат менамоянд, ӯ ангоми муροҳиати бевоситаашон бо пешниҳод кардани шиноснома, диплом, дафтарчаи меънатӣ ё ӯуххатъое, ки онҳоро иваз мекунанд, ӯуххатъои тасдиқунандаи таҳассуси касбӣ, маълумот дар бораи музди меънати миёна дар ду моҳи охир аз ҳои кори охирин, анҳом дода мешавад.

\$D) Бағайдгирии шаървандоне, ки дар ҳои истиғомати доимиашон Ҳамчун шахсони бекор ба ҳадамоти шуул муροҳиат менамоянд, ӯ ангоми муροҳиати бевоситаашон бо пешниҳод кардани шиноснома, дафтарчаи меънатӣ ё ӯуххатъое, ки онҳоро иваз мекунанд, ӯуххатъои тасдиқунандаи таҳассуси касбӣ, маълумот дар бораи музди меънати миёна дар як моҳи охир аз ҳои кори охирин, анҳом дода мешавад.

\$E) Бағайдгирии шаървандоне, ки дар ҳои истиғомати доимиашон Ҳамчун шахсони бекор ва корхейнда ба ҳадамоти шуул муροҳиат менамоянд, ӯ ангоми муροҳиати бевоситаашон бо пешниҳод кардани шиноснома, дафтарчаи меънатӣ ё ӯуххатъое, ки онҳоро иваз мекунанд, ӯуххатъои тасдиқунандаи таҳассуси касбӣ, маълумот дар бораи музди меънати миёна дар ду моҳи охир аз ҳои кори охирин, анҳом дода мешавад.

@156. Қадоме аз ин шаървандон бекор доништа намешаванд:

\$A) ба синни 15-солагӣ нарасида бошанд; мутобиги гонунгузори Хумӯурии Тоҳикистон дар бораи суғурта ба онҳо нафага таъин шудааст, аз ихора додани молиқият, гитъаи замин, воситаҳои нағлиёт ва амволи иайримангул дар ӯаҳми на камтар аз 12 маоши ӯадди агал дар як сол даромад доранд; дар муддати 10 рези баъди ба гайд гирифтани онҳо дар ҳадамоти шуули аъолб ду намуди ҳои кори мувофигро рад кардаанд, шахсоне, ки бори аввал кор меҳеянду *касби (ихтисоси)* надоранд, дар сурати ду маротиба рад намудани гирифтани тайёрии касбӣ ё таклиф ба кори музнок, аз хумла коре, ки хусусияти мувағатб дорад. Шаърванди корхейнда ду бор ба ӯамон як ҳои кор (ё як ҳои таълим) пешниҳод карда намешавад; дар давоми 10 рези баъди ба гайд гирифтани барои ёфтани кори мувофиг, бе сабабҳои узрнок, ба мағомоти ҳадамоти давлатии шуули аъолб барои ба онҳо пешниҳод намудани кори мувофиг наомадаанд; ӯуххатъои маълумоти ошкоро дуреи доштаро дар бораи набудани кор, музд ва машуулияти даромаднок, инчунин дигар маълумоти нодурустро барои бекор донистани онҳо пешниҳод намудаанд.

\$B) ба синни 15-солагӣ нарасида бошанд; мутобиги гонунгузори Хумӯурии Тоҳикистон дар бораи нафага ба онҳо нафага таъин шудааст, иайр аз

шахсоне, ки аз реи маъюбии гуреъи II нафага мегиранд; аз ихора додани моликият, воситаҳои наглиёт ва амволи иайримангул дар ӯҳми на камтар аз 12 маоши ӯадди агал дар як сол даромад доранд; дар муддати 10 рези баъди ба гайд гирифтани онҳо дар хадамоти шули аъолъ ду намуди хои кори мувофигро рад кардаанд, шахсоне, ки бори аввал кор меҳянду *касби (ихтисоси)* надоранд, дар сурати ду маротиба рад намудани гирифтани тайёрии касбъ ё таклиф ба кори музнок, аз хумла коре, ки хусусияти муваггатъ дорад. Шаърванди корҳянда як бор ба ӯамон як хои кор (ё як хои таълим) пешниҳод карда намешавад; дар давоми 11 рези баъди ба гайд гирифтани барои ёфтани кори мувофиг, бе сабабҳои узрнок, ба магомоти хадамоти давлатии шули аъолъ барои ба онҳо пешниҳод намудани кори мувофиг наомадаанд; ӯуххатҳои маълумоти ошкоро дуреи доштаро дар бораи набудани кор, музд ва машиулияти даромаднок, инчунин дигар маълумоти нодурустро барои бекор донистани онҳо пешниҳод намудаанд.

\$C) ба синни 15-солагъ нарасида бошанд; мутобиги гонунгузории Хумӯурии Тоҳикистон дар бораи нафага ба онҳо нафага таъин нашудааст, аз ихора додани моликият, гитъаи замин, воситаҳои наглиёт ва амволи иайримангул дар ӯҳми на зиёдтар аз 12 маоши ӯадди агал дар ду сол даромад доранд; дар муддати 11 рези баъди ба гайд гирифтани онҳо дар хадамоти шули аъолъ ду намуди хои кори мувофигро рад кардаанд, шахсоне, ки бори аввал кор меҳянду *касби (ихтисоси)* надоранд, дар сурати ду маротиба рад намудани гирифтани тайёрии касбъ ё таклиф ба кори музнок, аз хумла коре, ки хусусияти муваггатъ дорад. Шаърванди корҳянда ду бор ба ӯамон як хои кор (ё як хои таълим) пешниҳод карда намешавад; дар давоми 10 рези баъди ба гайд гирифтани барои ёфтани кори мувофиг, бе сабабҳои узрнок, ба магомоти хадамоти давлатии шули аъолъ барои ба онҳо пешниҳод намудани кори мувофиг наомадаанд; ӯуххатҳои маълумоти ошкоро дуреи доштаро дар бораи набудани кор, музд ва машиулияти даромаднок, инчунин дигар маълумоти нодурустро барои бекор донистани онҳо пешниҳод намудаанд.

\$D) ба синни 15-солагъ нарасида бошанд; мутобиги гонунгузории Хумӯурии Тоҳикистон дар бораи нафага ба онҳо нафага таъин шудааст, аз ихора додани моликият, гитъаи замин, воситаҳои наглиёт ва амволи иайримангул дар ӯҳми на камтар аз 12 маоши ӯадди агал дар як сол даромад надоранд; дар муддати 11 рези баъди ба гайд гирифтани онҳо дар хадамоти шули аъолъ се намуди хои кори мувофигро рад кардаанд, шахсоне, ки бори аввал кор меҳянду *касби (ихтисоси)* надоранд, дар сурати як маротиба рад намудани гирифтани тайёрии касбъ ё таклиф ба кори музнок, аз хумла коре, ки хусусияти муваггатъ дорад. Шаърванди корҳянда ду бор ба ӯамон як хои

кор (ё як хои таълим) пешниҳод карда намешавад; дар давоми 10 рези баъди ба ғайд гирифтани барои ёфтани кори мувофиг, бе сабабҳои узрнок, ба мағомоти ҳадамоти давлатии шули аъолб барои ба онҳо пешниҳод намудани кори мувофиг наомадаанд; ӯххатҳои маълумоти ошкоро дуреи доштаро дар бораи набудани кор, музд ва машиулияти даромаднок, инчунин дигар маълумоти нодурустро барои бекор донишани онҳо пешниҳод намудаанд.

\$E) ба синни 15-солаб нарасида бошанд; мутобиғи гонунгузори Хумбури Тохикистон дар бораи нафага ба онҳо нафага таъин шудааст, иайр аз шахсоне, ки аз реи маъюбии гуреи III нафага мегиранд; аз ихора додани моликият, гитъаи замин, воситаҳои наглиёт ва амволи иайримангул дар ӯахми на камтар аз 12 маоши ӯадди агал дар як сол даромад доранд; дар муддати 10 рези баъди ба ғайд гирифтани онҳо дар ҳадамоти шули аъолб ду намуди хои кори мувофигро рад кардаанд, шахсоне, ки бори аввал кор меҳеянду *касби (ихтисоси)* надоранд, дар сурати ду маротиба рад намудани гирифтани тайёрии касб ё таклиф ба кори музднок, аз хумла коре, ки хусусияти мувағатб дорад. Шаърванди корхеянда ду бор ба ӯамон як хои кор (ё як хои таълим) пешниҳод карда намешавад; дар давоми 10 рези баъди ба ғайд гирифтани барои ёфтани кори мувофиг, бе сабабҳои узрнок, ба мағомоти ҳадамоти давлатии шули аъолб барои ба онҳо пешниҳод намудани кори мувофиг наомадаанд; ӯххатҳои маълумоти ошкоро дуреи доштаро дар бораи набудани кор, музд ва машиулияти даромаднок, инчунин дигар маълумоти нодурустро барои бекор донишани онҳо пешниҳод намудаанд.

@157. Қадом мақомти давлати тартиби бақайдгирии шаървандони бекорро муайян менамояд?

\$A) [укумати Хумбури Тохикистон;

\$B) Ҳадамоти давлатии шул;

\$C) Кумитаи давлатии сармоягузори ва идораи амволи Љумбури Толикистон;

\$D) Федератсияи иттифоқҳои касабай Љумбури Толикистон;

\$E) Иттиҳодияи корфармоён.

@158. Қадом намуд фаъолият кори мувофиг дониста намешавад:

\$A) он бо иваз намудани хои истиғомат бо розигии шаърванд вобаста бошад; он дар маъале дода шавад, ки дар он хо шароити манзилб ва дигар шароити зист назар ба оне ки корманд то муροҳиат кардан ба ҳадамоти шул дошт, номусоидтар бошад: ба гоида ва меъёрҳои ӯифзи меънат мувофигат накунад; рад кардани ин кор бо сабабҳои узрнок, вазъияти шахсб ё оилабб асоснок шуда бошад;

\$B) он бо иваз намудани хои истигомат бо розигии шаърванд вобаста набошад; он дар маъале дода шавад, ки дар он хо шароити манзилъ назар ба оне ки корманд то муροхиат кардан ба хадамоти шуул дошт, номусоидтар бошад: шароити меънат ба гоида ва меъёрнои њифзи меънат мувофигат накунад; рад кардани ин кор бо сабабъои узрнок, вазъияти шахсб ё оилавб асоснок шуда бошад;

\$C) он бо иваз намудани хои истигомат бе розигии шаърванд вобаста бошад; он дар маъале дода шавад, ки дар он хо шароити манзилъ назар ба оне ки корманд то муροхиат кардан ба хадамоти шуул дошт, номусоидтар бошад: шароити меънат ба гоида ва меъёрнои њифзи меънат мувофигат накунад; рад кардани ин кор бо сабабъои узрнок, вазъияти шахсб ё оилавб асоснок шуда бошад;

\$D) он бо иваз намудани хои истигомат бе розигии шаърванд вобаста бошад; он дар маъале дода шавад, ки дар он хо шароити манзилъ ва дигар шароити зист назар ба оне ки корманд то муροхиат кардан ба хадамоти шуул дошт, номусоидтар бошад: шароити меънат ба гоида ва меъёрнои њифзи меънат мувофигат накунад; рад кардани ин кор бо сабабъои узрнок, вазъияти шахсб ё оилавб асоснок шуда бошад;

\$E) он бо иваз намудани хои истигомат бе розигии шаърванд вобаста бошад; он дар маъале дода шавад, ки дар он хо шароити манзилъ ва дигар шароити зист назар ба оне ки корманд то муροхиат кардан ба хадамоти шуул дошт, мусоидтар бошад: шароити меънат ба гоида ва меъёрнои њифзи меънат мувофигат кунад; рад кардани ин кор бо сабабъои узрнок, вазъияти шахсб ё оилавб асоснок шуда бошад;

@159. Кафолатнои давлатиро дар бахши мусоидат ба шули аъолъ муайян намоед:

\$A) мусоидати ройгон дар интихоби кори мувофиг ва бо кор таъминкунб тавассути миёнравии магомоти хадамоти давлатии шули аъолъ; тарбия ва бозомезии касбб, такмили ихтисос дар асоси роъхати магомоти хадамоти давлатии шуул; таъмини дастгирии ихтимоб; хуброни харохоти моддб бо сабаби дар њудуди Љумъурии Тољикистон ба маъали дигар бо роъхати хадамоти давлатии шули аъолъ мутобиги гонунгузории Хумъурии Тољикистон ба кор (омезиш) равон намудан; имконияти бастании шартномаъои (гарордоднои) меънатб барои иштирок дар корнои хамъиятии музднок, ки бо назардошти синну сол ва дигар хусусиятнои шаървандон ташкил карда мешаванд.

\$B) мусоидати ройгон дар интихоби кори мувофиг ва бо кор таъминкунб тавассути миёнравии магомоти хадамоти давлатии шули аъолъ; тамоюли ройгони касбб, тарбия ва бозомезии касбб, такмили ихтисос дар асоси

роњхати магомоти хадамоти давлатии шуул; таъмини дастгирии ихтимоб; хуброни харохоти моддб бо сабаби дар њудуди Љумњурии Тољикистон ба мањали дигар бо роњхати хадамоти давлатии шуули ањолб мутобиги гонунгузории Хумњурии Тохикистон ба кор (омезиш) равон намудан; имконияти бастании шартномањои (гарордодњои) мењнатб барои иштирок дар корњои хамњиятии музднок, ки бо назардошти синну сол ва дигар хусусиятњои шањрвандон ташкил карда мешаванд.

§C) мусоидати ройгон дар интихоби кори мавсимї ва бо кор таъминкунб тавассути миёнаравии магомоти хадамоти давлатии шуули ањолб; тамоюли ройгони касбб, тарбия ва бозомезии касбб, такмили ихтисос дар асоси роњхати магомоти хадамоти давлатии шуул; таъмини дастгирии ихтимоб; хуброни харохоти моддб бо сабаби дар њудуди Љумњурии Тољикистон ба мањали дигар бо роњхати хадамоти давлатии шуули ањолб мутобиги гонунгузории Хумњурии Тохикистон ба кор (омезиш) равон намудан; имконияти бастании шартномањои (гарордодњои) мењнатб барои иштирок дар корњои хамњиятии музднок, ки бо назардошти синну сол ва дигар хусусиятњои шањрвандон ташкил карда мешаванд.

§D) мусоидати ройгон дар интихоби кори мувофиг ва бо кор таъминкунб тавассути миёнаравии магомоти хадамоти давлатии шуули ањолб; тарбия ва бозомезии касбб, такмили ихтисос дар асоси пешнињоди магомоти хадамоти давлатии шуул; хуброни харохоти моддб бо сабаби дар њудуди Љумњурии Тољикистон ба мањали дигар бо роњхати хадамоти давлатии шуули ањолб мутобиги гонунгузории Хумњурии Тохикистон ба кор (омезиш) равон намудан; имконияти бастании шартномањои (гарордодњои) мењнатб барои иштирок дар корњои хамњиятии музднок, ки бо назардошти синну сол ва дигар хусусиятњои шањрвандон ташкил карда мешаванд.

§E) мусоидати ройгон дар интихоби кори муносиб ва бо кор таъминкунб тавассути миёнаравии магомоти хадамоти давлатии шуули ањолб; тамоюли ройгони касбб, тарбия ва бозомезии касбб, дар асоси роњхати магомоти хадамоти давлатии шуул; таъмини дастгирии ихтимоб; хуброни харохоти моддб бо сабаби дар њудуди Љумњурии Тољикистон ба мањали дигар бо роњхати хадамоти давлатии шуули ањолб мутобиги гонунгузории Хумњурии Тохикистон ба кор (омезиш) равон намудан; имконияти бастании шартномањои (гарордодњои) мењнатб барои иштирок дар корњои хамњиятии музднок, ки бо назардошти синну сол ва дигар хусусиятњои шањрвандон ташкил карда мешаванд.

@160. Кафолатњои давлатиро њангоми бекор эътироф намудан муайян намоед:

\$A) додани имтиёз ва кафолат ба кормандони аз корхонаю муассисаю ва ташкилотю аз кор озодгардида; пардохти *стипендия* ба шахсони бекор дар давраи тайёрии касб, ё бозомезб дар асоси роњхати магомоти хадамоти давлатии шуул; пардохти кемакпулб барои бекорб; имконияти иштирок дар корњои хамњиятии музднок;

\$B) додани имтиёз ва хубронпулб ба кормандони аз корхонаю муассисаю ва ташкилотю аз кор озодгардида; пардохти *стипендия* ба шахсони бекор дар давраи бозомўзи-касби, ё бозомезб дар асоси роњхати магомоти хадамоти давлатии шуул; пардохти кемакпулб барои бекорб; имконияти иштирок дар корњои хамњиятии музднок.

\$C) додани имтиёз ва хубронпулб ба кормандони аз корхонаю муассисаю ва ташкилотю аз кор озодгардида; пардохти *стипендия* ба шахсони бекор дар давраи тайёрии касб, такмили ихтисос ё бозомезб дар асоси пешнињоди магомоти давлатии суѓурта; пардохти кемакпулб барои бекорб; имконияти иштирок дар корњои хамњиятии музднок.

\$D) додани имтиёз ва хубронпулб ба кормандони аз корхонаю муассисаю ва ташкилотю аз кор озодгардида; пардохти *стипендия* ба шахсони бекор дар давраи тайёрии касб, такмили ихтисос ё бозомезб дар асоси роњхати магомоти хадамоти давлатии шуул; пардохти кемакпулб барои бекорб; имконияти иштирок дар корњои хамњиятии музднок.

E) додани имтиёз ва хубронпулб ба кормандони аз кор озодгардида; пардохти *стипендия* ба шахсони бекор дар давраи тайёрии касб, такмили ихтисос ё бозомезб дар асоси роњхати магомоти хадамоти давлатии шуул; пардохти кемакпулб барои бекорб; имконияти иштирок дар корњои хамњиятии музднок.

@161. Ба мафњуми муносибатњои мењнатї равшани андозед:

\$A) Муносибатњои мењнатї гуфта, муносибатњои ба мувофиќаи байни љонибњо асосёфтаеро меноманд, ки тибќи онњо корманд вазифадор аст бо риояи ќоидањои тартиботи дохилии мењнатї функцияи мењнатиро шахсан иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст шароитњои мењнати дар ќонунгузорї, шартномањои коллективї, созишномањо ва шартномаи мењнатї пешбинишударо барои корманд таъмин намояд.

\$B) Муносибатњои мењнатї гуфта, муносибатњои ба мувофиќаи байни корманд ва корфармо асосёфтаеро меноманд, ки тибќи онњо корманд вазифадор аст бо риояи ќоидањои тартиботи дохилии мењнатї функцияи муайяни мењнатиро иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст шароитњои мењнати дар ќонунгузорї, шартномањои коллективї ва шартномаи мењнатї пешбинишударо барои корманд таъмин намояд.

\$C) Муносибатҳои меънатӣ гуфта, муносибатҳои ба мувофиқаи байни корманд ва корфармо асосёфтаеро меноманд, ки тибқи онҳо корманд вазифадор аст бо риояи қоидаҳои тартиботи дохилии меънатӣ функцияи муайяни меънатиро шахсан илро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст шароитҳои меънати дар қонунгузорӣ, шартномаҳои коллективӣ, созишномаҳо ва шартномаи меънатӣ пешбинишударо барои корманд таъмин намояд.

\$D) Муносибатҳои меънатӣ гуфта, муносибатҳои ба мувофиқаи байни корманд ва корфармо асосёфтаеро меноманд, ки тибқи онҳо корманд вазифадор аст бо риояи қоидаҳои тартиботи дохилии меънатӣ функцияи муайяни меънатиро шахсан илро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст шароитҳои меънатро, ки дар шартномаҳои коллективӣ, созишномаҳо ва шартномаи меънатӣ пешбинишударо барои корманд таъмин намояд.

\$E) Муносибатҳои меънатӣ гуфта, муносибатҳои ба мувофиқаи байни корманд ва корфармо асосёфтаеро меноманд, ки тибқи онҳо корманд вазифадор аст бо риояи қоидаҳои тартиботи дохилии меънатӣ функцияи муайяни меънатиро шахсан илро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст шароитҳои меънати дар қонунгузорӣ, шартномаҳои коллективӣ, шартномаи меънатӣ пешбинишударо барои корманд таъмин намояд.

@ 162. Мўњлати пардохти кўмакпулиро барои бекорї муайян намоед:

\$A) Кемакпулб барои бекорб дар давоми сол 6 моњи тағвимб, вале на зиёда аз давраи 12-моња, дода мешавад. Кемакпулб барои бекорб моње як маротиба пардохта мешавад, ба шарте ки шахси бекор мувофиғи мењлати аз хониби мағомоти хадамоти давлатии шуғли ањолб муайянгардида аз нав аз ғайд гузарад.

\$B) Кемакпулб барои бекорб дар давоми ду сол 6 моњи тағвимб, вале на зиёда аз давраи 16-моња, дода мешавад. Кемакпулб барои бекорб моње як маротиба пардохта мешавад, ба шарте ки шахси бекор мувофиғи мењлати аз хониби мағомоти хадамоти давлатии шуғли ањолб муайянгардида аз нав аз ғайд гузарад.

\$E) Кемакпулб барои бекорб дар давоми то як сол 6 моњи рўзи корї, вале на зиёда аз давраи 12-моња, дода мешавад. Кемакпулб барои бекорб моње як маротиба пардохта мешавад, ба шарте ки шахси бекор мувофиғи мењлати аз хониби мағомоти хадамоти давлатии шуғли ањолб муайянгардида аз нав аз ғайд гузарад.

\$D) Кемакпулб барои бекорб дар давоми ду сол 6 моњ, вале на зиёда аз давраи 12-моња, дода мешавад. Кемакпулб барои бекорб моње як маротиба пардохта мешавад, ба шарте ки шахси бекор мувофиғи мењлати аз хониби

магомоти хадамоти давлатии шуули аъолъ муайянгардида аз нав аз гайд гузарад.

\$ E) Кемакпулъ барои бекоръ дар давоми ду сол 5 моъи тагвимъ, вале на зиёда аз давраи 12-моъа, дода мешавад. Кемакпулъ барои бекоръ моъе як маротиба пардохта мешавад, ба шарте ки шахси бекор мувофиги меълати аз хониби магомоти хадамоти давлатии шуули аъолъ муайянгардида аз нав аз гайд гузарад.

@163. Ба тартиби муайян намудани андозаи кемакпулъ барои бекорон равшани андозед:

\$A) Барои гирифтани кўмакпулї шаървандони бекор њангоми муроъиат ба хадамоти давлатии суѓурта бояд дар давоми 3 соли охири пеш аз муроъиат на камтар аз 18 моъи таќвими собиќаи корї дошта бошанд ва њатман аз музди меънати ин давраи фаъолият њаќќи суѓуртаи иљтимоиро пардохта бошанд.

\$B) Барои гирифтани кўмакпулї шаървандони бекор њангоми муроъиат ба хадамоти давлатии шуѓли аъолї бояд дар давоми 3 соли охири пеш аз муроъиат на камтар аз 18 моъи таќвими собиќаи корї дошта бошанд ва њатман аз музди меънати ин давраи фаъолият њаќќи суѓуртаи иљтимоиро пардохта бошанд.

\$C) Барои гирифтани кўмакпулї шаървандони бекор њангоми муроъиат ба хадамоти давлатии шуѓли аъолї бояд дар давоми 2 соли охири пеш аз муроъиат на камтар аз 12 моъи таќвими собиќаи корї дошта бошанд ва њатман аз музди меънати ин давраи фаъолият њаќќи суѓуртаи иљтимоиро пардохта бошанд.

\$D) Барои гирифтани кўмакпулї шаървандони бекор њангоми муроъиат ба хадамоти давлатии шуѓли аъолї бояд дар давоми 1 соли охири пеш аз муроъиат на камтар аз 6 моъи таќвими собиќаи корї дошта бошанд ва њатман аз музди меънати ин давраи фаъолият њаќќи суѓуртаи иљтимоиро пардохта бошанд.

\$E) Барои гирифтани кўмакпулї шаървандони бекор њангоми муроъиат ба хадамоти давлатии шуѓли аъолї бояд дар давоми 1 соли охири пеш аз муроъиат на камтар аз 8 моъи таќвими собиќаи корї дошта бошанд ва њатман аз музди меънати ин давраи фаъолият њаќќи суѓуртаи иљтимоиро пардохта бошанд.

@164. Андозаи пардохти кўмакпулиро барои бекорон муайян намоед:

\$A) Андозаи пардохти кемакпулъ барои бекоръ дар њахми 30 фоизи музди миёнаи меънати хои кори аввалин, ки дар њашт моъи охири коръ њисоб карда шудааст, вале на камтар аз музди меънати њадди ағали дар Хумъурии Тохикистон мугарраргардида таъин карда мешавад.

\$B) Андозаи пардохти кемакпулб барои бекорб дар ӧахми 50 фоизи музди миёнаи меънати хои кори охирин, ки дар дувоздаӧ моъи охири корб ӧисоб карда шудааст, вале на зиёдтар аз музди меънати ӧадди ағали дар Хумъурии Тохикистон мугарраргардида таъин карда мешавад.

\$C) Андозаи кемакпулб барои бекорб дар ӧахми 50 фоизи музди миёнаи меънати хои кори охирин (бо назардошти коэффисиентъо), ки дар шаш моъи охири корб ӧисоб карда шудааст, вале на зиёдтар аз музди меънати ӧадди ағали дар Хумъурии Тохикистон мугарраргардида таъин карда мешавад.

\$D) Андозаи пардохти кемакпулб барои бекорб дар ӧахми 50 фоизи музди миёнаи меънати хои кори охирин (бо назардошти коэффисиентъо), ки дар шаш моъи охири корб ӧисоб карда шудааст, вале на камтар аз музди меънати ӧадди ағали дар Хумъурии Тохикистон мугарраргардида таъин карда мешавад.

\$E) Андозаи кемакпулб барои бекорб дар ӧахми 50 фоизи музди миёнаи меънати хои кори аввалин (бо назардошти коэффисиентъо), ки дар шаш моъи охири корб ӧисоб карда шудааст, вале на камтар аз музди меънати ӧадди ағали дар Хумъурии Тохикистон мугарраргардида таъин карда мешавад.

@165. Нисбати кадом ашхос кўмакпулї барои бекорї дар ӧаъми музди меънати ӧадди ағал таъин карда мешавад?

\$A) Ба шаървандоне, ки пеш аз мурохиат намудан ба мағомоти хадамоти давлатии суғурта дар давоми 2 соли охир аз 18 моъи таъвими камтар соъиби кори музднок буда, ӧамчун бекор доништа шудаанд.

\$B) Ба шаървандоне, ки пеш аз мурохиат намудан ба мағомоти хадамоти давлатии шуули аъолб дар давоми 2 соли охир аз 12 моъи таъвими камтар соъиби кори музднок буда, ӧамчун бекор доништа шудаанд.

\$C) Ба шаървандоне, ки пеш аз мурохиат намудан ба мағомоти хадамоти давлатии шуули аъолб дар давоми 1 соли охир аз 6 моъи таъвими камтар соъиби кори музднок буда, ӧамчун бекор доништа шудаанд.

\$D) Ба шаървандоне, ки пеш аз мурохиат намудан ба мағомоти хадамоти давлатии шуули аъолб дар давоми

\$E) 3 соли охир аз 18 моъи таъвими камтар соъиби кори музднок буда, ӧамчун бекор доништа шудаанд

@166. Кадом шаървандон ӧукуки гирифтани кўмакпулиро барои бекорї надоранд?

\$A) Шаървандоне, ки муддати тўлонї кор меҳеянд, тайёрии касбб, такмили ихтисос, бозомезиро дар муассисаъои таълииб дар асоси роъхати мағомоти хадамоти давлатии шуули аъолб ба итмом расонида, дар коръои хамъиятии

музнок иштирок кардаанд, Ӣамчунин бо сабаби вайрон намудани гонунгузории меънат ва интизоми меънатӣ аз кор озод шудаанд, ба гирифтани кемакпулӯ барои бекорӣ Ӣугуг надоранд.

\$B) Шаървандоне, ки бори аввал кор меҳеянд, (зиёда аз ду сол) кор накардаанд, тайёрии касбӣ, такмили ихтисос, бозомезиро дар муассисаҳои таълимӣ дар асоси роҳхати мағомоти ҳадамоти давлатии шули аҳоли ба итмом расонида, дар корҳои ҳамбиятии музнок иштирок кардаанд, Ӣамчунин бо сабаби вайрон намудани гонунгузории меънат ва интизоми меънатӣ аз кор озод шудаанд, ба гирифтани кемакпулӯ барои бекорӣ Ӣугуг надоранд.

\$C) Шаървандоне, ки бори аввал кор меҳеянд, муддати телонӣ (зиёда аз як сол) кор накардаанд, тайёрии касбӣ, такмили ихтисос, бозомезиро дар муассисаҳои таълимӣ дар асоси роҳхати мағомоти ҳадамоти давлатии шули аҳоли ба итмом расонида, дар корҳои ҳамбиятии музнок иштирок кардаанд, Ӣамчунин бо сабаби вайрон намудани гонунгузории меънат ва интизоми меънатӣ аз кор озод шудаанд, ба гирифтани кемакпулӯ барои бекорӣ Ӣугуг надоранд.

\$D) Шаървандоне, ки бори аввал кор меҳеянд, муддати телонӣ кор накардаанд, такмили ихтисос, бозомезиро дар муассисаҳои таълимӣ дар асоси роҳхати мағомоти ҳадамоти давлатии шули аҳоли ба итмом расонида, дар корҳои ҳамбиятии музнок иштирок кардаанд, Ӣамчунин бо сабаби вайрон намудани гонунгузории меънат ва интизоми меънатӣ аз кор озод шудаанд, ба гирифтани кемакпулӯ барои бекорӣ Ӣугуг надоранд.

\$E) Шаървандоне, ки бори аввал кор меҳеянд, муддати телонӣ (зиёда аз як сол) кор накардаанд, бозомезиро дар муассисаҳои таълимӣ дар асоси роҳхати мағомоти ҳадамоти давлатии шули аҳоли ба итмом нарасонида, дар корҳои ҳамбиятии музнок иштирок кардаанд, Ӣамчунин бо сабаби вайрон намудани гонунгузории меънат ва интизоми меънатӣ аз кор озод шудаанд, ба гирифтани кемакпулӯ барои бекорӣ Ӣугуг надоранд.

@167. Ӣолатҳои боздоштани пардохти кемакпулиро барои бекорӣ муайян намоед:

\$A) Дар давраи бекорӣ аз ду пешниҳоди ҳои кори мувофиқ даст кашидан; ба азнавбагайдгирӣ омадани шахси бекор дар Ӣолати масти, ки бо сабаби истеъмоли машрубот, маводи нашъадор ва дигар моддаҳои мадӢушкунанда ба вуҳуд омада, бо Ӣуххатҳои дахлдор собит гаштааст ба кори мувағғатӣ ё ба кори рези Ӣафтаи (кориаш) кетоӢбе огоӢкунии ҳадамоти шули машуул шудани шахси бекор; аз хониби шахси бекор вайрон кардани шартҳои багайдгирӣ ва аз навбагайдгирӣ Ӣамчун шахси бекор;

\$B) Дар давраи бекорб аз ду пешниҳоди хои кори муносиб даст кашидан; ба азнавбагайдгирб омадани шахси бекор дар ӯлати мастб, ки бо сабаби истеъмоли машрубот ва дигар моддаҳои мадъушкунанда ба вухуд омада, бо ӯуххатҳои дахлдор собит гаштааст; ба кори мувагратб ё ба кори рези ӯафтаи (кориаш) кетонб бе огоъкунии хадамоти шуул машуул шудани шахси бекор; аз хониби шахси бекор вайрон кардани шартҳои багайдгирб ва аз навбагайдгирб ӯамчун шахси бекор;

\$C) Дар давраи бекорб аз ду пешниҳоди хои кори мувофиг даст кашидан; ба азнавбагайдгирб омадани шахси бекор дар ӯлати мастб, ки бо сабаби истеъмоли машрубот, маводи нашъадор ва дигар моддаҳои мадъушкунанда ба вухуд омада, ба кори мувагратб ё ба кори рези ӯафтаи (кориаш) кетонбе огоъкунии хадамоти шуул машуул шудани шахси бекор; аз хониби шахси бекор вайрон кардани шартҳои багайдгирб ва аз навбагайдгирб ӯамчун шахси бекор;

\$D) Дар давраи бекорб аз се пешниҳоди хои кори мувофиг даст кашидан; ба азнавбагайдгирб омадани шахси бекор дар ӯлати мастб, ки бо сабаби истеъмоли машрубот, маводи нашъадор ва дигар моддаҳои мадъушкунанда ба вухуд омада, бо ӯуххатҳои дахлдор собит гаштааст; ба кори мувагратб бе огоъкунии хадамоти шуул машуул шудани шахси бекор; аз хониби шахси бекор вайрон кардани шартҳои багайдгирб ва аз навбагайдгирб ӯамчун шахси бекор;

\$E) Дар давраи бекорб аз панљ пешниҳоди хои кори мувофиг даст кашидан; ба азнавбагайдгирб омадани шахси бекор дар ӯлати мастб, ки бо сабаби истеъмоли машрубот, маводи нашъадор ва дигар моддаҳои мадъушкунанда ба вухуд омада, бо ӯуххатҳои дахлдор собит гаштааст; ба кори мувагратб ё ба кори рези ӯафтаи (кориаш) кетонб бе огоъкунии хадамоти шуул машуул шудани шахси бекор; аз хониби шахси бекор вайрон кардани шартҳои багайдгирб ва аз навбагайдгирб ӯамчун шахси бекор.

@168. Мӯълати боздошти пардохти кӯмакпулиро муайян намоед:

\$A) Пардохти кемакпулб барои бекорб ба меълати то шаш монб боздошта мешавад;

\$B) Пардохти кемакпулб барои бекорб ба меълати то панљ монб боздошта мешавад;

\$C) Пардохти кемакпулб барои бекорб ба меълати то ду монб боздошта мешавад;

\$D) Пардохти кемакпулб барои бекорб ба меълати то се монб боздошта мешавад;

\$E) Пардохти кемакпулб барои бекорб ба меълати то чор моъ боздошта мешавад.

@169. Њолатъои катъ намудани пардохти кўмакпулиро барои бекорї муайян намоед:

\$A) дар асоси талаботи пешбининамудаи моддаи 2 Ронуни ЪТ «Дар бораи мусоидат ба шуғли аъолї» машиули кор эътироф гардидани шаърванд; њангоми бо роъхати магомоти хадамоти шули аъолб бо пардохти стипендия гузаштан аз тайёрии касбб, муддати телонб (зиёда аз як моъ) бе сабабъои узрнок њозир нашудани шахси бекор ба магомоти хадамоти шул; њангоми кечидани шахси бекор ба ноъия ё шаъри дигар; ба охир расидани меълати таъиншудаи пардохти кемакпулб барои бекорб; бо роъи фиреб гирифтани кемакпулб барои бекорб; њангоми бо карори суд дар шакли маърум шудан аз озодб ё табобати махбурб хазо гирифтани шахси бекоре, ки кемакпулб мегирад; мувофиги гонунгузории нафагаи Хумъурии Тохикистон таъин намудани нафага аз реи синну сол ва барои хизмати дарозмуддат; њангоми љалб намудан ба коръои љамъиятї.

\$B) дар асоси талаботи пешбининамудаи моддаи 3 Ронуни ЪТ «Дар бораи мусоидат ба шуғли аъолї» машиули кор эътироф гардидани шаърванд; њангоми бо роъхати магомоти хадамоти шули аъолб бо пардохти стипендия гузаштан аз тайёрии касбб, такмили ихтисос ва бозомезб; муддати телонб (зиёда аз як моъ) бе сабабъои узрнок њозир нашудани шахси бекор ба магомоти хадамоти шул; њангоми кечидани шахси бекор ба ноъия ё шаъри дигар; ба охир расидани меълати таъиншудаи пардохти кемакпулб барои бекорб; бо роъи фиреб гирифтани кемакпулб барои бекорб; њангоми бо карори суд дар шакли маърум шудан аз озодб ё табобати махбурб хазо гирифтани шахси бекоре, ки кемакпулб мегирад; мувофиги гонунгузории нафагаи Хумъурии Тохикистон таъин намудани нафага аз реи синну сол ва барои хизмати дарозмуддат; њангоми љалб намудан ба коръои љамъиятї.

\$C) дар асоси талаботи пешбининамудаи моддаи 3 Ронуни ЪТ «Дар бораи мусоидат ба шуғли аъолї» машиули кор эътироф гардидани шаърванд; њангоми бо роъхати магомоти хадамоти шули аъолб бо пардохти стипендия гузаштан аз тайёрии касбб, такмили ихтисос ва бозомезб; бе сабабъои узрнок њозир нашудани шахси бекор ба магомоти хадамоти шул; њангоми кечидани шахси бекор ба ноъия ё шаъри дигар; ба охир расидани меълати таъиншудаи пардохти кемакпулб барои бекорб; бо роъи фиреб гирифтани кемакпулб барои бекорб; њангоми бо карори суд дар шакли маърум шудан аз озодб ё табобати махбурб хазо гирифтани шахси бекоре, ки кемакпулб мегирад; мувофиги гонунгузории нафагаи Хумъурии Тохикистон

таѣин намудани нафага аз реи синну сол ва барои хизмати дарозмуддат; њангоми љалб намудан ба корњои љамњиятї.

\$D) дар асоси талаботи пешбининамудаи моддаи 3 Ронуни ЉТ «Дар бораи мусоидат ба шуѓли ањолї» машиули кор эътироф гардидани шањрванд; њангоми бо роњхати магомоти хадамоти шули ањолб бо пардохти стипендия гузаштан аз тайёрии касбб, такмили ихтисос ва бозомезб; муддати телонб (зиёда аз як моњ) бе сабабњои узрнок њозир нашудани шахси бекор ба магомоти хадамоти шул; ба охир расидани мењлати таѣиншудаи пардохти кемакпулб барои бекорб; бо роњи найранг гирифтани кемакпулб барои бекорб; њангоми бо ќарори суд дар шакли мањрум шудан аз озодб ё табобати махбурб хазо гирифтани шахси бекоре, ки кемакпулб мегирад; мувофиги гонунгузории нафагаи Хумњурии Тохикистон таѣин намудани нафага аз реи синну сол ва барои хизмати дарозмуддат; њангоми љалб намудан ба корњои љамњиятї.

\$E) дар асоси талаботи пешбининамудаи моддаи 3 Ронуни ЉТ «Дар бораи мусоидат ба шуѓли ањолї» машиули кор эътироф гардидани шањрванд; њангоми бо роњхати магомоти хадамоти шули ањолб бо пардохти стипендия гузаштан аз тайёрии касбб, такмили ихтисос ва бозомезб; муддати телонб (зиёда аз як моњ) бе сабабњои узрнок њозир нашудани шахси бекор ба магомоти хадамоти шул; њангоми кечидани шахси бекор ба ноњия ё шањри дигар; бо роњи фиреб гирифтани кемакпулб барои бекорб; њангоми бо ќарори суд дар шакли мањрум шудан аз озодб ё табобати махбурб хазо гирифтани шахси бекоре, ки кемакпулб мегирад; мувофиги гонунгузории нафагаи Хумњурии Тохикистон таѣин намудани нафага аз реи мањубї ва барои хизмати дарозмуддат; њангоми љалб намудан ба корњои љамњиятї.

@170. Кемакпулб барои бекорб дар кадом даврањо дода намешавад?

\$A) Дар давоми корношојамии доимї, ки аз вағти мугаррарнамудаи пардохти кемакпулб барои бекорб зиёд давом ёбад; аз хои истигомати доимб баромада рафтани шахси бекор бо сабаби шуѓл дар муассисањои таљимии касбии ѓоибона; даъвати шахси бекор ба хамњомадњои њарбб, халб намудан ба чорабинињои бо хизмати њарбб ва ихрои вазифањои давлатб вобастабуда.

\$B) Дар асоси талаботи пешбининамудаи моддаи 2 Ронуни ЉТ «Дар бораи мусоидат ба шуѓли ањолї» машиули кор эътироф гардидани шањрванд; њангоми бо роњхати магомоти хадамоти шули ањолб бо пардохти стипендия гузаштан аз тайёрии касбб, муддати телонб (зиёда аз як моњ) бе сабабњои узрнок њозир нашудани шахси бекор ба магомоти хадамоти шул; њангоми кечидани шахси бекор ба ноњия ё шањри дигар; ба охир расидани мењлати таѣиншудаи пардохти кемакпулб барои бекорб; бо роњи фиреб гирифтани кемакпулб барои бекорб; њангоми бо ќарори суд дар шакли

маърум шудан аз озодб ё табобати махбурб хазо гирифтани шахси бекоре, ки кемакпулб мегирад; мувофиқи гонунгузории нафагаи Хумбурии Тоҷикистон таъин намудани нафага аз реи синну сол ва барои хизмати дарозмуддат; ӯангоми ӯалб намудан ба корӯои ӯамбиятӣ.

\$C) Дар давоми корношоямии муваггаб, ки аз вағти мугаррарнамудаи пардохти кемакпулб барои бекорб зиёд давом ёбад; аз хои истигоматии доимб баромада рағтани шахси бекор бо сабаби таъсил дар муассисаҳои таълимии касбии резона; даъвати шахси бекор ба ҳамӯомадҳои ӯарбб, халб намудан ба чорабиниҳои бо хизмати ӯарбб ва ихрои вазиғаҳои давлатб вобастабуда.

\$D) Дар давоми корношоямии муваггаб, ки аз вағти мугаррарнамудаи пардохти кемакпулб барои бекорб зиёд давом намеёбад; аз хои истигоматии доимб баромада рағтани шахси бекор бо сабаби шуғл дар муассисаҳои таълимӣ; даъвати шахси бекор ба ҳамӯомадҳои ӯарбб, халб намудан ба чорабиниҳои бо хизмати ӯарбб ва ихрои вазиғаҳои давлатб вобастабуда.

\$E) Дар давоми корношоямии муваггаб, ки аз вағти мугаррарнамудаи пардохти кемакпулб барои шуғлмандӣ зиёд давом ёбад; аз хои истигоматии доимб баромада рағтани шахси бекор бо сабаби таъсил дар муассисаҳои таълимии касбии резона; даъвати шахси бекор ба ҳамӯомадҳои ӯарбб, халб намудан ба чорабиниҳои бо хизмати ӯарбб ва ихрои вазиғаҳои давлатб вобастабуда.

@171. ӯолатҳои то 25 фоиз кам намудани андозаи кӯмакпулиро барои бекорӣ муайян намоед:

\$A) Бе сабаби узрнок ӯозир нашудан барои гуғтушунид бо корғармо дар бораи ба кор таъмин шудан дар меълати 1 ӯафта аз рези бо роъхати мағомоти хадамоти шул фиристода (даъват) шудан; бе сабаби узрнок барои гирифтани роъхат ба кор (ба хондан) ба мағомоти хадамоти шул ӯозир нашудан;

\$B) Бе сабаби узрнок ӯозир нашудан барои гуғтушунид бо корғармо дар бораи ба кор таъмин шудан дар меълати 3 ӯафта аз рези бо роъхати мағомоти хадамоти шул фиристода (даъват) шудан; бе сабаби узрнок барои гирифтани роъхат ба кор (ба хондан) ба мағомоти хадамоти шул ӯозир нашудан;

\$C) Бе сабаби узрнок ӯозир нашудан барои гуғтушунид бо корғармо дар бораи ба кор таъмин шудан дар меълати на зиёда аз 2 ӯафта аз рези бо роъхати мағомоти хадамоти шул фиристода (даъват) шудан; бе сабаби узрнок барои гирифтани роъхат ба кор (ба хондан) ба мағомоти хадамоти шул ӯозир нашудан;

\$D) Бе сабаби узрнок ӯозир нашудан барои гуғтушунид бо корғармо дар бораи ба кор таъмин шудан дар меълати на камтар аз 2 ӯафта аз рези бо

роњхати магомоти хадамоти шуил фиристода (даъват) шудан; бе сабаби узрнок барои гирифтани роњхат ба кор (ба хондан) ба магомоти хадамоти шуил њозир нашудан;

\$E) Бе сабаби узрнок њозир нашудан барои гуфтушунид бо корфармо дар бораи ба кор таъмин шудан дар меълати 2 њафта аз рези бо роњхати магомоти хадамоти шуил фиристода (даъват) шудан; бе сабаби узрнок барои гирифтани роњхат ба кор (ба хондан) ба магомоти хадамоти шуил њозир нашудан.

@172. Шарти пардохти стипендияњоеро, ки ба шањрвандон дар давраи тайёрии касб, такмили ихтисос ва бозомези дода мешавад муайян намоед:

\$A) Дар давраи тайёрии касб, ё бозомезии шањрвандони бекор дар асоси роњхати магомоти хадамоти шуили ањол, ки дар давоми 18 моњи охир на камтар аз 18 њафтаи тагвими соњиби кори музднок буданд, стипендия дар њахми кемакпул барои бекор ба онњо бояд пардохта шавад.

\$B) Дар давраи тайёрии касб, такмили ихтисос ё бозомезии шањрвандони бекор дар асоси пешнињоди магомоти хадамоти шуили ањол, ки дар давоми 12 моњи охир на камтар аз 18 њафтаи тагвими соњиби кори музднок буданд, стипендия дар њахми кемакпул барои бекор ба онњо бояд пардохта шавад.

\$C) Дар давраи тайёрии касб, такмили ихтисос ё бозомезии шањрвандони бекор дар асоси роњхати магомоти хадамоти шуили ањол, ки дар давоми 18 моњи охир на камтар аз 6 њафтаи тагвими соњиби кори музднок буданд, стипендия дар њахми кемакпул барои бекор ба онњо бояд пардохта шавад.

\$D) Дар давраи тайёрии касб, такмили ихтисос ё бозомезии шањрвандони бекор дар асоси роњхати магомоти хадамоти шуили ањол, ки дар давоми 12 моњи охир на камтар аз 12 њафтаи тагвими соњиби кори музднок буданд, стипендия дар њахми кемакпул барои бекор ба онњо бояд пардохта шавад.

\$E) Дар давраи тайёрии касб, такмили ихтисос ё бозомезии шањрвандони бекор дар асоси роњхати магомоти хадамоти шуили ањол, ки дар давоми 12 моњи охир на камтар аз 8 њафтаи тагвими соњиби кори музднок буданд, стипендия дар њахми кемакпул барои бешуѓли ба онњо бояд пардохта шавад.

@173. Тамољњои системаи шарикӣ иљтимоиро муайян намоед:

\$A) Системаи шарикӣ иљтимоӣ-принсипњо ва ќоидањо, ки тавассути онњо дар сатњу сохторњои гуногун, бо маќсади њосил шудани ризоияти тарафњо, ќабули ќарорњои муштарак, татбиќи амалиёти якљоя ва пешгирии ихтилофот, њамкорию иштирокчиёни муносибатњои иљтимоӣ-мењнатӣ созмон дода мешавад;

\$B) Низоми шарикии ильтимої-принсипњо, ки тавассути онњо дар сатњу сохторњои гуногун, бо маќсади њосил шудани ризоияти тарафњо, ќабули ќарорњои муштарак, татбиќи амалиёти якљоя ва пешгирии ихтилофот, њамкорию иштирокчиёни муносибатњои ильтимої-меънатї созмон дода мешавад;

\$C) Системаи шарикии ильтимої ва ќоидањое, ки тавассути онњо дар сатњу сохторњои гуногун, бо маќсади њосил шудани ризоияти тарафњо, ќабули ќарорњои муштарак, татбиќи амалиёти якљоя ва пешгирии ихтилофот, њамкорию иштирокчиёни муносибатњои ильтимої-меънатї созмон дода мешавад;

\$D) Низоми шарикии ильтимої-принсипњо ва ќоидањое, ки тавассути онњо дар сатњу сохторњои гуногун, бо маќсади њосил шудани ризоияти тарафњо, татбиќи амалиёти якљоя ва пешгирии ихтилофот, њамкорию иштирокчиёни муносибатњои ильтимої-меънатї созмон дода мешавад;

\$E) Системаи шарикии ильтимої-принсипњо ва ќоидањое, ки тавассути онњо дар сатњу сохторњои гуногун, бо маќсади њосил шудани ризоияти тарафњо, ќабули ќарорњои муштарак, татбиќи амалиёти якљоя њамкорию иштирокчиёни муносибатњои ильтимої-меънатї созмон дода мешавад;

@174. Намояндагии кормандонро дар шарикии ильтимої муайян намоед:

\$A) Маќомоти иттифоќњои касаба ва иттињодияњои онњо ки мувофиќи оинномањои онњо њамчун намоянда ваколатдор шудаанд, маќомоти худфаъолияти љамъиятии дар маълуми умумии (конференсия) кормандони ташкилот таъсисёфта ва аз љониби онњо ваколатдоршуда;

\$B) Маќомоти иттифоќњои касаба ва иттињодияњои онњо (љумњуриявї, соњавї, вилоятї, шаърї, ноњиявї), ки мувофиќи оинномањои онњо њамчун намоянда ваколатдор шудаанд, маќомоти худфаъолияти љамъиятии дар маълуми умумии (конференсия) кормандони ташкилот таъсисёфта ва аз љониби онњо ваколатдоршуда;

\$C) Маќомоти иттифоќњои касаба ва иттињодияњои онњо (љумњуриявї, соњавї, шаърї, ноњиявї), ки мувофиќи оинномањои онњо њамчун намоянда ваколатдор шудаанд, маќомоти худфаъолияти љамъиятии дар маълуми умумии (конференсия) кормандони ташкилот таъсисёфта ва аз љониби онњо ваколатдоршуда;

\$D) Маќомоти иттифоќњои касаба ва иттињодияњои онњо (љумњуриявї, соњавї, вилоятї, ноњиявї), ки мувофиќи оинномањои онњо њамчун намоянда ваколатдор шудаанд, маќомоти худфаъолияти љамъиятии дар маълуми умумии (конференсия) кормандони ташкилот таъсисёфта ва аз љониби онњо ваколатдоршуда;

\$E) Мақомоти иттифоқҳои касаба ва иттиҳодияҳои онҳо (љумњуриявӣ, вилоятӣ, шаъри, ноҳиявӣ), ки мувофиқи оинномаҳои онҳо ҷамчун намоянда ваколатдор шудаанд, мақомоти худфаъолияти ҷамъиятии дар маълуми умумии (конференсия) кормандони ташкилот таъсисёфта ва аз ҷониби онҳо ваколатдоршуда.

@175. Ба принсиҳои шарикӣ илҳимоӣ равшанӣ андозед:

\$A) Њатман бастанӣ созишнома ва шартномаҳои коллективӣ дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муқарраргардидаи намояндагони онҳо; баробарҷуқуқии Тарафҳо; эътиромӣ манфиати Тарафҳо; интиҳоби озод дар баррасии масъалаҳои, ки мазмуни созишномаҳо ва шартномаҳои коллективиро ташкил медиҳанд; аз ҷониби Тарафҳо ихтиёри қабул намудани ўндадориҳо; илҳои њатмии муқаррароти созишномаҳо ва шартномаҳои коллективии аз ҷониби Тарафҳо қабулгардида; ҷавобгарии Тарафҳо барои илҳо накардани ўндадориҳо, қарорҳо, созишномаҳо ва шартномаҳо; назорати мутақобила ва самимият (ошқоро) дар назди шарикон; дурустӣ ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалаҳои фаъолияти Тарафҳо;

\$B) Њатман бастанӣ шартномаҳои коллективӣ дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муқарраргардидаи намояндагони онҳо; баробарҷуқуқии Тарафҳо; ваколатдорӣ намояндагони Тарафҳо; эътиромӣ манфиати Тарафҳо; интиҳоби озод дар баррасии масъалаҳои, ки мазмуни созишномаҳо ва шартномаҳои коллективиро ташкил медиҳанд; аз ҷониби Тарафҳо ихтиёри қабул намудани ўндадориҳо; илҳои њатмии муқаррароти созишномаҳо ва шартномаҳои коллективии аз ҷониби Тарафҳо қабулгардида; ҷавобгарии Тарафҳо барои илҳо накардани ўндадориҳо, қарорҳо, созишномаҳо ва шартномаҳо; назорати мутақобила ва самимият (ошқоро) дар назди шарикон; дурустӣ ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалаҳои фаъолияти Тарафҳо;

\$C) Њатман бастанӣ созишнома ва шартномаҳои коллективӣ дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муқарраргардидаи намояндагони онҳо; баробарҷуқуқии Тарафҳо; ваколатдорӣ намояндагони Тарафҳо; эътиромӣ манфиати Тарафҳо; интиҳоби озод дар баррасии масъалаҳои, ки мазмуни созишномаҳо ва шартномаҳои коллективиро ташкил медиҳанд; аз ҷониби Тарафҳо ихтиёри қабул намудани ўндадориҳо; илҳои њатмии муқаррароти созишномаҳо ва шартномаҳои коллективии аз ҷониби Тарафҳо қабулгардида; ҷавобгарии Тарафҳо барои илҳо накардани ўндадориҳо,

ќарорњо, созишномањо ва шартномањо; назорати мутаќобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон; дурустї ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти Тарафњо;

\$D) Њатман бастании созишнома дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муќарраргардидаи намояндагони онњо; баробарњуќуќии Тарафњо; ваколатдории намояндагони Тарафњо; интихоби озод дар баррасии масъалањое, ки мазмуни созишномањо ва шартномањои коллективиро ташкил медињанд; аз љониби Тарафњо ихтиёри ќабул намудани ўњдадорињо; иљрои њатмии муќаррароти созишномањо ва шартномањои коллективии аз љониби Тарафњо ќабулгардида; љавобгарии Тарафњо барои иљро накардани ўњдадорињо, ќарорњо, созишномањо ва шартномањо; назорати мутаќобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон; дурустї ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти Тарафњо;

\$E) Њатман бастании созишнома ва шартномањои коллективї дар сурати розї будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муќарраргардидаи намояндагони онњо; баробарњуќуќии Тарафњо; ваколатдории намояндагони Тарафњо; эњтироми манфиати Тарафњо; интихоби озод дар баррасии масъалањое, ки мазмуни созишномањо ва шартномањои коллективиро ташкил медињанд; аз љониби Тарафњо ихтиёри ќабул намудани ўњдадорињо; иљрои њатмии муќаррароти созишномањо ва шартномањои коллективии аз љониби Тарафњо ќабулгардида; љавобгарии Тарафњо барои иљро накардани ўњдадорињо, ќарорњо, созишномањо ва шартномањо; назорати мутаќобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон; дурустї ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти Тарафњо.

@176. Маќомоти системаи шарикии иљтимоиро муайян намоед:

\$A) Маќомоти асосии низоми шарикии иљтимої дар тамоми сатњњо комиссияњои сетарафа ба њисоб мераванд;

\$B) Маќомоти асосии системаи шарикии иљтимої дар тамоми сатњњо комиссияњои дутарафа ба њисоб мераванд;

\$C) Маќомоти асосии системаи шарикии иљтимої дар тамоми сатњњо комиссияњои дутарафа (сетарафа) ба њисоб мераванд;

\$D) Маќомоти асосии системаи шарикии иљтимої дар тамоми сатњњо комиссияњои сетарафа (дутарафа) ба њисоб мераванд;

\$E) Маќомоти асосии системаи шарикии иљтимої дар тамоми бахшњо комиссияњои салоњиятдор (дутарафа) ба њисоб мераванд.

@177. Мазмуни созишномаи коллективї аз кадом масъалањо иборат мебошад:

\$A) Ўндадорињо дар соњаи пардохти музди мењнат, киро кардан ва аз кор озода намудани кормандон; иљрои маљмуи тадбирњои махсус оид ба њифзи иљтимоии ањоли, чорабинињо оид ба инкишофи бозори мењнат, таъминоти муфиди шуѓли ањоли, зиёд намудани њаљми мањсулот, аз љумла молњои ниёзи мардум ва кишоварзи; муќаррар намудани меъёрњои асосии сатњи зиндаѓи ва паст кардани сатњи камбизоати; муќаррар намудани имтиёзот ва афзалиятњои иловаѓи ба ташкилотњо, корфармоёне (соњибмулконе), ки љойњои кории иловаѓи ташкил намуда, аз мењнати маљубон, љавонон, аз љумла наврасон истифода менамоянд; иштироки кормандон дар истифодабарии даромадњое, ки аз фурӯши амволи ба моликияти давлати тааллуќдошта ба даст меоянд; њифзи манфиати кормандон њангоми хусусигардонии фонди манзили; зиёд намудани њаљми иловапулињои хусусияти љубронидошта, ки андозаи њадди аќаллашон дар ќонунгузории амалкунанда пешбини гардидааст; таъмини амнияти экологии ва њифзи саломати; масъалањои таъминоти иљтимоии ва суѓуртаи иљтимоии; беътар намудани шароити хизматрасонии иљтимоии шахсоне, ки дар истењсолот кор мекунанд, дигар масъалањои ба соњаи рушди иљтимоию иќтисодии ва муносибатњои мењнати вобаста, инчунин ўндадорињо оид ба пешгирии ихтилофоти мењнати ва эътирозњо, тањкими интизоми мењнат, муайян намудани масъулияти иштирокчиёни созишнома, таъмини назорат оид ба љараёни иљрои созишнома.

\$B) Ўндадорињо дар соњаи пардохти музди мењнат, њифзи мењнат, иљрои маљмуи тадбирњои махсус оид ба њифзи иљтимоии ањоли, чорабинињо оид ба инкишофи бозори мењнат, таъминоти муфиди шуѓли ањоли, зиёд намудани њаљми мањсулот, аз љумла молњои ниёзи мардум ва кишоварзи; муќаррар намудани меъёрњои асосии сатњи зиндаѓи ва паст кардани сатњи камбизоати; муќаррар намудани имтиёзот ва афзалиятњои иловаѓи ба ташкилотњо, корфармоёне (соњибмулконе), ки љойњои кории иловаѓи ташкил намуда, аз мењнати маљубон, љавонон, аз љумла наврасон истифода менамоянд; иштироки кормандон дар истифодабарии даромадњое, ки аз фурӯши амволи ба моликияти давлати тааллуќдошта ба даст меоянд; њифзи манфиати кормандон њангоми хусусигардонии фонди манзили; зиёд намудани њаљми иловапулињои хусусияти љубронидошта, ки андозаи њадди аќаллашон дар ќонунгузории амалкунанда пешбини гардидааст; таъмини амнияти экологии ва њифзи саломати; масъалањои таъминоти иљтимоии ва суѓуртаи иљтимоии; беътар намудани шароити хизматрасонии иљтимоии шахсоне, ки дар истењсолот кор мекунанд, дигар масъалањои ба соњаи рушди иљтимоию иќтисодии ва муносибатњои мењнати вобаста, инчунин ўндадорињо оид ба пешгирии ихтилофоти мењнати ва эътирозњо, тањкими

интизоми меънат, муайян намудани масъулияти иштирокчиёни созишнома, таъмини назорат оид ба лъараёни иљрои созишнома.

§C) Ўндадорињо дар соњаи пардохти музди меънат, њифзи меънат, киро кардан ва аз кор озод намудани кормандон; иљрои маљмуи тадбирњои махсус оид ба њифзи иљтимоии ањољи, чорабинињо оид ба инкишофи бозори меънат, таъминоти муфиди шуѓли ањољи, зиёд намудани њаљми мањсулот, аз љумла молњои ниёзи мардум ва кишоварзи; муќаррар намудани меъёрњои асосии сатњи зиндаѓи ва паст кардани сатњи камбизоати; муќаррар намудани имтиёзот ва афзалиятњои иловаѓи ба ташкилотњо, корфармоёне (соњибмулконе), ки љойњои кории иловаѓи ташкил намуда, аз меънати маљубон, љавонон, аз љумла наврасон истифода менамоянд; иштироки кормандон дар истифодабарии даромадњое, ки аз фуруши амволи ба моликияти давлати тааллуќдошта ба даст меоянд; њифзи манфиати кормандон њангоми хусусигардонии фонди манзилї; зиёд намудани њаљми иловапулињои хусусияти љубронидошта, ки андозаи њадди аќаллашон дар ќонунгузории амалкунанда пешбинї гардидааст; масъалањои таъминоти иљтимої ва суѓуртаи иљтимої; бењтар намудани шароити хизматрасонии иљтимоии шахсоне, ки дар истењсолот кор мекунанд, дигар масъалањои ба соњаи рушди иљтимоию иќтисоди ва муносибатњои меънатї вобаста, инчунин ўндадорињо оид ба пешгирии ихтилофоти меънатї ва эътирозњо, тањкими интизоми меънат, муайян намудани масъулияти иштирокчиёни созишнома, таъмини назорат оид ба лъараёни иљрои созишнома.

§D) Ўндадорињо дар соњаи пардохти музди меънат, њифзи меънат, киро кардан ва аз кор озод намудани кормандон; иљрои маљмуи тадбирњои махсус оид ба њифзи иљтимоии ањољи, чорабинињо оид ба инкишофи бозори меънат, таъминоти муфиди шуѓли ањољи, зиёд намудани њаљми мањсулот, аз љумла молњои ниёзи мардум ва кишоварзи; муќаррар намудани меъёрњои асосии сатњи зиндаѓи ва паст кардани сатњи камбизоати; муќаррар намудани имтиёзот ва афзалиятњои иловаѓи ба ташкилотњо, корфармоёне (соњибмулконе), ки љойњои кории иловаѓи ташкил намуда, аз меънати маљубон, љавонон, аз љумла наврасон истифода менамоянд; иштироки кормандон дар истифодабарии даромадњое, ки аз фуруши амволи ба моликияти давлати тааллуќдошта ба даст меоянд; њифзи манфиати кормандон њангоми хусусигардонии фонди манзилї; зиёд намудани њаљми иловапулињои хусусияти љубронидошта, ки андозаи њадди аќаллашон дар ќонунгузории амалкунанда пешбинї гардидааст; таъмини амнияти экологї ва њифзи саломати; масъалањои таъминоти иљтимої ва суѓуртаи иљтимої; бењтар намудани шароити хизматрасонии иљтимоии шахсоне, ки дар истењсолот кор мекунанд, дигар масъалањои ба соњаи рушди иљтимоию

иктисодї ва муносибатҳои меънатї вобаста, инчунин ўндадориҳои оид ба пешгирии ихтилофоти меънатї ва эътирозҳои муайян намудани масъулияти иштирокчиҳои созишнома, таъмини назорат оид ба ҷараёни илҳои созишнома.

\$E) Ўндадориҳои дар соҳаи пардохти музди меънат, Ҳифзи меънат, киро кардан ва аз қор озод намудани қормандон; илҳои маълумї тадбирҳои махсус оид ба Ҳифзи илҳои аҳоли, қорабиниҳои оид ба инкишофи бозори меънат, таъминоти муфиди шугли аҳоли, зиёд намудани Ҳалми маъсулот, аз ҷумла молҳои ниёзи мардум ва кишоварзї; муқаррар намудани меъёрҳои асосии сатҳи зиндагї ва паст кардани сатҳи қамбизоатї; муқаррар намудани имтиёзот ва афзалиятҳои иловагї ба ташкилотҳои қорфармоёне (соҳибмулконе), ки Ҳойҳои қори иловагї ташкил намуда, аз меънати маъубон, Ҳавонон, аз ҷумла наврасон истифода менамоянд; иштироки қормандон дар истифодабарии қаромадҳои қи аз қурӯши амволи ба молиқияти давлатї тааллуқдошта ба даст меоянд; Ҳифзи қанфиати қормандон қангоми хусусиқардонии қонди қанзилї; зиёд намудани Ҳалми иловапулиҳои хусусияти Ҳубронидошта, қи андозаи қадди ақаллашон дар қонунгузории амалқунанда пешқинї қардидааст; таъмини амнияти эқологї ва Ҳифзи саломатї; масъалаҳои таъминоти илҳои қи ва суқуртаи илҳои қи; беътар намудани шароити хизматрасонии илҳои қи шахсоне, қи дар истеъсолот қор меқунанд, қигар масъалаҳои ба соҳаи рушди илҳои қи иктисодї ва муносибатҳои меънатї вобаста, инчунин ўндадориҳои оид ба пешгирии ихтилофоти меънатї ва эътирозҳои таққими интизоми меънат, муайян намудани масъулияти иштирокчиҳои созишнома, таъмини назорат оид ба ҷараёни илҳои созишнома.

@178. Мўълати амали созишномаи қоллективиро муайян намоед:

\$A) Давраи амали созишномаи қоллективиро тарафҳои муайян меқунанд;

\$B) Давраи амали созишномаи қоллективиро қомиссияи сетаарафа муайян меқунанд;

\$C) Давраи амали созишномаи қоллективиро қомиссияи ду тарафа муайян меқунанд;

\$D) Давраи амали созишномаи қоллективиро қорманд ва қорфармо муайян меқунанд;

\$E) Давраи амали созишномаи қоллективиро тарафҳои шарии илҳои қи ва қомиссияи сетаарафа муайян меқунанд.

@179. Қамони эътибор қайдо намудани созишномаи қоллективиро муайян намоед:

\$A) Созишнома аз рўзи қабули он ва ё аз рўзи қар созишнома муқарраршуда эътибор қайдо меқунанд;

\$B) Созишнома аз рӯзи ба он имзо гузоштани он эътибор пайдо мекунад;

\$C) Созишнома аз лаъзаи ба он имзо гузоштани Тарафно эътибор пайдо мекунад;

\$D) Созишнома аз рӯзи ба он имзо гузоштани Тарафно ва ё аз рӯзи дар созишнома муқарраршуда эътибор пайдо мекунад;

\$E) Созишнома аз лаъзаи қабули он эътибор пайдо мекунад.

@180. Мўълати бақайдгирии созишномаҳо ва шартномаҳои коллективиро муайян намоед:

\$A) Созишномаҳо, дар давоми понздаҳ рӯзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои бақайдгирии огоҳонӣ ба мақоми дахлдор оид ба меънат фиристода мешавад;

\$B) Созишномаҳо, шартномаҳои коллективӣ дар давоми бист рӯзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои бақайдгирии огоҳонӣ ба мақоми дахлдор оид ба меънат фиристода мешавад;

\$C) Созишномаҳо, дар давоми даҳ рӯзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои бақайдгирии огоҳонӣ ба мақоми дахлдор оид ба меънат фиристода мешавад;

\$D) Созишномаҳо, шартномаҳои коллективӣ дар давоми даҳ рӯзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои бақайдгирии огоҳонӣ ба мақоми дахлдор оид ба меънат фиристода мешавад;

\$E) Созишномаҳо, шартномаҳои коллективӣ дар давоми даҳ рӯзи баъд аз имзо шуданаш барои бақайдгирии огоҳонӣ ба мақоми дахлдор оид ба меънат фиристода мешавад;

@181. Қадом муносибатҳои қонунгузори меънат танзим менамояд?

\$A) Муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меънатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои Ҷама гуна шакли моликият қор мекунанд, қори шаървандони алоҳидаро илро менамоянд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчии ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузори ва дигар санади меъерӣ оид ба меънат танзим мегардад.

\$B) Муносибатҳои меънатӣ-илтимоӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меънатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои Ҷама гуна шакли моликият қор мекунанд, қори шаървандони алоҳидаро илро менамоянд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчии ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузори ва дигар санади меъерӣ оид ба меънат танзим мегардад.

\$C) Муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меънатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту

муассисаҳои Ҳама гуна шакли моликият қор меқунанд, қори шаҳрвандони алоҳидаро илро менамоянд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчи ташкилот мебошанд.

\$D) Муносибатҳои меънати ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меънатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои Ҳама гуна шакли моликият қор меқунанд, қори шаҳрвандони алоҳидаро илро менамоянд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчи ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузори ва дигар санади меъерӣ оид ба меънат танзим мегардад.

\$E) Муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи меънатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои Ҳама гуна шакли моликият қор меқунанд, қори шаҳрвандони алоҳидаро илро менамоянд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчи ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузори ва дигар санади меъерӣ оид ба меънат танзим мегардад.

@182. Сарчашмаҳои нуқӯқи меънатро муаян намоед:

\$A) ба сифати сарчашмаҳои нуқӯқи меънат баромад менамоянд: Конститутсияи (Сарқонуни) Љумбурии Тоҷикистон; Кодекси меънат; қонунҳои Љумбурии Тоҷикистон; Санадҳои нуқӯқи Маллиси Олии Љумбурии Тоҷикистон, Президенти Љумбурии Тоҷикистон, Санадҳо – созишномаҳо: созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шаҳрӣ);

шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъерии дохилӣ (лоқалӣ) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, ладвали рухсатиҳо, инчунин фармонҳо, амрияҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роқбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад); Санадҳои нуқӯқи байналмилалӣ, ки Љумбурии Тоҷикистон эътироф қардааст.

\$B) Манбаҳои танзимқунандаи муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста инҳо мебошанд; Конститутсияи (Сарқонуни) Љумбурии Тоҷикистон; Кодекси меънат; қонунҳои Љумбурии Тоҷикистон; Санадҳои нуқӯқи Маллиси Олии Љумбурии Тоҷикистон, Президенти Љумбурии Тоҷикистон, Нуқумати Љумбурии Тоҷикистон ва мақомоти нуқимияти маҳаллӣ; Санадҳо – созишномаҳо: соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шаҳрӣ);

шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъерии дохилӣ (лоқалӣ) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, ладвали рухсатиҳо, инчунин фармонҳо, амрияҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роқбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад); Санадҳои нуқӯқи байналмилалӣ, ки Љумбурии Тоҷикистон эътироф қардааст.

\$C) Манбаъҳои танзимкунандаи муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста инҳо мебошанд; Конститутсияи (Сарқонуни) Ўзбекистон; Кодекси меънат; Санадҳои Ҳуқуқии Маълумоти Олии Ўзбекистон, Президенти Ўзбекистон, Ҳукумати Ўзбекистон ва мақомоти ҷоримияти маҳаллӣ; Санадҳо – созишномаҳо: созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шаҳрӣ);

шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (локалӣ) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, қарорҳои рухсатӣ, инчунин фармонҳо, амриҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад); Санадҳои Ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ўзбекистон эътироф кардааст.

\$D) Сарчашмаҳои ҳуқуқӣ меънат инҳо мебошанд: Конститутсияи (Сарқонуни) Ўзбекистон; Кодекси меънат; қонунҳои Ўзбекистон; Санадҳои Ҳуқуқии Маълумоти Олии Ўзбекистон, Президенти Ўзбекистон, Ҳукумати Ўзбекистон ва мақомоти ҷоримияти маҳаллӣ; Санадҳо – созишномаҳо: созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шаҳрӣ);

шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (локалӣ) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, қарорҳои рухсатӣ, инчунин фармонҳо, амриҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад); Санадҳои Ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ўзбекистон эътироф кардааст.

\$E) Манбаъҳои танзимкунандаи муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста инҳо мебошанд; Конститутсияи (Сарқонуни) Ўзбекистон; қонунҳои Ўзбекистон; Санадҳои Ҳуқуқии Маълумоти Олии Ўзбекистон, Президенти Ўзбекистон, Ҳукумати Ўзбекистон ва мақомоти ҷоримияти маҳаллӣ; Санадҳо – созишномаҳо: созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шаҳрӣ);

шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (локалӣ) оид ба меънат (қоидаҳои дохилии меънат, қарорҳои рухсатӣ, инчунин фармонҳо, амриҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳои, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад).

@ 183. Қадом мақомоти давлатӣ дар соҳаи меънат салоҳияти идора намуданро дорад?

\$A) Мақоми давлатӣ оид ба меънат ва мақомоти минтақавӣ он идораи давлатии соҳаи меънатро дар Ўзбекистон ба амал бароварда

барои таъния, татбиќ ва ӯамӯангсозии сиёсат дар соӯаи мазкур, ки шароити меънат ва шуӯл, муносибатӯои меънатӣ, тайёр кардани кадрӯои коргарӣ, ӯильрати меънати онӯоро дар бар мегирад, масӯулият доранд.

\$B) Маӯоми давлатӣ оид ба меънат ва шуӯли аӯолии Ъумӯурии Тоӯикистон соӯаи меънатро дар Ъумӯурии Тоӯикистон ба амал бароварда барои таъния, татбиќ ва ӯамӯангсозии сиёсат дар соӯаи мазкур, ки шароити меънат ва шуӯл, муносибатӯои меънатӣ, тайёр кардани кадрӯои коргарӣ, ӯильрати меънати онӯоро дар бар мегирад, масӯулият доранд.

\$C) Маӯоми давлатӣ оид ба меънат ва шуӯли аӯолии Ъумӯурии Тоӯикистон ва маӯомоти минтақагии он идораи давлатии соӯаи меънатро дар Ъумӯурии Тоӯикистон ба амал бароварда барои таъния, татбиќ ва ӯамӯангсозии сиёсат дар соӯаи мазкур, ки шароити меънат ва шуӯл, муносибатӯои меънатӣ, тайёр кардани кадрӯои коргарӣ, ӯильрати меънати онӯоро дар бар мегирад, масӯулият доранд.

\$D) Маӯоми давлатӣ оид ба меънат ва шуӯли аӯолии Ъумӯурии Тоӯикистон ва маӯомоти минтақагии он идораи давлатии соӯаи меънатро дар Ъумӯурии Тоӯикистон ба амал бароварда барои татбиќ ва ӯамӯангсозии сиёсат дар соӯаи мазкур, ки шароити меънат ва шуӯл, муносибатӯои меънатӣ, тайёр кардани кадрӯои коргарӣ, ӯильрати меънати онӯоро дар бар мегирад, масӯулият доранд.

\$E) Маӯоми давлатӣ оид ба меънат ва шуӯли аӯолии Ъумӯурии Тоӯикистон ва маӯомоти минтақагии он идораи давлатии соӯаи меънатро дар Ъумӯурии Тоӯикистон ба амал бароварда барои таъния, ва ӯамӯангсозии сиёсат дар соӯаи мазкур, ки шароити меънат ва шуӯл, муносибатӯои меънатӣ, тайёр кардани кадрӯои коргарӣ, ӯильрати меънати онӯоро дар бар мегирад, масӯулият доранд.

@184. Ба маӯӯуми санадӯои меъёрии дохилӣ равшанӣ андозед:

\$A) санадӯои меъёрии дохилӣ санадӯои меъёрии ӯуӯуӯии аз тарафи маӯомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии маӯомоти намояндагии кормандон қабулнамудае, муносибатӯои меънатӣ ва муносибатӯои ба онӯо алоқамадро танзим намуда, дар ӯудуди ташкилот амал мекунад;

\$B) санадӯои меъёрии дохилӣ

санадӯои меъёрии ӯуӯуӯии аз тарафи маӯомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии маӯомоти намояндагии кормандон қабулнамудае, муносибатӯои меънатӣ ва муносибатӯои ба онӯо алоқамадро танзим намуда, дар ӯудуди корхона амал мекунад;

\$C) санадӯои меъёрии дохилӣ (локалӣ) - санадӯои меъёрии ӯуӯуӯии аз тарафи маӯомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии маӯомоти

намояндагии кормандон қабулнамудае, муносибатҳои меънатро танзим намуда, дар ӯдуди ташкилот амал мекунад;

\$D) санадҳои меъриҳои дохилӣ (локалӣ) - санадҳои меъриҳои ӯқуқии аз тарафи мақомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии мақомоти намояндагии кормандон қабулнамудае, муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо алоқамандро танзим намуда, дар ӯдуди муассиса амал мекунад;

\$E) санадҳои меъриҳои дохилӣ (локалӣ) санадҳои меъриҳои ӯқуқии аз тарафи мақомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии мақомоти намояндагии кормандон қабулнамудае, муносибатҳои меънатӣ ва муносибатҳои ба онҳо алоқамандро танзим намуда, дар ӯдуди ташкилот амал мекунад;

@185. Ба мафҳуми корманди кироя равшанӣ андозед:

\$A) корманди кироя – шахсе, ки дар муносибатҳои меънатӣ бо корфармо дар асоси шартномаи (қарордоди) меънати басташуда қарор дорад ;

\$B) корманди кироя – шахсе, ки дар муносибатҳои меънатӣ бо корфармо дар асоси шартномаи (қарордоди) меънати басташуда қарор дорад;

\$C) корманди кироя (корманд) – шахсе, ки дар муносибатҳои меънатӣ-истеҳсолӣ бо корфармо дар асоси шартномаи (қарордоди) меънати басташуда қарор дорад;

\$D) корманди кироя (корманд) – шахсе, ки дар муносибатҳои меънатӣ бо корфармо дар асоси шартномаи (қарордоди) меънати басташуда қарор дорад;

\$E) корманди кироя (корманд) – шаҳрванде, ки дар муносибатҳои меънатӣ-истеҳсолӣ бо қордеҳ дар асоси шартномаи меънати басташуда қарор дорад.

@186. Ба мафҳуми шартҳои муҳими қор равшанӣ андозед

\$A) шартҳои муҳими қор – андозаи пардохти музди меънат, имтиёзҳо, низоми қор, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи қорӣ, яқъоякунии ихтисос, тағйир додани қараља ва номгӯи вазифаҳо;

\$B) шартҳои муҳими қор – низом ва андозаи пардохти музди меънат, имтиёзҳо, низоми қор, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи қорӣ, яқъоякунии ихтисос, тағйир додани қараља ва номгӯи вазифаҳо;

\$C) шартҳои муҳими қор – низом ва андозаи пардохти музди меънат, низоми қор, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи қорӣ, яқъоякунии ихтисос, тағйир додани қараља ва номгӯи вазифаҳо;

\$D) шартҳои муҳими қор – низом ва андозаи пардохти музди меънат, имтиёзҳо, низоми қор, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи қорӣ, тағйир додани қараља ва номгӯи вазифаҳо;

\$E) шартҳои муъими қор – низом ва андозаи пардохти музди меънат, имтиёзо, низоми қор, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи қорӣ, тағйир додани дарала ва номгӯи вазифаҳо;

@187. Мафъуми квотаро муайян намоед (квота чист)?

\$A) квота – ҳиссаи ӯйҳои қориест, ки ташкилот сарфи назар аз шакли молиқият ва хољагидорӣ барои бо қор таъмин қардани шахсе, ки ба ҳимояи илтимоиъ эътиёл дорад, пешниҳод мекунад;

\$B) квота – қисми ӯйҳои қориест, ки ташкилот сарфи назар аз шакли молиқият ва хољагидорӣ барои бо қор таъмин қардани шахсе, ки ба ҳимояи илтимоиъ эътиёл дорад, пешниҳод мекунад;

\$C) квота – ҳиссаи (қисми) ӯйҳои қориест, ки ташкилот сарфи назар аз шакли молиқият ва хољагидорӣ барои бо қор таъмин қардани шахсе, ки ба ҳимояи илтимоиъ эътиёл дорад, пешниҳод мекунад;

\$D) квота – ҳиссаи (қисми) ӯйҳои қориест, ки қорхона сарфи назар аз шакли молиқият ва хољагидорӣ барои бо қор таъмин қардани шахсе, ки ба ҳимояи илтимоиъ эътиёл дорад, пешниҳод мекунад;

\$E) квота – ҳиссаи (қисми) ӯйҳои қориест, ки қорфармо сарфи назар аз шакли молиқият ва хољагидорӣ барои бо қор таъмин қардани шахсе, ки ба ҳимояи илтимоиъ эътиёл дорад, пешниҳод мекунад;

@188. Мафъуми дағалона вайрон қардани интизоми меънатро муайян намоед:

\$A) дағалона вайрон қардани интизоми меънатӣ – ба ӯи қор дар ҳолати мастӣ, нашъамандӣ ё токсикоманӣ ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ӯи қор набудан (аз ӯумла, зиёда аз 3 соати рӯзи қорӣ набудан), дар ӯи қор қасдан вайрон намудан ва дуздидани молиқияти қорфармо, аз тарафи қорманд вайрон қардани қоидаҳои техникаи беҳатарӣ, беҳатарӣ аз сӯхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ӯумла ӯароҳат, садама ё сӯхтор гаштааст;

\$B) дағалона вайрон қардани интизоми меънатӣ – ба ӯи қор дар ҳолати мастӣ, нашъамандӣ ё токсикоманӣ ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ӯи қор набудан, дар ӯи қор қасдан вайрон намудан ва дуздидани молиқияти қорфармо, аз тарафи қорманд вайрон қардани қоидаҳои техникаи беҳатарӣ, беҳатарӣ аз сӯхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ӯумла ӯароҳат, садама ё сӯхтор гаштааст;

\$C) дағалона вайрон қардани интизоми меънатӣ – ба ӯи қор дар ҳолати мастӣ ё токсикоманӣ ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ӯи қор набудан (аз ӯумла, зиёда аз 3 соати рӯзи қорӣ набудан), дар ӯи қор қасдан вайрон намудан ва дуздидани молиқияти қорфармо, аз тарафи қорманд вайрон

кардани қоидаҳои техникаи бехатарӣ, бехатарӣ аз сӯхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ҷумла ҷароҳат, садама ё сӯхтор гаштааст;

\$D) ба ҷои қор дар ҳолати мастӣ, нашъамандӣ ё токсикоманӣ ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ҷои қор набудан (аз ҷумла, зиёда аз 3 соати рӯзи қорӣ набудан), дар ҷои қор қасдан вайрон намудан ва дуздидани моликияти қорфармо, аз тарафи қорманд вайрон қардани қоидаҳои техникаи бехатарӣ, бехатарӣ аз сӯхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ҷумла ҷароҳат, садама ё сӯхтор гаштааст;

\$E) дағалона вайрон қардани интизоми меънатӣ – ба ҷои қор дар ҳолати мастӣ, нашъамандӣ ё токсикоманӣ ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ҷои қор набудан (аз ҷумла, зиёда аз 3 соати рӯзи қорӣ набудан), дар ҷои қор қасдан вайрон намудан ва дуздидани моликияти қорфармо, аз тарафи қорманд вайрон қардани қоидаҳои техникаи бехатарӣ.

@189. Ба мафъуми мунтазам вайрон қардани интизоми меънат равшанӣ андозед:

\$A) мунтазам вайрон қардани интизоми меънат зиёда аз 2 маротиба гунаҳкорона вайрон қардани ӯҳдадорӣҳои меънатӣ дар давраи амали ҷазои интизоми ба ӯ додасуда;

\$B) мунтазам вайрон қардани интизоми меънат – такроран гунаҳкорона вайрон қардани ӯҳдадорӣҳои меънатӣ дар давраи амали ҷазои интизоми ба ӯ додасуда;

\$C) мунтазам вайрон қардани интизоми меънат – такроран гунаҳкорона вайрон қардани ӯҳдадорӣҳои меънатӣ аз ҷониби қорманд дар давраи амали ҷазои интизоми ба ӯ додасуда;

\$D) мунтазам вайрон қардани интизоми меънат – такроран гунаҳкорона риоя нақардани талаботи санадҳои локалӣ ва ӯҳдадорӣҳои меънатӣ дар давраи амали ҷазои интизоми ба ӯ додасуда;

\$E) мунтазам вайрон қардани интизоми меънат – такроран вайрон қардани ӯҳдадорӣҳои меънатӣ дар давраи амали ҷазои интизоми ба ӯ додасуда;

@190. Ба мафъуми шарикӣ илтимӯӣ равшанӣ андозед:

\$A) шарикӣ илтимӯӣ-робитаи иштирокчиёни муносибатҳои илтимӯӣ-меънатие, ба таъмини мувофиқати манфиатҳои қормандон, қорфармоён ва мақомоти илҳорӣи ҳокимият давлатӣ равона гардидаанд;

\$B) шарикӣ илтимӯӣ-ҳамқорӣи иштирокчиёни муносибатҳои илтимӯӣ-иқтисодӣ ки ба таъмини

мувофиќати манфиатҳои кормандон, корфармоён ва мақомоти илроияи ӯқимияти давлати равона

гардидаанд;

\$C) шарикии илтимоӣ-ҳамкории иштирокчиёни муносибатҳои иқтисодӣ, илтимоӣ-меънатие, ки ба

таъминимувофиќати манфиатҳои кормандон, корфармоён ва мақомоти илроияи ӯқимияти

давлати равона гардидаанд;

\$D) шарикии илтимоӣ-робитаи иштирокчиёни муносибатҳои илтимоӣ-меънатие, ба таъмини

мувофиќати манфиатҳои кормандон, корфармоён ва мақомоти илроияи ӯқимияти давлати равона

гардидаанд;

\$E) шарикии илтимоӣ-ҳамкории иштирокчиёни муносибатҳои илтимоӣ-меънатие, ки ба таъмини

мувофиќати манфиатҳои кормандон, корфармоён ва мақомоти илроияи ӯқимияти давлати равона

гардидаанд;

@191. Ба мафҳуми созишнома ва шарикии илтимоӣ равшанӣ андозед:

\$A) созишнома дар бораи шарикии илтимоӣ- санади ҳуқуқиест, ки муносибатҳои илтимоӣ-меънатии байни кормандон, корфармоён, мақомоти илроияи ӯқимияти давлатиро ба танзим мебарорад;

\$B) созишнома дар бораи шарикии илтимоӣ- санади ҳуқуқиест, ки муносибатҳои илтимоӣ-иқтисодиро байни кормандон ва мақомоти илроияи ӯқимияти давлатӣ, соҳаҳо ва касбҳои ба танзим мебарорад;

\$C) созишнома дар бораи шарикии илтимоӣ- санади ҳуқуқиест, ки робитаи илтимоӣ ва меънатиро байни кормандон, корфармоён, мақомоти илроияи ӯқимияти давлатиро, ба танзим мебарорад;

\$D) созишнома дар бораи шарикии илтимоӣ- санади ҳуқуқиест, ки муносибатҳои илтимоӣ-меънатии байни кормандон, корфармоён, мақомоти илроияи ӯқимияти давлатӣ, соҳаҳо ва касбҳои ба танзим мебарорад;

\$E) созишнома дар бораи шарикии илтимоӣ- санади ҳуқуқиест, ки муносибатҳои илтимоӣ-меънатии байни кормандон, корфармоёнро ба танзим мебарорад;

@192. Ба мафҳуми шартномаи коллективӣ равшанӣ андозед:

\$A) шартномаи коллективӣ- ин созиши тарафҳо буда, муносибатҳои илтимоӣ-меънатиро дар корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳо (минбаъд –

ташкилот) ба танзим медарорад ва аз тарафи намояндагони ваколатдорашон байни корфармоён ва кормандон баста мешавад;

\$B) шартномаи коллективї-санади ӯукукї, ки муносибатҳои иқтисодї, илтимой-меънатиро дар корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳо (минбаъд – ташкилот) ба танзим медарорад ва аз тарафи намояндагони ваколатдорашон байни корфармоён ва кормандон баста мешавад;

\$C) шартномаи коллективї-санади ӯукукї, ки муносибатҳои илтимой-меънатиро дар корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳо (минбаъд – ташкилот) ба танзим медарорад ва аз тарафи намояндагони ваколатдорашон байни корфармоён ва кормандон баста мешавад;

\$D) шартномаи коллективї-санади ӯукукї, ки муносибатҳои илтимой-меънатиро дар корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳо ба танзим медарорад ва аз тарафи намояндагони ваколатдорашон байни корфармоён ва кормандон баста мешавад;

\$E) шартномаи коллективї-санади ӯукукї, ки муносибатҳои илтимой-меънатиро дар ташкилотҳо ва муассисаҳо (минбаъд – ташкилот) ба танзим медарорад ва аз тарафи намояндагони ваколатдорашон байни корфармоён ва кормандон баста мешавад;

@193. Принсипҳои асосии шарикӣ илтимоиро муайян намоед:

\$A) Ҳатман бастанӣ созишнома ва шартномаҳои коллективї дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муқарраргардидаи намояндагони онҳо; ваколатдори намояндагони тарафҳо; эътиромӣ манфиати тарафҳо; интихоби озод дар баррасии масъалаҳо, ки мазмунӣ созишномаҳо ва шартномаҳои коллективиро ташкил медиҳанд; аз ӯониби тарафҳо ихтиёри қабул намудани ўндадориҳо; илроӣ ҳатмӣ муқаррароти созишномаҳо ва шартномаҳои коллективӣ аз ӯониби тарафҳо қабулгардида; ӯавобгарӣ тарафҳо барои илро накардани ўндадориҳо, қарорҳо, созишномаҳо ва шартномаҳо; назорати мутақобила ва самимият (ошқоро) дар назди шарикон; дурустї ва мунтазамӣ иттилоот оид ба масъалаҳои фаъолияти тарафҳо.

\$B) Ҳатман бастанӣ созишнома ва шартномаҳои коллективї дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муқарраргардидаи намояндагони онҳо; баробарӯукукӣ тарафҳо; ваколатдори намояндагони тарафҳо; эътиромӣ манфиати тарафҳо; интихоби озод дар баррасии масъалаҳо, ки мазмунӣ созишномаҳо ва шартномаҳои коллективиро ташкил медиҳанд; аз ӯониби тарафҳо ихтиёри қабул намудани ўндадориҳо; илроӣ ҳатмӣ муқаррароти созишномаҳо ва шартномаҳои коллективӣ аз ӯониби тарафҳо

ќабулгардида; љавобгариѝ тарафњо барои иљро накардани ўњдадорињо, ќарорњо, созишномањо ва шартномањо; назорати мутаќобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон; дурустї ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти тарафњо.

§C) Њатман бастанѝ созишнома ва шартномањои коллективї дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муќарраргардидаи намояндагони онњо; баробарњуќуќии тарафњо; ваколатдории намояндагони тарафњо; эътироми манфиати тарафњо; интихоби озод дар баррасии масъалањое, ки мазмуни созишномањо ва шартномањои коллективиро ташкил медињанд; аз љониби тарафњо ихтиёрі ќабул намудани ўњдадорињо; иљрои њатмии муќаррароти созишномањо ва шартномањои коллективии аз љониби тарафњо ќабулгардида; љавобгариѝ тарафњо барои иљро накардани ўњдадорињо, назорати мутаќобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон; дурустї ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти тарафњо.

§D) Њатман бастанѝ созишнома ва шартномањои коллективї дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муќарраргардидаи намояндагони онњо; баробарњуќуќии тарафњо; эътироми манфиати тарафњо; интихоби озод дар баррасии масъалањое, ки мазмуни созишномањо ва шартномањои коллективиро ташкил медињанд; аз љониби тарафњо ихтиёрі ќабул намудани ўњдадорињо; иљрои њатмии муќаррароти созишномањо ва шартномањои коллективии аз љониби тарафњо ќабулгардида; љавобгариѝ тарафњо барои иљро накардани ўњдадорињо, ќарорњо, созишномањо ва шартномањо; назорати мутаќобила ва самимият (ошкоро) дар назди шарикон; дурустї ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти тарафњо.

§E) Њатман бастанѝ созишнома ва шартномањои коллективї дар сурати манфиатдор будани кормандон ва (ё) корфармо дар шахси намояндагони ваколатдор бо тартиби муќарраргардидаи намояндагони онњо; баробарњуќуќии тарафњо; ваколатдории намояндагони тарафњо; эътироми манфиати тарафњо; интихоби озод дар баррасии масъалањое, ки мазмуни созишномањо ва шартномањои коллективиро ташкил медињанд; аз љониби тарафњо ихтиёрі ќабул намудани ўњдадорињо; иљрои њатмии муќаррароти созишномањо ва шартномањои коллективии аз љониби тарафњо ќабулгардида; љавобгариѝ тарафњо барои иљро накардани ўњдадорињо, ќарорњо, созишномањо ва шартномањо; дурустї ва мунтазамии иттилоот оид ба масъалањои фаъолияти тарафњо.

@194. Ба шакльои амалї намудани шарикии ил்தимої равшанї андозед:

\$A) музокирот ва машваратњо; тањия, ќабул ва татбиќи ќарорњои муштарак; бастании созишномањо ва шартномањои коллективї; иттилоотонии мутаќобилаи тарафњо оид ба ил்தрои ўндадорињои ќабулгардида.

\$B) музокирот ва машваратњо; ќабул ва татбиќи ќарорњои муштарак; бастании созишномањо ва шартномањои коллективї; иттилоотонии мутаќобилаи тарафњо оид ба ил்தрои ўндадорињои ќабулгардида.

\$C) музокирот ва машваратњо; ќабул ва татбиќи ќарорњои муштарак; бастании созишномањо ва шартномањои коллективї; иттилоотонии мутаќобилаи тарафњо оид ба ил்தрои ўндадорињои ќабулгардида.

\$D) музокирот ва машваратњо; тањия, ќабул ва татбиќи ќарорњои муштарак; бастании созишномањо; иттилоотонии мутаќобилаи тарафњо оид ба ил்தрои ўндадорињои ќабулгардида.

\$E) музокирот ва машваратњо; тањия, ќабул ва татбиќи ќарорњои муштарак; бастании шартномањои коллективї; иттилоотонии мутаќобилаи тарафњо оид ба ил்தрои ўндадорињои ќабулгардида.

@195. Ба мафњумии созишномаи генералї равшанї андозед:

\$A) Созишномаи Генералї-санади њуќуќиест, ки принципњои умумии шарикии ил்தимоию иќтисодиро муќаррар намуда, равандњои асосии њамкорї ва ўндадорињои тарафайни Њукумати Љумњурии Тољикистон, дигар маќомоти намояндагии кормандон ва иттињодияњои умумилумњуриявии корфармоёнро дар соњаи шуѓли ањолї, баланд бардоштани кафолатњои ил்தимоии шањрвандон, таъмини њифзи ил்தимоии гурўњои камбизоати ањолї, зиёд кардани даромади мењнаткашонро бо мурури мўтадил гардидани вазъи иќтисодиёт муайян мекунад.

\$B) Созишномаи Генералї-санади њуќуќиест, ки принципњои умумии сиёсати шарикии ил்தимоию иќтисодиро муќаррар намуда, фишангњои асосии њамкорї ва ўндадорињои тарафайни Њукумати Љумњурии Тољикистон, иттињодияњои иттифоќњои касаба, ва иттињодияњои умумилумњуриявии корфармоёнро дар соњаи шуѓли ањолї, баланд бардоштани кафолатњои ил்தимоии шањрвандон, таъмини њифзи ил்தимоии гурўњои камбизоати ањолї, зиёд кардани даромади мењнаткашонро бо мурури мўтадил гардидани вазъи иќтисодиёт муайян мекунад.

\$C) Созишномаи Генералї-санади њуќуќиест, ки принципњои умумии сиёсати шарикии ил்தимоиро муќаррар намуда, равандњои асосии њамкорї ва ўндадорињои тарафайни Њукумати Љумњурии Тољикистон, иттињодияњои иттифоќњои касаба, дигар маќомоти намояндагии кормандон ва иттињодияњои умумилумњуриявии корфармоёнро дар соњаи шуѓли ањолї,

баланд бардоштани кафолатҳои илтимои шаҳрвандон, таъмини ھیфзи илтимои гурӯҳҳои камбизоати аҳоли, зиёд кардани даромади меънаткашонро бо мурури мӯтадил гардидани вазъи иқтисодиёт муайян мекунад.

\$D) Созишномаи Генералі-санади ھیкуќиест, ки принципҳои умумии сиёсати шарикии илтимои иқтисодиро муќаррар намуда, равандҳои асосии ھیамкорӣ ва ўндадорӣҳои тарафайни ھیкумати Љумњурии Тољикистон, иттиҳодияҳои иттифоқҳои касаба, дигар маќомоти намояндагии кормандон ва иттиҳодияҳои умумиљумњуриявии корфармоёнро дар соњаи шугли аҳоли, баланд бардоштани кафолатҳои илтимои шаҳрвандон, таъмини ھیфзи илтимои гурӯҳҳои камбизоати аҳоли, зиёд кардани даромади меънаткашонро бо мурури мӯтадил гардидани вазъи иқтисодиёт муайян мекунад.

\$E) Созишномаи Генералі-санади ھیкуќиест, ки принципҳои умумии сиёсати шарикии илтимои иқтисодиро муќаррар намуда, равандҳои асосии ھیамкориро байни ھیкумати Љумњурии Тољикистон, иттиҳодияҳои иттифоқҳои касаба, дигар маќомоти намояндагии кормандон ва иттиҳодияҳои умумиљумњуриявии корфармоёнро дар соњаи шугли аҳоли, баланд бардоштани кафолатҳои илтимои шаҳрвандон, таъмини ھیфзи илтимои гурӯҳҳои камбизоати аҳоли, зиёд кардани даромади меънаткашонро бо мурури мӯтадил гардидани вазъи иқтисодиёт муайян мекунад.

@196.Мўњлати баќайдгирии созишномањо ва шартномањои коллективиро муайян намоед:

\$A) созишномањо, дар давоми дањ рўзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои баќайдгирии огоњони ба маќоми дахлдор оид ба меънат фиристода мешавад.

\$B) шартномањои коллективӣ дар давоми дањ рўзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои баќайдгирии огоњони ба маќоми дахлдор оид ба меънат фиристода мешавад.

\$C) созишномањо, дар давоми понздањ рўзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои баќайдгирии огоњони ба маќоми дахлдор оид ба меънат фиристода мешавад.

\$D) созишномањо, шартномањои коллективӣ дар давоми дањ рўзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои баќайдгирии огоњони ба маќоми дахлдор оид ба меънат фиристода мешавад.

\$E) созишномањо, шартномањои коллективї дар давоми дањ рўзи баъд аз имзо шуданаш бо намояндаи корфармо (корфармоён) барои баќайдгирии огоњони ба маќоми дахлдор оид ба суѓурта фиристода мешавад.

@197. Ба мафъуми шањрвандони бекор равшанї андозед:

\$A) шањрвандони синну соли ќобили мењнате, ки дар давраи баррасишаванда кор, шуѓли бо роњи мурољият ба хадамоти давлатї ё хадамоти дигари шуѓли ањољї, тавассути истифода ва љойгир намудани эљонњо дар матбуот, мурољияти бевосита ба корфармоён, истифодаи усуљои дигар, аз љумла ташкили кори инфиродї ба љустуљўи кор машѓул буданд, метавонанд ва тайёр њастанд ба кор шурўњ намоянд.

\$B) шањрвандони синну соли ќобили мењнате, ки дар давраи баррасишаванда кор, музди мењнат ва шуѓли даромаднок доранд, бо роњи мурољият ба хадамоти давлатї ё хадамоти дигари шуѓли ањољї, тавассути истифода ва љойгир намудани эљонњо дар матбуот, мурољияти бевосита ба корфармоён, истифодаи усуљои дигар, аз љумла ташкили кори инфиродї ба љустуљўи кор машѓул буданд, метавонанд ва тайёр њастанд ба кор шурўњ намоянд.

\$C) шањрвандони синну соли ќобили мењнате, ки дар давраи баррасишаванда кор, музди мењнат ва шуѓли даромаднок доранд, бо роњи мурољият ба хадамоти давлатї ё хадамоти дигари муњољирати ањољї, тавассути истифода ва љойгир намудани эљонњо дар матбуот, мурољияти бевосита ба корфармоён, истифодаи усуљои дигар, аз љумла ташкили кори инфиродї ба љустуљўи кор машѓул буданд, метавонанд ва тайёр њастанд ба кор шурўњ намоянд.

\$D) шањрвандони синну соли ќобили мењнате, ки дар давраи баррасишаванда кор, музди мењнат ва шуѓли даромаднок доранд, бо роњи мурољият ба маќомоти суѓурта ё хадамоти дигари шуѓли ањољї, тавассути истифода ва љойгир намудани эљонњо дар матбуот, мурољияти бевосита ба корфармоён, истифодаи усуљои дигар, аз љумла ташкили кори инфиродї ба љустуљўи кор машѓул буданд, метавонанд ва тайёр њастанд ба кор шурўњ намоянд.

\$E) шањрвандони синну соли ќобили мењнате, ки дар давраи баррасишаванда кор, музди мењнат ва шуѓли даромаднок надоранд, бо роњи мурољият ба хадамоти давлатї ё хадамоти дигари шуѓли ањољї, тавассути истифода ва љойгир намудани эљонњо дар матбуот, мурољияти бевосита ба корфармоён, истифодаи усуљои дигар, аз љумла ташкили кори инфиродї ба љустуљўи кор машѓул буданд, метавонанд ва тайёр њастанд ба кор шурўњ намоянд.

@198. Кори мувофиг чист?

\$A) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба маълумот, ихтисос, собикаи меънатӣ ва тахрибаи корб шароитҳои хои кори охирин (ба истисноии корҳои хамбиятии музнок), вазъи саломатии ӯ мувофиг буда, аз маъали зисташ начандон дур ҷойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пастр аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда кафолат диъад.

\$B) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, ихтисос, тайёрии касб, собикаи меънатӣ ва тахрибаи корб шароитҳои хои кори охирин вазъи саломатии ӯ мувофиг буда, аз маъали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пастр аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда кафолат диъад.

коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба чинс, маълумот, ихтисос, тайёрии касб, собикаи меънатӣ ва таҷрибаи корӣ шароитҳои хои кори охирин (ба истисноии корҳои хамбиятии музнок), вазъи саломатии ӯ мувофиг буда, аз маъали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пастр аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда кафолат диъад.

\$C) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, маълумот, тайёрии касб, собикаи меънатӣ ва тахрибаи корб шароитҳои хои кори охирин (ба истисноии корҳои хамбиятии музнок), вазъи саломатии ӯ мувофиг буда, аз маъали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пастр аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда кафолат диъад.

\$D) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба хинс, маълумот, ихтисос, собикаи меънатӣ ва тахрибаи корб шароитҳои хои кори охирин (ба истисноии корҳои хамбиятии музнок), вазъи саломатии ӯ мувофиг буда, аз маъали зисташ начандон дур хойгир бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пастр аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда кафолат диъад.

\$E) коре, ки онро шаърванд ихро карда метавонад, ба чинс, маълумот, ихтисос, тайёрии касб, собикаи меънатӣ ва тахрибаи корб шароитҳои хои кори охирин (ба истисноии корҳои хамбиятии музнок), вазъи саломатии ӯ мувофиг буда, аз маъали зисташ начандон дур хойгир (на зиёда аз як соат дар роъ) бошад ва музди меънаташро дар сатҳи на пастр аз ӯадди ағали музди меънати расман мугарраршуда кафолат диъад.

@199. Шартномаи (қарордоди) меънатӣ чист?

\$A) Шартномаи (ќарордоди) меънатї- ин санади њуќуќиест, ки байни корфармо ва корманд баста шуда, ки тибќи он корманд вазифадор аст корњоро аз рӯи як касб, якчанд касби муайян, ихтисос, ё вазифа бо даралањои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатї иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои њамин кор ба корманд музд дињад ва шароити меънатиро, ки санадњои ќонунгузорї ва дигар санадњои меъёрии њуќуќї оид ба меънат ва созишномањои тарафњо муайян намудаанд, таъмин кунад.

\$B) Шартномаи (ќарордоди) меънатї- созишномаи байни корфармо ва корманд мебошад, ки тибќи он корманд вазифадор аст корњоро аз рӯи як касб, якчанд касби муайян, ихтисос, ё вазифа бо даралањои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатї иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои њамин кор ба корманд музд дињад ва шароити меънатиро, ки санадњои ќонунгузорї ва дигар санадњои меъёрии њуќуќї оид ба меънат ва созишномањои тарафњо муайян намудаанд, таъмин кунад.

\$C) Шартномаи (ќарордоди) меънатї- созишномаи байни корфармо ва корманд мебошад, ки тибќи он корманд вазифадор аст корњоро аз рӯи якчанд касби муайян, ихтисос, ё вазифа бо даралањои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатї иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои њамин кор ба корманд музд дињад ва шароити меънатиро, ки санадњои ќонунгузорї ва дигар санадњои меъёрии њуќуќї оид ба меънат ва созишномањои тарафњо муайян намудаанд, таъмин кунад.

\$D) Шартномаи (ќарордоди) меънатї- созишномаи байни корфармо ва корманд мебошад, ки тибќи он корманд вазифадор аст корњоро аз рӯи як касб, ё вазифа бо даралањои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатї иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои њамин кор ба корманд музд дињад ва шароити меънатиро, ки санадњои ќонунгузорї ва дигар санадњои меъёрии њуќуќї оид ба меънат ва созишномањои тарафњо муайян намудаанд, таъмин кунад.

\$E) Шартномаи (ќарордоди) меънатї- созишномаи байни корфармо ва корманд мебошад, ки тибќи он корманд вазифадор аст корњоро аз рӯи як касб, якчанд касби муайян, ихтисос, бо даралањои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меънатї иљро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои њамин кор ба корманд музд дињад ва шароити меънатиро, ки санадњои ќонунгузорї ва дигар санадњои меъёрии њуќуќї оид ба меънат ва созишномањои тарафњо муайян намудаанд, таъмин кунад.

@200. Ба мазмуни шартномаи (ќарордоди) меънатї равшанї андозед:

\$A) Мазмуни шартномаи (ќарардоди) меънатиро созишномаи тарафњо, ва дигар санади меъёрии њуќуќи оид ба меънат, аз љумла созишномаи генералї ва шартномаи коллективї муайян мекунад. Дар матни шартномаи (ќарардоди) меънатї бояд љои кор (ташкилот ва ё воњидњои муайян), вазифаи меънати корманд, рўзи оѓози кор мўњлати амалї шартномаи (ќарордоди) меънатї, њальми музди меънат, давомнокї ва низоми ваќти корї, давомнокии рухсатии меънатї ва дигар шароитњои меънат нишон дода шавад.

\$B) Мазмуни шартномаи (ќарардоди) коллективиро созишномаи тарафњо, инчунин санади ќонунгузорї ва дигар санади меъёрии њуќуќи оид ба меънат, аз љумла созишномаи генералї, соњавї ва шартномаи коллективї муайян мекунад. Дар матни шартномаи (ќарардоди) меънатї бояд љои кор (ташкилот ва ё воњидњои муайян), вазифаи меънати корманд, рўзи оѓози кор мўњлати амалї шартномаи (ќарордоди) меънатї, њальми музди меънат, давомнокї ва низоми ваќти корї, давомнокии рухсатии меънатї ва дигар шароитњои меънат нишон дода шавад.

\$C) Мазмуни шартномаи (ќарардоди) меънатиро созишномаи тарафњо, инчунин санади ќонунгузорї ва дигар санади меъёрии њуќуќи оид ба меънат, аз љумла созишномаи генералї, соњавї ва шартномаи коллективї муайян мекунад. Дар матни шартномаи (ќарардоди) меънатї бояд љои кор (ташкилот ва ё воњидњои муайян), вазифаи меънати корманд, рўзи оѓози кор мўњлати амалї шартномаи (ќарордоди) меънатї, њальми музди меънат, давомнокї ва низоми ваќти корї, давомнокии рухсатии меънатї ва дигар шароитњои меънат нишон дода шавад.

\$D) Мазмуни шартномаи (ќарардоди) меънатиро созишномаи тарафњо, инчунин санади ќонунгузорї оид ба меънат, аз љумла созишномаи генералї, соњавї ва шартномаи коллективї муайян мекунад. Дар матни шартномаи (ќарардоди) меънатї бояд љои кор (ташкилот ва ё воњидњои муайян), вазифаи меънати корманд, рўзи оѓози кор мўњлати амалї шартномаи (ќарордоди) меънатї, њальми музди меънат, давомнокї ва низоми ваќти корї, давомнокии рухсатии меънатї ва дигар шароитњои меънат нишон дода шавад.

\$E) Мазмуни шартномаи (ќарардоди) меънатиро созишномаи тарафњо, инчунин санади ќонунгузорї ва дигар санади меъёрии њуќуќи оид ба шуѓл, аз љумла созишномаи соњавї ва шартномаи коллективї муайян мекунад. Дар матни шартномаи (ќарардоди) меънатї бояд љои кор (ташкилот ва ё воњидњои муайян), вазифаи меънати корманд, рўзи оѓози кор мўњлати амалї шартномаи (ќарордоди) меънатї, њальми музди меънат, давомнокї ва

низоми ваќти корї, давомнокии рухсатии меънатї ва дигар шароитњои меънат нишон дода шавад.